קרבן העדה על תלמוד ירושלמי נדרים

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קרבן העדה על תלמוד ירושלמי נדרים

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קרבן-העדה-על-תלמוד-ירושלמי-נדרים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 12
הלכה ג 14
הלכה ד 16
פרק ב 17
הלכה א 17
הלכה ב 19
הלכה ג 20
הלכה ד 21
הלכה ה 22
פרק ג 23
הלכה א 23
הלכה ב 26
הלכה ג 31
הלכה ד 32
הלכה ה 33
הלכה ו 34
הלכה ז 35
הלכה ח 35
הלכה ט 36
פרק ד 38
הלכה א 38
הלכה ב 39
הלכה ג 42
הלכה ד 43
הלכה ה 44
הלכה ו 44
הלכה ז 45
הלכה ח 46
הלכה ט 46
הלכה י 47
פרק ה 49
הלכה א 49
הלכה ב 52
הלכה ג 52
הלכה ד 53
הלכה ה 54
הלכה ו 55
פרק ו 56
הלכה א 56
הלכה ב 58
הלכה ג 59
הלכה ד 60
הלכה ה 62
הלכה ו 62
הלכה ז 62
הלכה ח 63
הלכה ט 69
הלכה י 70
הלכה יא 70
פרק ז 71
הלכה א 71
הלכה ב 72
הלכה ג 73
הלכה ד 73
הלכה ה 74
הלכה ו 74
הלכה ז 75
הלכה ח 75
הלכה ט 75
הלכה י 76

פרק ח 76
הלכה א 76
הלכה ב 79
הלכה ג 80
הלכה ד 80
הלכה ה 81
הלכה ו 82
הלכה ז 83
הלכה ח 84
הלכה ט 85
פרק ט 85
הלכה א 85
הלכה ב 88
הלכה ג 90
הלכה ד 90
הלכה ה 91
הלכה ו 92
הלכה ז 93
הלכה ח 93
הלכה ט 93
פרק י 94
הלכה א 94
הלכה ב 97
הלכה ג 98
הלכה ד 98
הלכה ה 99
הלכה ו 99
הלכה ז 100
הלכה ח 101
פרק יא 105
הלכה א 105
הלכה ב 107
הלכה ג 108
הלכה ד 109
הלכה ה 111
הלכה ו 111
הלכה ז 112
הלכה ח 112
הלכה ט 112
הלכה י 113
הלכה יא 113
הלכה יב 114

פרק א

הלכה א

כל כינויי נדרים וכו' מתני' חסורא מחסרא והכי קתני כל כינויי נדרי' כנדרים כל ידות נדרים כנדרים ואלו הן ידות האומר לחבירו מודר אני ממך וכו' אלו הן כינויי נדרים קונם קונח וכו' ידות נדרים כמו בית יד של כלי שאוחזין בו ומטלטל כולו עמו כך ידות נדרים שבהם הנדרים נאחזי' אע"פ שאינו גומר דבריו כיון שמתוכו ניכר שדעתו לידור מחשבינן ליה כאלו גמר דבריו כינויי נדרים הוא כמו המכנה שם לחבירו שאינו עיקרו של שם:

וחרמים כחרמי'. שהאומר נכסי' אלו עלי חרק חרך חרף ה"ז כאלו אמר נכסי' אלו עלי חרם והם אסורי' עליו:

שבועות כשבועות. כלומר כינויי שבועות כשבועה וחיילא:

נזירות כנזירות. האומר הריני פזיח ה"ז נזיר דכינוי נזירות הוא כדתנן בסיפ' דמתני' מודר אני ממך. אם אמר אחד מלשונות הללו מודר אני ממך שאיני אוכל לך ושאיני טועם לך או מופר' אני ממך שאיני אוכל וכו' או מרוחק אני ממך שאיני אוכל הוא ידות נדרים ואסור לאכול ולטעום עמו משלו אבל אם אמר מודר אני ממך לבד משמע שלא ידבר עמו ומופרש אני ממך לבד משמע שלא ישא ויתן עמו ומרוחק אני ממך לבד משמע שלא ישב בארבע אמותיו ואינו אסור לאכול עמו אא"כ פירש ואמר עם כל אחד מלשונות הללו שאיני אוכל לך ושאיני טועם לך ומיקרי ידות נדרים אע"ג דלא גמר דיבורי' ואמר כקרבן א"נ דלא אמר אסור בהדיא:

שאיני אוכל לך. כמו איני אוכל משלך:

הי' חוכך וכו'. כלומר מחכך שפתיו זו בזו ולא רצה לאסור בפירוש אבל הי' נראה מדעתו שהוא אוסר:

כנדרי רשעים. הך בבא נמי פירושא דידות הוא ובגמרא מפרש לה:

כנדרי כשרים לא אמר כלום. שהכשרים יראי' מלנדור ולומר הרי עלי קרבן שלא לעבור על בל תאחר וגם אינן נודרי' בנזי' פן יכשלו בנדרם גם נזהרים שלא להוציא שבוע' מפיה' הלכך לא אמר כלום:

וכנדבות'. אם אמר כנדבת כשרים הריני נזיר וה"ז קרבן אם אוכל ככר זה ואכלה ה"ז נזיר וחייב בקרבן שהכשרים פעמים נודרי' בנזי' לאפרושי מאיסור' ומתנדבי' קרבן שמביאין קרבנן לפתח העזרה ומקדישין אותן שם שלא יבואו בהם לידי מכשול ונדבה

היא כשאומר הרי זו ונדר האומר הרי עלי לפיכך הכשרים מתנדבים אבל אינן נודרים כי היכי דלא ליתו לידי תקלה:

גמ' איש כי ידור. נדר לה' או השבע שבועה:

מה ת"ל נדר. דבכי ידור סגי:

אלא מכאן שכינויי נדרים וכו'. דנדר משמע בכל לשון שנדר ה"ז נדר גמור א"נ מיתורא דקרא קדריש וכ"נ:

אך כל חרם. אשר יחרים איש לה':

מה ת"ל יחרים. דה"מ למכתב אך כל חרם לה':

נדר נזיר. דכתיב לנדור נדר נזיר להזיר:

עד כדון כר"ע. כלומר הניחא לר"ע דקסבר כל לשון כפול בקרא לרבויי אתיא שפיר שמעי' מיתורא דנדרים ונזירות ושבועות כינויין אלא לר"י דאמר לשון כפול לאו לרבויי קאתי אלא דברה תורה כלשון בני אדם כמו הלך הלכת וכו' כינויין מנ"ל:

ככל היוצא מפיו יעשה. אע"פ שלא אמר לשון נדר ממש אלא כינויין ומיתורא דכל קדרי' וה"ה לידות אע"פ שלא הוציא כל הנדר הרי הוא כאלו הוציא לכולו:

נדר נדר. נאמר כאן כי ידור נדר ונאמר להלן בחרמים כפי אשר תשיג יד הנודר:

ה"ג נדר נדר מה נדר שנאמר כאן כינויי נדרים כנדרים וכינויי שבועות וכו'. וה"פ נאמר כאן כי ידר נדר ונאמר להלן בנזיר לנדור נדר נזיר להזיר:

ומשני מכאן לנדר שבטל מקצתו בטל כולו. דדריש ליה הכי אם חל כל היוצא מפיו יעשה אבל אינו חל לחצאין:

ופריך ולית ליה לר"י כן. דנדר שבטל מקצתו בטל כולו:

ומשני כולו מן תמן. תרתי שמעינן מינה כינויי נדרים ושבועות ונדר שבטל מקצתו בטל כולו דהמ"ל כל וכתיב ככל:

ופריך מה מקיים ר"י נדר נזיר להזיר. דאע"ג דנדר אצטריך ליה לגזרה שוה מ"מ נזיר להזיר מיותר:

ומשני מכאן שאדם קובע עליו נזירות בתוך נזירותו. כגון דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום לא אמרי' דליסגי ליה בנזירות שלשים יום אלא צריך למנות שתי נזירות שהן ששים יום וה"ק נזיר להזיר אע"פ שהוא נזיר אפשר לו להזיר עוד:

ופריך ולית לר"ע כן. שאדם קובע נזירות תוך נזירות דהא צריך נזיר להזיר לידות:

ומשני אית ליה כולה מן תמן. תרתי שמעינן מינה דלכתוב רחמנא ליזור מאי להזיר ש"מ תרתי ידות ואדם קובע וכו':

ופריך והלא הערכין והחרמין וכו' בפרשה היו. דהאי קרא אשר תשיג יד הנודר דילפינן מיניה חרמין לר"י כתי' בערכין וצ"ל כיון דחרמין נמי כתיבו בהך פרשתא ילפינן כולהון מיני' א"כ קשיא ערכין ותמורות וכו' דכתיבי נמי התם נילף מיניה דכינויין כמותן ולמה לא תנינן כינויי ערכין וכו':

ומשני ואלו תנינן. לערכין מה הוי מצי למתני כינויין דידהו ערפין וכו' הלא אין אלו לשון בני אדם א"נ משני ואלו תנינן מה הוינן מיתני והדר פריך דה"מ למתני' ערפין וכו' והראשון נראה:

ניחא כמ"ד סתם חרמים וכו'. בערכין פ' המקדיש פליגי תנאי אי סתם חרמים לבדק הבית או לכהנים וקאמר הניחא למ"ד סתם חרמים לבדק הבית ומתני' נמי בחרמי בדק הבית איירי ל"ק דליתני כינויי תרומה די"ל דלא תני אלא דברים שהן קדושים לשמים אלא למ"ד סתם חרמים לכהנים קשה כי היכי דתנן חרמים לכהנים ליתני נמי כינויי תרומה:

ומשני אילו תנינן. לתרומה מה הוה מצי למתני כינויין דידיה תרופה וכו' אלו אינן לשון בני אדם א"נ משני ואלו תנינן מה הוה מיתני והדר פריך דה"מ למתני תרופה וכו' והראשון נראה:

איתפלגון. פליגי ר"י ור"א:

לוקין על האיסורות. דסובר עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי בין שהתפיסו בדבר אחר בין שלא התפיסו אלא דהיכא שהתפיסו בעינן שיתפיסנו בדבר הנדור ולא בדבר האסור:

ר"א אומר אין לוקין. דקסבר עיקר הנדר בהתפסה הוא שתלאו בדבר הנדר ואע"ג שאם לא התפיסו אלא שאמר ככר זה עלי אסור חייל נדרו היינו מדין יד אבל אין לוקה עליו דעיקר נדר מתפיס הוא דכתיב כי ידור נדר לה' עד שידור בדבר הנדור ואפשר דסובר דידו' דרבנן הן וקרא אסמכת' בעלמא:

ה"ג כך השיב ר"א את ר"י ע"ד דאת אמר לוקין על האיסרות:

והא תנינן. לקמן פ"ד:

המודר הנאה מחבירו ונכנס לבקרו. עומד אבל לא יושב:

לא יכנוס. כלומר בשלמא לדידי איכא לאוקמי דמודר הנאה ע"י איסור או בכינוי וכיון דאין לוקין עליהן הקילו חכמים בו אלא לדידך דסבירא לך דאף במודר ע"י איסור לוקין א"כ לא יכנוס כלל:

שניא היא תמן. שאני התם מפני דרכי שלום התירו אפי' איסור דאורייתא אפי' בדבר שלוקין עליו שאפי' שקר דכתיב בי' דובר שקרים לא יכון לנגד עיני התירו לומ' מפני דרכי שלום:

אם מפני דרכי שלום. התירו אפי' נשבע שלא לכנוס לבית חבירו יהא מותר לכנוס לבקרו:

ה"ג ותנינן בנדרים מותר ובשבועות אסור:

איזהו איסר. נדר האמור בתורה:

ככר זה עלי כיום שמת בו אבא. שאסור על עצמו לאכול באותו יום ואורחא דמלתא נקט שדרך להתענות ביום שמת בו אביו או אדם גדול:

כיום שנהרג בו פלוני. שהיה אדם גדול בתורה:

והוא שיהא נודר באותו יום. שנדר כבר ביום שמת בו אביו שלא יאכל באותו יום ועכשיו מתפי' בו הככר אבל אם לא נדר אע"ג שדרכו שלא לאכול באותו יום לא הוי כמתפיס בדבר הנדור:

למה לי איסור. יאמר ככר זה כיום פלוני אע"פ שלא הזכיר יום שמת בו אביו:

איסור זו שבועה. כלומר האומר איסר ככר זו שלא אוכלנו הרי הוא כאלו נשבע על הככר:

מבטא זו שבועה. האומר מבטא ככר זו שלא אוכלנו כאומר שבועה שלא אוכלנו ואם אכלו הרי זו בעולה ויורד:

אם אומר את איסר זו. לשון שבועה ממש חייב על כל איסר ואיסר ועל כל שבועה ושבועה עונש הבא על השבועה דהיינו מלקות וקרבן:

ה"ג אם את אומר אין איסר זה מין שבועה. אלא לשון נדר אם אמר ככר זה עלי איסר וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנו ואכלו חייב על האיסר משום לאו דבל יחל ועל השבועה עונשי שבועה:

ופריך אם אומר את איסר זו שבועה. מאי קאמרת והא אמרת איסר זו שבועה והא דתני אם אומר את וכו' משמע דמספקא לי' אם איסר לשון שבועה:

תרין. תנאים נינהו ומי ששנה רישא לא שנה סיפא:

חד. תנא הוא וה"ק איסר זו שבועה מבטא זו שבועה והא דאמרת איסר זו שבועה לא כל הלשונות שוות בו שהרי איסר הטילו הכתוב בין נדר לשבועה דכתיב ואם בית אישה נדרה או אסרה איסר על נפשה בשבועה הלכך אם אמרו בלשון נדר איסר ככר זו עלי שהוא לשון הנודרים דאוסר חפצא עליה אף זה נדר ואם אמרו בל' שבועה איסר שלא אוכל ככר זה דאסר נפשיה מן חפצא ה"ז שבועה וחייב קרבן:

ה"ג אסר הרי הוא עלי את תופסו בלשון נדר איסר שאיני טועמו את תופסו במקום שבועה:

לא אתיא. ליכא לאוקמי הך ברייתא אלא בשהיו לפניו חמשה ככרין ואמר על הראשונה איסר שאיני אוכל ככר זו ואמר על השנייה זה כזה וכן כולם ואכלן חייב על כל אחת ואחת אבל בככר אחד ואמר איסר שאיני אוכל ככר זו וחזר ואמר כן שנית על ככר זה איסר שאיני אוכלו ודאי שאינו חייב אלא אחת דכיון שהזכיר שבועה עליו אסור עליו כאיסור נבלה כלומר כאיסור תורה ואין שבועה חלה עליו:

ה"ג מכאן ואילך כמיחל שבועות על האיסורים. כאלו נשבע על איסורי תורה שלא לאכלן ואין השבועה חלה עליהן כלל דה"ל כנשבע לקיים את המצות:

אפי' בככר אחד. איכא לאוקמי הך ברייתא ובשבועות דלשעבר כגון שאמר שבועה שלא אכלתי ככר פלוני וחזר ואמר שבועה שלא אכלתי חייב על כל אחת ואחת שמשנשבע בראשונה יצתה לשקר מפיו והלכה לה והשנייה שבועה אחרת היא לעצמה:

לא אוכל לא אוכל. דהיינו להבא ואכל אינו חייב אלא אחת שאין שבועה חלה על השבועה:

ה"ג והוא שהזכיר שבועה ואח"כ הזכיר נדר אבל אם הזכיר נדר ואח"כ הזכיר שבועה פטור על השבועה שהנדרים חלין וכו'. וה"פ הא דתני חייב ע"ז בפני עצמו וכו' דחייב על הנדר ועל השבועה דוקא בשאמר תחלה שבועה שלא אוכלנה וחזר ואמר ככר זה עלי קרבן דאע"ג דכבר נאסר מחמת שבועתו הנדר חל עליו שהנדרים חלין על דבר מצוה אבל אם אמר תחלה ככר זה עלי קרבן וחזר ואמר שבועה שלא אוכלנה אין השבועה חלה עליו שכבר נאסר מחמת נדר וה"ל כנשבע לקיים את המצוה:

ר"י פתר. מנ"ל דהנדרין חלין על דבר אסור דכתיב לאסור אסר ללמד שהאיסר חל על האסור ל"א ר"י פתר לאסור איסר ללמד בין שאמר הרי עלי ואסר דמתסר חפצא עליו דהוא לשון נדר ממש בין שאמר הרי עליו אסר דמתסר נפשיה אחפצא דה"ק שיהא הוא אסור על החפץ דה"ל לשון שבועה כיון דאמר הרי עליו אסר דהוא לשון נדר דקסבר סתם אסר נדר הוא אסור משום נדר וכן בשבועה נמי בין שאמר שבועה הרי עלי או שאמר הרי עליו שבועה כיון שהזכיר לשון שבועה אסור משום שבועה דסובר יש נדר בלשון שבועה ויש שבועה בלשון נדר דלא יהא אלא ידות:

הכי גרסינן הרי עלי אסר אסור. בנדרים אסור אם אמר הנדר בלשון שבועה אבל שבועות שאמרן בלשון נדר מותר שהנדרים חלין על השבועות הלכך ה"ל שבועות ידות להן אבל אין השבועות חלין על הנדרים הלכך אין הנדרים ידות להן:

ה"ג שבועה הרי עליו אסור הרי עלי שבועה מותר:
שניהם אסורין. דה"ל כאומר מודר אני ממך נכסי אסורין עליך ונכסיך אסורין עלי א"נ בדלנא ממך מכל וכל שלי שלי ושלך שלך:
אמר הככר הזה נדור ממני. ה"ל כאומר ואני ממך אסור בה:
הריני נדור מככר זה. ה"ל כאומר והיא ממני:
ה"ג היא הימך היא ממך היא הרי אני לך וכו'. וה"פ ל"ש אמר מודר אני הימך או שאמר מודר אני ממך ול"ש אמר הרי אני לך או שאמר הרי אני עליך או שאמר הרי את לי או שאמר הרי את עלי לעולם שניהם אסורין זה בזה:
כלוי אני ממך פרוש אני ממך. ידות לנדרים הם דלשון הבדלה ופרישה הם ואסור אע"פ שלא אמר איני אוכל לך ואיני טועם לך:
ולמה לא תנינן נטול. אני ממך שאף הוא ל' הבדלה:
ותניתה בסופה. כבר תני בסוף מכילתין דל' נדר הוא דתנן אם אמרה האשה נטולה אני מן היהודים שפירושו שאוסרת על עצמה הנאת תשמיש מן היהודים ה"ל נדר ויפר חלקו ותהא נטולה מן היהודים:
תופסין אותו משום יד לקרבן. ואפי' לא אמר קונם הוה נדר:
אם אמר לא אוכל לך. ולא אמר שבועה מי תופסין אותו משום יד לשבועה וה"ל כאומר לא אוכל לך שבועה או לא:
ה"ג אר"י אורחיה דבר נשא למימר שבועה לא אוכל לך דלמה לא אוכל לך שבועה א"ר מתניי' אורחא דבר נשא למימר קנתא דכולבא וכו' וכ"ה בנזיר פרק קמא. וה"פ דרך בכי אדם לומר שבועה לא אוכל לך וכי דרכן לומר לא אוכל לך שבועה בתמיה הלכך אמרי' דודאי לא כיוון לשבועה דליכא למימר דלמה רצה לומר שבועה לא אוכל לך דאין דרך בן אדם להשמיט תחלת דיבורו וא"ר מתניי' ראי' לר' יוסי דדרך בני אדם לומר בית יד דצבת אבל אין דרכן לומר צבת דבית יד הלכך לא אמרינן דלא אוכל לך יד לשבועה:
לאסור את כל נכסיו. דכיון שעשה עצמו כמנודה אסור כל נכסיו:
כמה דאת אמר. שעזרא הי' מנדה כל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת הזקנים יחרם כל רכושו ש"מ דמנודה נכסיו אסורין:
מה עבדין ליה רבנין. כלומר מ"ע דרבנן דפליגי עלי' דר"ע הא קרא משמע כר"ע:
ומשני חומר הוא בנידוי ב"ד. הגדול דאלים טפי אבל סתם מנודה אין נכסיו אסורין והכא קאמר מנודה אני לך משמע שהוא מנדה את עצמו אין לאסור נכסיו עליו:
לצדדין היא מתני'. היה נזיר עובר לפניו ואמר כנדרי רשעים ה"ז נזיר היתה בהמת קדשים לפניו ואמר כנדרי רשעים עלי הרי נדר בקרבן הי' ככר מונח לפניו ואמר כנדרי

רשעים הימנו לא אוכל נדר בשבועה שהרי הרשעים דרכן לידור בכל אלו ומפני שאינן רשאין לעשות כן נקראי' רשעי' לאותו דבר:

מאן דבעי. לפרש הא דר"ז למה נאמר שנדר בשלשתן בפעם אחת צריכין לפרש שכן היא: ה"ג הי' לפניו אשכול ובא אחד ואמר הריני נזיר ממנו ה"ז נזיר בא אחר ואמר הרי עלי קרבן וכו' בא אחר ואמר מה שאמרו שלשתן עלי נמצא זה נדר בנזיר בקרבן ובשבועה וכ"ה ברשב"א. וה"פ כי היכא באומר מה שאמרו עלי נדר בנזיר וכו' ה"נ באומר כנדרי רשעים עלי כאומר מה שאמרו שלשתן עלי וה"ל כנודר בנזיר בקרבן ובשבועה:

תני וכנדבותם. אם אמר כנדבת רשעים עלי לא אמר כלום:

ופריך הדא אמרה. שמעינן מיהת שהרשעים מתנדבים ובמתני' משמע שאינן מתנדבין א"נ הכי פריך כיון דשמעי' דרשעים מתנדבין למה לא אמר כלום:

ומשני מכיון שהתנדב דמשמע שעושה כן משום דלבו שלם עם ה' אלהיו אין זה רשע שהרשעים אינן מתנדבים אלא מפני יראת איזה דבר ואין זה נקרא נדבה:

מתני'. דתנן דכשרים מתנדבין ולא נודרין אתיא כר' יהודה:

טוב מזה ומזה. מנודר ומשלם ומנודר ואינו משלם דלעיל מהאי קרא כתיב את אשר תדור שלם בתר הכי כתיב טוב אשר לא תדור כלומר שהוא יותר טוב מנודר ומשלם דכתיב לעיל מיניה וקיהיב טעמא למלתיה שמא תשכח ולא תשלם לפיכך טוב אשר לא תדור אבל נודב מותר דליכא למיחש למידי כדמסיק:

טוב מזה ומזה נודר ומשלם. ודריש לקראי הכי אשר תדור שלם זו היא מדה משובחת אבל לא תהא סבור שבשעת נדרך אתה מוסיף זכות ואם שכחת לא הפסדת אינו כן שאין שכרך בשעת הנדר אלא בשעת התשלומין:

כיצד הוא עושה. בנדבה דלא ליתי לידי תקלה:

מביא כשבתו לעזרה. כשהוא חולין ולאו דוקא לעזרה דאין מביאין חולין לעזרה אלא לפתח העזרה:

ר"י פתח. פתחא לאחד שנדר ממתני' דא"ל אלו הייתי יודע שהנודר נקרא רשע אפי' מקיימו כלום הייתי נודר ואמר לא והתירו:

מוקש. הוא לאדם אם אוכל הקדש דבין בשוגג בין במזיד מעל:

ואחר נדרים. דריש ואחר לשון אחריו כלומר מיד אחר שנדר מתחילין לבקר פנקסו דעשה שלא כהוגן שנדר דאפי' נדב בפנים איכא איסורא דגזרי' שמא ידור בחוץ ויבא לידי מעילה והשתא רישא וסיפא דקרא בחד ענינא איירי (והי"מ פ' בענין אחר ט"ס וא"נ):

איחור נדרים. דריש ואחר ל' איחור:

ושהה להביאה. ע"י נתבקר פנקסו ונענש ששקעה ספינתו בים:

ופריך הדא אמרה שהכשרים נודרים. מיהת ואלו ברישא דמתני' משמע שהרשעי' נודרים ולא הכשרים:

ומשני מכיון שנדר אין זה כשרים הלכך לא אמר כלום שאין הכשרים נודרים:

מתני'. דתנן שהכשרים נודרים בנזיר אתיא כר"י:

ומתאוין להביא קרבן חטאת. שלא יהי' שום קרבן נעדר מהם דמצות עשה היא לעשות מעשה חטאת א"נ פעמים בקשו לחטוא והקב"ה הצילן ואוה נפשם להביא קרבן חטאת כדי שיכופר גם עון זה:

לא הי' המקום מספיק בידם חט. לפי שאין הקב"ה מביא תקלה וחטא לידן שיביאו קרבן חטאת:

ואתיא דשמעון הצדיק כר"ש. דסובר נזיר נקרא חוטא ולפום סוגיין אפי' אשם נזיר טהור לא אכל ובבבלי לא קאמר הכי:

ונם לי. ואמר לי. ונם כמו ונאם:

ופחז יצרי עלי. מיהר היצר עליו והוא מלשון פחז כמים:

וביקש לאבדני מן העולם. לילך אחרי מרא' עיני:

נזיר להזיר לה'. שנזירתו לשם ה':

למה לי כשמעון הצדיק אפי' כר"ש. אף אם נאמר דשמעון הצדיק כר"ש דנזיר חוטא מ"מ קשיא מדלא אכל שמעון קרבן חטאת מימיו לפי שבא על חטא:

חטאת חלב. לאו דוקא אלא דרך הש"ס לכלול כל החטאות בכלל חטאת חלב:

ומשני סובר שמעון הצדיק וכו' סופו לתהות. להתחרט על נדרו:

נעשו קרבנותיו כשוחט חולין בעזרה. אבל חולין בעזרה ממש לא הוו שכל זמן שלא התירן חכם גזירותן קיימת וקרבנותיהם חובה עליהן אלא כעין חולין שמתוך שאין כוונתיהם רצוים אף קרבנותיהן אינן רצוים אבל זה שבא מדרום אנו רואים שלא נעשה מתוך הקפדה אלא מתוך מתון וישוב הדעת:

ופיו ולבו שוין. אף עתה בשעת הבאת קרבנותיו:

הלכה ב

מתני' **האומר קונם**. שאמר קונם ככר זה עלי:

כינויי' לקרבן. להתפיס בקרבן דאכינויי' דרישא קאי לפרושי ומשום דסתם נודר מתפיס בקרבן שהוא דבר הוה ומצוי נקט הרי אלו כינויין לקרבן:

חרק. כאומר ככר זה עלי חרם:

נזיק. האומר הריני נזיק אם אוכל ככר זה כאומר הריני נזיר:

נדר במוהי. בגמרא מפרש:

גמ' **עד כדון עצמי**. עד כאן לא שמעי' ממתני' אלא שאדם יכול לאסור על עצמו בלשון קונם ועדיין קמיבעי' לן מהו שיקדיש אדם דבר לשמים בלשון קונם כגון שאמר קונם זה לשמים מי הוי הקדש:

נשמעינה מן הדא. תא שמע:

קונם קורדם יש לי. יהא קרדומי הקדש אם יש לי קורדם וקונם נכסי עלי אם יש לי קרדום:

ה"ג שאין לזה קרדום נכסיו מותרין. מדקאמר נכסיו אסורין היינו שהן הקדש ש"מ מרישא אדם מקדיש נכסיו בל' קונם:

א"ר תחליפ'. דמן קסרין:

שנייא היא. שאני התם שבו בלשון שהתפיס הקורד' שתהא אסור' דהיינו בלשון קונם דמהני בנדר כאלו אמר קרבן הלכך מהני נמי בנכסיו דה"ל כאלו אמר קרבן והרי הן הקדש אבל באומר קונם נכסי לשמים אינן קדושים:

אלו אמר וכו' וחזר ואמר וכו'. כלומר שלא אמרן בבת אחת אלא בזה אחר זה ואפ"ה נכסיו אסורין:

יאות. שפיר הוה שמעינן מינה דיכול להקדיש לשמים בלשון קונם אבל השתא ליכא למשמע מידי דשאני הכא שאמר לנדר ולהקדש בבת אחת ומגו דמהני האי לישנא דקונם לנדר כאלו אמר קרבן מהני נמי להקדש:

אריב"ח. מסיפא איכא למידק דאם אמר לשון קונם הוה הקדש לשמים:

אלו אמר. אבל לא אמרן בבת אחת נכסיו מותרין כלומר לפלוג וליתני בדידה:

וקם לה. ולא אמר יותר:

יאות. שפיר שמעינן מינה דבעינן שיאמר נדר והקדש בבת אחת אבל השתא לא אמר בברייתא אלא אם אין לזה קורדום נכסיו מותרין ש"מ דביש לו קורדום בכל ענין הוו נכסיו הקדש אפי' לא אמרן בבת אחת:

דבר שהוא משמש וכו'. לשון שהוא דאיכא לפרושי דלשם חולין קאמר וי"ל דלשם קרבן קאמר מהו שיאסר עצמו בו:

ופריך והא תנינן קונם. דמשמע לשון קונם ומשמע לשון קנס ואפ"ה אסור:

ומשני קונסה שמה. וקונסה לא משמע לשון קנס א"נ אף קנס משמע לשון נדר דה"ק שיהא חייב קנס שיאסר דבר זה עליו בהנאה אם יעבור דבר נדרו:

ופריך והא תנינן שבותה. היא שבועה אע"ג דשבותה משמע נמי לשון שביתת שבת:

ומשני שפותה שמה. ושפותה בפ"א לא משמע לשון שביתה א"נ שפותה לשון הנחה כלומר לשמים ששם מקום מנוחה והראשון עיקר:

ופריך והא תני בר קפרא חרס. הוא לשון חרם וכי חרס לאו לשון חספא נמי הוא בתמיה ואפ"ה אמר ב"ק שהוא חרם:

לשון גבוה הוא. חרס וכוונתו על האומר לחרס וכיון דלשון גבוה ממש הוא אמרינן דלגבוה קאמר:

כגון. הנך הדרים במדינה ששמה ניותא שקורין לכספא חספא א"כ חרס שהוא חספא הוא לשון כסף וכאלו מתפיס בכסף שקלים שהוא הקדש:

נראין הדברים. אמתני' קאי הא דתנן נזיק כינוי לנזירות דוקא במקום שאנשיהם עלגים ומפסידין את הלשון ומכנין נזיר בנזיק אבל במקום שאין קורין נזיר נזיק ואמר אחד נזיק אני אומר נזיר ערל שפתים אין זה נזיר וה"ג אבל במקום שאין קוראין לנזיר נזיק ואפשר לקיים הגירסא וה"ק במקומות אחרים שאנשיהם עלגים הוא דהוה נזיק כינוי אבל במקום שקורין לנזיר נזיק מפני שהן ערלי שפתים ואין יכולין להוציא אות ריש ולכך אומרים נזיק אני אומר נזיר ערל שפתים לא יהא נזיר בתמיה ואיכא בין כינוי לנזירות ממש דאין מביאין קרבן על הכינויים כמ"ש בריש פרקין:

ה"ג פסיליס. והוא מי שאינו יכול לדבר על נכון:

מיתני שבותה שקוקה. כלומר אנן תנינן במתני' שבותה שקוקה הן כינויין לשבועה ור"ח תני שבוקה שקועה שקודה גם הם כינויין לשבועה:

נדר דנדר במוהי. פירושא דמתני' הוא לא דקאמר במוהי בלחוד אלא דאמר בנדרי דנדר במוהי כלומר בשבועה דנדר משה ליתרו דכתיב ויואל משה:

ולמה. לית אנן אמרין במומא דנדר שאול נמי כינוי לשבועה דהא כתיב ויואל שאול את העם:

הלכה ג

מתני' **לא חולין וכו'**. כולא מתני' מפרש בגמ' הא מה וכו'. פירושא דמתני' הוא וה"ג לחולין שאוכל לך וכ"ה בבבלי וקאמר דפירושא הא מה דאנא אוכל משלך לא חולין יהא אלא קרבן:

גמ' **לא דכי**. לא מותר לי אלא למזבח ואע"ג דנבלה וטרפה נמי אסורין ואין מתפיסין אלא בדבר הנדור כיון דדעתו להתפיס בנדר אמרינן מסתמא לדבר הנדור קמכוין:

טהור למזבח. דהיינו קדשים דשייך בהו טומאה וטהרה ואע"ג דתרומה נמי שייך בה טומאה וטהרה סתם נדרים להחמיר:

כשר ודכי מטהור וטמא. אם אמר כל לשונות אלו יחד אמרי' שכוונתו לומר לא כשר ולא דכי מלטהור או לטמא כלומר כקדשים יהא שאסור לטמאן ואי אפשר להוסיף בהן טהרה:

פגול. דתנן במתני' דהיינו שחשב בקדשים בשעת עבודה לאכלם חוץ לזמנם או חוץ למקומן לא שנא שכיוון לפגול של עולה או שחישב לפגול של שלמים לעולם אסור דבשניהם פגול הוא ואסורין בהנאה:

ה"ג נותר של עולה לא היה לו שעת הכושר נותר של שלמים היה לו שעת הכושר. וה"פ אבל בנותר צ"ל דכוונתו לנותר של עולה דאסור לכהנים לעולם אבל נותר של שלמים כבר הותר לכהנים ולבעלים וכי קא מתפיס בדבר אסור מתפיס ולא בדבר הנדור:

אמר. בפירוש הרי עלי כנותר של שלמים מהו מי אמרינן בעיקר זבחי שלמים מתפיס כמו שהיה לפני זריקת דמים ואסור או דלמא כמו שהוא בשעה שניתותר דאז אינו אלא דבר האסור ולא דבר הנדור:

כאימר תמידא. טלה של קרבן התמיד דמשמע כשה הידוע קאמר:

תמן. בבבל אמרין דכיוון לולד חטאת דחטאת באה נקבה וולדה הלכה למשה מסיני דמתה כדתנן בתמורה ועליה קאמר כאימרא שדינו משונה משאר וולדות קדשים:

כאילו של אברהם אבינו. שהוא משונה מכל האילים שנברא בששת ימי בראשיית כדתנן באבות:

כאימרא דלא ינק. מימיו והיינו אילו של אברהם דבריה מימי בראשית היה:

ע"ד דרבנן דתמן. דאמרי כי אמר כאימרא לולד חטאת קמכוין אע"ג דאינו קרב ע"ג המזבח כיון דע"י נדר בא חל איסור' עליו א"כ ניתני נמי בעזרה שהיא באה משירי הלשכה:

ה"ג ע"ד דרשב"ל ניתני כדישון מזבח. וה"פ כי היכא דתני אילו של אברהם דמשמים בא כך ניתני דישון מזבח החיצון דמועלין בו בין לפני הרמה בין לאחר הרמה ואף הוא משמים בא שהרי אש של מעלה היתה רבוצה עליו ול"ג דישון מזבח הפנימי והמנורה דהא תנינן במעילה פ"ג דלא נהנין ולא מועלין בהן:

ה"ג ע"ד דר"י הא תני כקרבנות המזבח. וה"פ הא כבר תני במתני' אפי' אמר כמזבח ה"ל כאומר כקרבנות המזבת כ"ש כשאומר כאימרא וכיוון אל התמידין דאסור:

כדיריי. דתנן במתני' דאסור היינו טעמא דאמרי' כוונתו לדיר של עצים או לדיר של קרבנות שבמקדש:

כשלהביות של אש. שע"ג המזבח:

כגון כף ומחתה ומזרק. של מזבח ואם אמר ככף שאוכל לך אע"פ שלא הזכיר קרבן ה"ז כאומר קרבן וכן כולם:
שלא נתכוין זה אלא לעצים ולאבנים שבה. ואין חומת ירושלים קדושים להתפיס בהן:
כתורה ה"ז מותר. דבקדושת תורה קאמר ואין זה מתפיס בדבר הנדור:
ככתוב בה ה"ז אסור. שכוונתו מקרבנות הכתובין בה דה"ל מתפיס בדבר הנדור:
דר"ש היא. הך ברייתא אתיא כרבי שמעון דאמר רבי יוחנן לדברי רבי שמעון דפליג אחכמים דתנן בפרק שבועת הפקדון אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי משביעך אני ואמר אמן חייב ור"ש פוטר שאינו משלם קנס ע"פ עצמו ואר"י משל דר"ש דומה לאדם שאומר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך והלה אומר שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין כיון דאין לך חטין דהתחיל בו פטור גם על השאר הלכך ה"נ באנסת ופיתית כיון דקאי שבועה אקנס וקנס אין לו פטור על הכל וכאן גבי נדר נמי כיון שהתחיל בתורה דלא חייל הנדר עליו דבקדושה תורה קאמר לא חייל נדרו אף במה שכתוב בו דאמר:
אר"י. לעולם ד"ה היא אלא דסובר הך תנא דבתורה היינו קדושת התורה דהיינו הגולין ובמה שכתוב בה היינו בקדושת הכתובים הנכתבים בה דתרווייהו לאו דבר הנדור הן ולא מיתפיס בהו:

הלכה ד

מתני **האומר קרבן עולה וכו'**. כל הני קרבנות חובה הם ותודה נמי דמיא לחובה דארבע צריכין להודות סד"א דאין זה נודר בדבר הנדור קמ"ל דהוי דבר הנדור דאפי' חטאת דבר הנדור הוא כגון חטאת נזיר:
ור"י מתיר. טעמו מפרש בגמרא:
הקרבן וכו' שאוכל לך אסור. אע"ג דכל הני שמעינן לה כבר ברישא אלא הקרבן איצטריך ליה דסד"א בחיי הקרבן קאמר:
ה"ג לקרבן לא אוכל לך וכ"ה בבבלי וכ"מ בשמעתין:
ור"מ אוסר. בגמרא מפרש:
גמ' **כל עמא מודיי**. הכל מודים ר"י וחכמים באומר הקרבן בקמ"ץ הה"א דמותר דבחיי הקרבן משמע:
ה"ג כקרבן אסור. הכל מודים באומר כקרבן שאוכל לך שאסור:
מה פליגין. כי פליגי באומר קרבן עולה וכו' כאומר השבועה ואסור. דהאומר כשבועה ודאי מותר:

וכא. והכא:
ה"ג כאומר הקרבן ומותר:
ורבנן. סוברים כיון דספק נדרים להחמיר מטילין אותו לחומרא בשבועה אמרי' כאלו אמר השבועה ובקרבן אמרי' כאלו אמר כקרבן:
חליל וכו'. ולא אמרי' דחליל כינוי של חולין הוא וליפוי כאומר חולין לא אוכל לך או לא חולין שאוכל לך:
לחולין שאוכל לך אסור. ואיירי באומר בקמ"ץ או בפת"ח הלמ"ד דמשתמע כאומר לא חולין יהא שאוכל לך אלא קרבן יהא:
ה"ג דברי חכמים ממשמע לאו וכו':
ה"ג לקרבן מה וכו'. וה"פ לקרבן יהא מה דלית אנא אכיל משלך הא דאנא אכיל משלך חולין הוא ולית הוא קרבן ור"מ לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן ומפרש לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך:
נדר נדר. נאמר כאן בנדרים כי ידור נדר ונאמר להלן בערכין ע"פ אשר תשיג יד הנודר:
ה"ג מה נדר שנא' להלן דבר שיש בו ממש אף נדר האמור כאן דבר שיש בו ממש. וה"פ ערכין דבר שיש בו ממש הוא אף נדרים אינן חלין אלא על דבר שיש בו ממש:
את אומר וכו'. כלומר במתני' תנינן דהאומר ידי עושות עמך חל הנדר מעתה קמיבעיא לן אם חרש הנודר עם המודר בקרקע עד כמה נאסר ממלאכתו עד כדי שכרו או עד כדי מה שהשביחה הקרקע ע"י מלאכתו:
ה"ג גרר עמו בתנור. וה"פ אם גרר הנודר עמו טיח התנור נמי קמיבעיא לן עד היכן נאסר התנור למודר כדי שכר מלאכת הנודר או עד כדי הנאת המודר ולא איפשיטא:
הדרן עלך פרק כל כינויי

פרק ב

הלכה א

מתני' **אלו נדרים מותרין חולין שאוכל לך**. מילתא דפשיטא הוא אלא איידי דתני כבשר חזיר תנא נמי חולין שאוכל לך:
עורות לבובין. היו נוקבין הבהמה מחייה כנגד הלב ומוציאין הלב ומקריבין אותו לע"ז ותקרובת ע"ז אסורים בהנאה:
כחלת אהרן. שהיה ראשון לכהנים ולא הוי דבר הנדור דע"י דיבורו זה מתיר איסור טבל שהי' בו:
מותר. דכתיב איש כי ידור נדר עד שיהא נודר בדבר הנדור:

הרי את עלי כאימא. אע"ג דלאו דבר הנדור הוא מ"מ חמיר הוא מכל הני דלעיל ואם ע"ה הוא צריך התרת חכם:

פותחין לו פתח ממקום אחר. כלומר מבקשים פתח וטעם לחרטתו ולא סגי לי' בכדי תהית או לבך עליך וכל זה שלא יקל ראשו ולא ירגיל לאסור אשתו עליו:

קונם שאיני ישן וכו' ה"ז בלא יחל. מדרבנן אבל מדאורייתא אין הנדר חל דאין הנדרים חלים אלא על דבר שיש בו ממש כדאמרי' לעיל סוף פ"ק:

שבועה שאיני ישן וכו' אסור. מן התורה דשבועות חלין אפי' על דבר שאין בו ממש: גמ' **לה'**. כי ידור נדר לה' מלמד שאין אדם אוסר על עצמו אלא בדבר שהוא נדור לה' כגון קרבנות ודדמיין להו:

ה"ג הוון בעי מימר כגון הקרבן כשבועה. וה"פ סברוהו למימר הא. דתני שהן מותרין לך מן השמים שעובר עליהן בבל יחל היינו באומר הקרבן בקמ"ץ הה"א או שאמר כשבועה דאמרי' לעיל ספ"ק דאינו לא נדר ולא שבועה מ"מ עובר עליהן בבל יחל דדמי' לנדר ושבועה אבל הנודר בדבר אסור אינו עובר בבל יחל ולא פליגא הך ברייתא אמתני' אתא מימר לך. קמ"ל סתמא דש"ס דהך ברייתא בכל הדברים האמורים בלשון נדר ושבועה קאמרי ועובר עליהן ופליג אמתני' לוסר. לאסור נכסיו על אחרים בא למעט שאינו יכול לאסרו בלשון איסר וכ"ש נכסי אחרים עליו דלא:

הא נכסי אחרים עליו. אינו יכול לאסור בלשון איסר דאל"כ על נפשו למה לי:

ביאתך עלי כביאת אמא. הוא דצריך פתח ושאלה דאיכא תרתי שלא יהא רגיל לאסור אשתו עליו וגם בביאת אמו פוגם את אמו:

כבשר אמא. דאינו פוגם את אמו באכילת בשרה לא אמר כלום וא"צ שאלה:

אמר הככר עלי כביאת אמא מהו. מי אמרי' כיון דפוגם כבוד אמו הוא ואסור או דלמה טעמא דמתני' כיון דאיכא תרתי וכדפרישית:

נישמעינה מן הדא. תא שמע:

רב אמר אסור. כלומר שעובר על בל יחל וכדמסיק:

ושמואל אמר מותר. דכיון דמדאורייתא משועבד לה מצי מדיר לה ובאומר הרי את עלי כאימא צריך שאלה משום כבוד אמו א"כ ה"ה באומר ככר עלי כביאת אמו צריך שאלה ולרב דאמר דאסור משום בל יחל א"כ י"ל דבעינן תרתי:

ופריך מה מקיים שמואל. הא דתנן במתני' האומר לאשתו קונם וכו' ה"ז בלא יחל:

ומשני כאלו. עובר על בל יחל שהשומע סובר שאסר על עצמו הנאת תשמישה:

רב. לשיטתו דתני דבי רב דפליג אמתני' וסובר דבכל נדרים איכא בל יחל ורישא דאלו מותרין וסיפא דהאומר לאשתו קונם וכו' תרי תנאי נינהו:

שבועה שלא אישן ג' ימים. וג' לילות רצופים לילה ויום מלקין אותו וישן מיד משום דנשבע על דבר שאי אפשר להיות ויצאה שבועה מפיו לבטלה ולוקה משום שבועת שוא:
ממתינים אותו עד שיאכל. מפני שאפשר לקיימו:
ומלקין אותו. משום לא תשבעו בשמי לשקר:

הלכה ב

מתני' **קרבן לא אוכל לך וכו' מותר**. דהוי כנשבע בחיי הקרבן אם אוכל משלך דבר ונראה דגרסי' במתני' הקרבן לא אוכל לך וכ"מ בגמרא:
שבועה שלא אוכל וכו' אסור. ולא אמרי' בחיי שבועה קאמר כדאמרי' בקרבן דשבועה לית בה מששא ולא שייך ביה למימר בחיי שבועה:
שבועה שאוכל לך. זימנין דלא אכילנא ממך משמע כגון שהיה חבירו מסרב בו לאכול ואמר לא אכילנא ושוב אמר שבועה שאוכל לך דלא אכילנא משמע וה"ק בשבועה יהא עלי אי אכילנא לך:
זה חומר בשבועות מבנדרי'. הקרבן וכו' אע"ג דאית בהו איסור דבל יחל מ"מ מותרין משא"כ בשבועות דאיסור דאורייתא הן:
תפילין שאני מניח. משום דאסר חפצא עליו ואין נראה כנודר לבטל את המצוה שהרי לא קיבל על עצמו אלא אסר החפץ עליו ואם יקיים את המצוה הוי מצוה הבאה בעבירה ודמיא למי שחייב לאכול מצה בלילי פסח ולא מצא אלא מצה של טבל או של הקדש שאסו' לאכלה אבל בשבועה הוא אוסר עצמו מלעשות הדבר ההוא וכיון שהוא מחוייב לעשות המצוה לאו כל כמיני' להפקיע עצמו מחיוב המצוה:
גמ' ה"ג ולמה לא תנינן שבועה שאוכל לך אסור נראה דגרסי' במתני' בשבועה לא אוכל לך א"נ ה"ג ולמה לא תנינן כשבועה לא אוכל מותר והיינו כדאמרי' בס"פ דמות' והראשון עיקר:
ה"ג וסברינן מימר. וסבר אמרנו בספ"ק קרבן שאוכל לך סברי חכמים דר"י דאסור לפיכך לא תני ליה דא"כ אין זה חומר בשבועות דאף בנדרים אסור ומתני' כרבנן נמי אתיא:
ה"ג הרי הוא כקרבן אסור וכו' הרי הוא כשבועה מותר. וה"פ הרי הוא כקרבן ה"ל כהקדש דקאסר חפצא אנפשיה ואסור אבל הרי הוא כשבועה ה"ל נדר ושרי א"נ כשבועה משמע דדמיא לשבועה ולא שבועה גמורה:
מה הטבה רשות. שאינה בביטול המצוה. וה"ה בהיפך מקשינן הטבה להרעה שלא יהא השבועה לקיים המצוה:
ה"ג יצא דבר של איסור ודבר של מצוה:

הוון בעיי מימר. סברוהו למימר דוקא אם כשבע בשוגג לקיים או לבטל המצוה הוא דאין השבועה חלה אבל אם נשבע במזיד אפי' לבטל או לקיים המצוה חיילא:
ה"ג לא היוצא מפי שמים. כלומר במצות עשה ול"ת:
ופריך ומר אף בהקדש כן. כלומר ונאמר אף בנדר כן שאם נדר לבטל או לקיים המצוה לא ליהוי נדר דהא בהאי קרא ככל היוצא מפיו יעשה כתיב נמי נדר:
שכן אדם מקדיש סוכתו. של מצוה לשמים ונדר משום הקדש הוא:

הלכה ג

מתני' **יש נדר בתוך נדר**. דנדר חל על נדר:
חייב על כל אחת ואחת. ויהיה נזיר שלשים יום אם אמר הריני נזיר סתם ויביא קרבן נזיר ויחזיר להיות נזיר כמספר הפעמים שאומר שיהיה נזיר ובשבועות אינו חייב אלא אחת שאינו חייב אלא מלקות אחד אבל אם נשאל על השבועה הראשונה חלה השנייה וכן אם נשאל על השנייה חלה השלישית ואסור לאכול עד שיתירו כולם ולהכי תנן אינו חייב אלא אחת ולא תנן הרי זו שבועה אחת:
גמ' **שבועה שבועה וכו'**. קודם שהזכיר שאיני אוכל אמר ג' פעמים שבועה מהו שיהא חייב על כל אחת:
נישמעינה מן הדא. תא שמע דתנן בפ"ג דשבועות שבועה שלא אוכל וכו':
מפני שאמר זו. טעמא שאמר תחלה ככר זו ואח"כ הוסיף ואמר שלא אוכלנה אבל אם אמר שבועה שלא אוכלנה קודם שאמר ככר זו חייב שתים:
שמשית בנדרים. למדתי הרבה דינים בנדרים ובשבועות:
בעי וכו'. רצה חיפה אחיו למבדקו אם בקי הוא בדיני שבועות ושאל לו אם היו לפניו וכו':
וחזר ואמר. שבועה שאיני אוכל שנים אלו הרי נשבע על ככר הראשון שני שבועת וכן כולם:
מהו שיהא חייב על כל אחת ואחת. כלומר משום כל אחת ואחת שיהא חייב על ככר הראשון חמש ועל השני ד' וכן כולם:
מכיון שהזכיר. על הראשון השבועה הראשונה שאינו אוכל ה"ל כנבלה כלומר כדבר האסור ואין השבועה חלה על האיסורין כדדרשינן לעיל בפרקין מדכתיב להרע או להטיב:
חזר ובדקי'. הדר ושאלו:
ואכל את כולן. מהו שיהא חייב חמש מלקיות או דלמה אינו חייב אלא אחת:

א"ל אינו חייב אלא אחת. דסובר שאין השבועה השנייה חלה כמו שהשיב חיפה דאין השבועות חלין על האיסורין:
שמא אינו פטור. בתמיה וכיון שכן שהוסיף בכל שבועה איסורא הלכך כי אכיל אחת חייב משום שבועה האחרונה וכשאכל השניי' חייב משום שבועה הרביעית וכן כולם:
מסתברא כאחוי דחיפה בבתרייתא. דכיון שאכל האחרונה והפריש קרבן הנך אחרנייתא כחצי שיעור הן ואחצי שיעור לא מיחייב:

הלכה ד

מתני' **ופירושן להקל**. אע"ג כשפירש דבריו אזלינן בתר פירושו כי סתם ולא פירש אזלינן להחמיר דסתם נודר דעתו לאסור מדלא שתק א"נ ה"ק אם פירש דבריו אזלינן לקולא ולא אמרי' דמיהדר קהדר בי':
כבשר מליח. היינו קרבן דכתיב על כל קרבנך תקריב מלח:
ואם של ע"ז נדר. דגם קרבנות לע"ז היה דרכן למלחן:
כחרם של שמים. אפי' כהקדש בדק הבית:
ואם של כהנים מותר. אף על גב דחרמי כהנים מועלין בהן עד שיבואו לידי כהנים וה"ל כדבר הנדור מ"מ סתם חרמי כהנים משמע שכבר באו לידי כהן:
אם כמעשר בהמה נדר אסור. דהוי דבר הנדור שצריך להקדישו ע"י מנין ואם נטל בלא מנין לא קדש ואין מעשר בהמה אוסר הדיר כמו מעשר דגן שאוסר את הגורן וה"ל דבר האסור:
שאין אנשי הגליל מכירין את תרומת הלשכה. לפי שהיו רחוקים מירושלים ולא קרו לה תרומה סתמא אלא תרומת הלשכה:
שאין אנשי גליל מכירין חרמי כהנים. וכל מה שהיו מחרימין היו מפרישין לבדק הבית ולחרמי כהנים לא קרו להו חרם סתם:
גמ' **תמן בעי מימר**. סברוהו למימר לא מיקרי בשר מלות אלא אם נמלח שיהי' לעולם במליחתו אבל אם נמלח לשעה לא מיקרי בשר מלוח:
הדא אמרה. זאת אומרת אפי' מלוח לשעה מיקרי מלוח דהא קרבנות אינן נמלחין אלא לשעה כדמסיק ואפילו הכי תנן במתני' דמיקרי בשר מלוח:
כיי דתני. כי האי דתני בת"כ ומייתי לה במנחות פ"ג:
כיצד הוא עושה. במליחת הקרבנות:
והופכן. תוך המלת שיהא המלח בכל צדדיו:
ה"ג שנייא היא ששם משהא וכו'. וה"פ שאני התם בקרבנות שמשהה את האיברים תוך המלח שיקלט טעם המלח נמצא שהן מלוחים לעולם:

ויידא אמרה דא. והיכן אמר דבר זה שמלוח לשעה הוי מליחה:
דאמר רחב"א הנוטל זיתים וכו'. מתני' היא פ"ד דמעשרות:
טובל אחד אחד במלח. שאין קובע למעשר אלא מלח וצירוף שתים הלכך תנן בסיפא אם מלח ונתן לפניו חייב שמעינן מיהא אם צירף שתים אע"ג דאוכלן מיד חייב דה"ל מלוח ש"מ דמלוח לשעה הוי מלוח:
הא כתרומת תודה. ארבעה לחם שתורמין מלחמי תודה וניתנו לכהן אסור:
הכא את אמר אסור וכו'. דיוקא דרישא וסיפא קשיין אהדדי מרישא משמע כתרומת תודה מותר ומסיפא משמע דאסור:
נישמעינה מן הדא. כלומר ממתני' דהכא ליכא למשמע מינה לא איסור ולא היתר אלא ממתני' דריש פרקין איכא למשמע דאסור דתנן כחלת אהרן וכתרומתו מותר ש"מ דוקא כתרומת אהרן הוא דמותר הא כתרומת תודה אסור:
אבל אם והיו מכירין. אע"ג דמספקא לן אי כתרומת הלשכה אי כתרומת הגורן נדר סתם אסור דספיקא לחומרא:
הכא את אמר מותר וכו'. דיוקא דרישא וסיפא קשיין אהדדי ברישא משמע ספיקא לחומרא ובסיפא משמע לקולא:
תרין תניין אינון. תרין תנאים הן רישא ר' יהודה דסובר ספיקא לחומרא וסיפא ראב"צ דסובר ספיקא לקולא:
חד תנא הוא. בפ"ח דערכין תנן ריב"ב אומר סתם חרמים לכהנים וחכ"א לבדק הבית והשתא אי אתיא כמ"ד סתם חרמים לבדק הבית ודאי דקשיין דיוקא אהדדי:
ברם. אבל באמת מתני' אתיא כמ"ד סתם חרמים לכהנים הלכך אם היו מכירין סתם מותר:
ע"י שרגילין בחרם עכן. כלומר בחרם שמעל בו עכן שהיה לשמים הלכך סתם אסור:

הלכה ה

מתני' **בחרמו של ים**. לשון מצודה כדכתיב אשר היא מצודים וחרמים:
בקרבנות של מלכים. דורונות שמקריבין למלכים:
הרי עצמי קרבן. אסר עצמו על חבירו כקרבן:
להיות נודר בו. דרך שחוק:
אין נשאלין עליהם. אין צריכין שאלת חכם שאינן חלים כלל:
ואם נשאלין. אם ע"ה הוא זה שנדר באלו ובא לישאל על נדרו אין פותחין לו פתח לחרטה ואין מתירין לו ואם עבר על נדרו זה עונשין ומנדין אותו:

פותחין לו פתח ממקום אחר. מראים לו שהדבר קיים ופותחין לו פתח מטעם אחר ומתירין לו נדרו אבל לא עונשין ולא מחמירין:

גמ' **חד בר נש**. אדם אחד נדר באלו דברים הנזכרים במתני' ובא לפני ר"מ להתיר לו ושלחו לגבי ר"י וא"ל להאי גברא שיודיע לר"י שהיה אצלו והוא שלחו לגביה שהיה מתיירא דלמה קסבר ר"י כחכמים דמתני' אתא. בא לר"י ושלחו לגבי ר' יוסי וא"ל להאי גברא שיודיע לר"י שמעיקרא שלחו ר"מ לר' יהודה והוא שלחו לר' יוסי:

אתא לגבי ר"י א"ל. אם הראשון לא רצה להתיר לך כלומר ר"מ אין אחר שיתיר לך דה"ל כחכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר:

דאית ליה. דס"ל לר"ע אם נשאלו וכו' הלכך לא התירו ר"מ:

חזר. האי גברא ובא לפני ר"מ וא"ל כיון שידעת שהוא כן שאין אדם אחר יתיר לי למה לא אמרת לי בראשונה:

א"ל. ר"מ הואיל וראיתי שאתה מיקל בנדרים אמרתי להחמיר עליך גם בזה שתלך ממקום למקום לבקש התרה על נדרך וכדקאמר במתני' דמחמיר עליהן:

הדרן עלך פרק אלו נדרים

פרק ג

הלכה א

מתני' **ארבעה נדרים**. כולהו מפרש להו ואזיל:

קונם שאיני פוחת לך מן הסלע. קונם דמיו עלי או קונם ככר זה עלי אם אני מוכרו בפחות מסלע שהוא ד' דינרין:

והלה אומר קונם. המקח עלי אם מוסיף לקנות ביתר משקל שהוא שני דינרין:

שניהם רוצין בשלשה דינרין. ולא היה בלבם לשם נדר אלא המוכר נדר לזרז הלוקח שיוסיף דמים והלוקח נדר כדי שיפחות המוכר מדמי המקח הלכך לא הוי נדר אע"ג דדברים שבלב אינן דברים היכא דמוכחא מלתא כי הכא שכן דרך כל מוכרין ולוקחין לעשות אזלינן בתר דברים שבלב:

ראב"י אומר אף הרוצה וכו'. חסורי מחסרא והכי קתני הרוצה שיאכל חבירו אצלו ומסרב בו ומדירו נדרי זרוזין הן והרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד ויאמר כל נדרי' שאני עתיד לדור עד זמן פלוני יהיו בטלים:

ובליבד שיהא זכור. מן התנאי בשעת הנדר ודעתו על התנאי שיהיה קיים אז הנדר בטל אבל אם לא נזכר מן התנאי בשעת הנדר ולא בתוך כדי דיבור משעה שנדר הנדר קיים

ואצ"ל אם נזכר מן התנאי בשעת הנדר ודעתו שיהא התנאי בטל והנדר קיים שהנדר קיים ופריך וכל הנדרים וכו'. קס"ד הא דתנן ד' נדרים התירו חכמים ה"ק אלו ד' חכמים מתירין אותן אבל נדרים אחרים אין החכמים יכולים להתירן כדמסיק מקרא א"כ למה פרט התנא את אלו:

מתני' **הבאי**. דבר שאינו כלום והוא בעצמו יודע שאינו כך:

אמר. קונם עלי ככר זה אם לא ראיתי וכו':

תלה הפרשה. פרשת נדרים לאמרה לראשי המטות ללמדך שבהן הנדר תלה שהיכולת בידם להתיר:

ר"י בשם שמואל. יליף מקרא אחרינא דהחכם יכול להתיר הנדר:

פעמים שאינו מקיים. מדקאמר ואקיימ' משמע ברצונו תליא אם רוצה אינו מקיימו כיצד כגון שהתירו החכם:

נשבעתי באפי. משמע שיכול לשאול עליו לפי שמחמת אפו היתה השבועה ש"מ כל שמוצא פתח לנדרו לומר לא לדעת כן נדרתי שיקרני דבר זה שאני רואה הבא לי ע"י נדרי מתירין לו:

וכל הנדרים וכו'. כיון שהפסיק בענין הכתובים חוזר לומר הקושיא הראשונה:

ר"א בשם ר"ח. הגדול משני אלו ד' נדרים התירו חכמים בלי התרת החכם אבל שאר נדרים צריכין היתר חכם:

ה"ג תריהון אמרין אלו אין צריכין היתר חכם. וכדר"א וכ"מ בבבלי ולפי הגירסא שלפנינו ה"פ דמתני' קמ"ל אפי' אלו ד' נדרים צריכין היתר חכם והראשון עיקר:

והרי לא מצינו. במתני' דבעי פתח ולא סגי בחרטה אלא מכאן ממתני' דע"י פתח הוי כעין נדר בטעות דדמיא לארבע נדרים דמתני' וכיון שכן אלו אע"פ שהן נדר בטעות ליבעו היתר חכם:

חגר עלי מותנא. חגור חרב על המתני' כלומר התאזר כגבור חיל להעמיד דבריך דהא תנן במתני' התירו חכמים משמע שהן מותרין בלא שאלה א"נ דברי הנודר הזה הן כנותן חגר על המת דלא מהני כלום:

מתני'. דלקמן פ"ח קשיא לאיסי דסובר ארבעה נדרים נמי צריכין היתר חכם:

אף זה וכו'. דתנן התם קונם שאתה נהנה לי אם אין אתה בא ונותן לבני כור חטים ואמרו חכמים שאף זה יכול להפר נדרו שלא ע"פ חכם ויאמר הריני כאלו התקבלתי והיינו מטעם דהוה כנדרי זרוזין וכ"מ לקמן פ"ח בגמ' ש"מ דנדרי זרוזין א"צ היתר חכם:

פתר לה. תפרש למתני' כל הנדרים צריכין פתח ממקום אחר אבל אלו א"צ פתח ממקום אחר שפתחן בצידן מ"מ היתר חכם צריך ושלא ע"פ חכם דמתני' דלקמן נמי ה"ק אין החכם צריך לבקש פתח לנדרו:

הדא דאת אמר. לא אמרן דנדרי זרוזין מותרים אלא בשאין מעמידים דבריהם שאמרו בשעת הנדר לא נדרו בדוקא אלא לזרז אבל אם בשעת הנדר נדרו בדוקא אלא שעכשיו הן רוצין לחזור צריך היתר חכם שהרי בשעת הנדר היה פיו ולבו שוין:

היה זה מעמיד וכו'. היה מוכר חפץ לשנים ואמר קונם שאיני פוחת לכם מן הסלע והיה דעתו וכו' לידר לאחד מהם בדוקא ולהשני כדי לזרז מאחר שבטל הנדר לגבי זה שנדר לו לזרז בטל נמי לגבי זה שנדר לו בדוקא:

תלמידי דר"ח אמרו בשם ר' יודן. שאלו היה מוכר חפץ לשנים לוקחים שזה אומר ליתן שלשה וזה אומר ליתן שקל ואמר הלוקח קונם שאיני פוחת לכם מסלע ולזה שאמר בשלשה אינו מעמיד אלא כדי לזרז ולזה שאמר בשנים מעמיד בדוקא נדר:

ה"ג מאחר שבטל דינר אצל זה יבטל עוד וכו' וכ"ה ברשב"א. וה"פ מאחר שבטל נדרו אצל זה שאומר שלשה לפחות דינר ממה שאמר בטל נמי נדרו אצל זה שאמר בשקל ויכול לפחות לו עוד דינר ונותנו לו בשני דינרים שהשקל הוא שני דינרים:

דו פתר לה במעמידין. שהוא מפרש למשנתינו במעמידין בשעת הנדר נדר בדוקא ולא לזרז והא דתנן שניהן רוצים היינו שעכשיו רוצים לחזור מנדרן ואפ"ה מותר וע"כ לומר דמתני' ר"ט דתניא ריא משום ר"ט אין נזירות אלא להפלאה כלומר אין נזירות חל אלא בדבר ברור בלא שום ספק וה"ה נדרים דהוקשו לנזירות לא חיילי בדבר המסופק כגון שתלה נדרו בתנאי הלכך מוכר ולוקח שתלו נדרים בתנאי אע"ג שעברו על התנאי אין הנדר חל אבל לרבנן דסברי אפי' תלאו בתנאי ועבר על התנאי חייל נדרו ה"נ במעמידין אסורין:

תיפתר. תפרש למתני' דאתיא כדברי הכל אפי' כרבנן ואיירי בשאין מעמידין ומעיקרא היה דעתן לזרז והנדר לא חייל כלל:

אין תימר במעמידין. דאס"ד דבמעמידין איירי מתני' קשיא ליתני ר"ט וראב"י אמרו דבר א' שאין נזירות אלא להפלאה דהא תנן בסיפא ראב"י אומר אף הרוצה וכו' וכל היכא דאמר אף משמע דמודה בקדמייתא:

אית תניי תני. איכא דתני במתני' בדברי ראב"י הרוצה ולא תני אף ואיכא דתני אף הרוצה:

ה"ג מ"ד הרוצה מסייעא לר' אימי מ"ד אף הרוצה מסייעא לר' בא. וה"פ מ"ד הרוצה איכא לאוקמי רישא כר"ט ול"ק ליתני ר"ט וראב"י אמרו דבר א' דהא לא מודה לו ראב"י לת"ק דלא קתני אף:

כיני מתני'. כן היא מתני' ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר. מן התנאי שהתנה שיהיו כל נדריו בטלים דכיון דאמר סתם כל הנדרים שאני עתיד לידור בטלים אמרי' דכוונתו שאם ירצה לידור בפני חבירו ולא יהא נודר לחבירו שמבטלו לכך התנה דרך כלל אבל ודאי אין דעתו שאם לא יזכור התנאי בשעת הנדר שיהי' הנדר בטל:

אבל אם התנה בשעת התנאי שכל הנדרים שידור יהיו בטלים אפי' לא יזכור התנאי בשעת הנדר לעולם הנדר בטל אע"פ שאינו זוכר התנאי בשעת הנדר:

בנדרים. הוא דמהני התנאי לבטלו:

ה"ג אבל לא בשבועות דתנאי וכו'. וה"פ בשבועות לא מהני התנאי דתנאי בנדרים ואין תנאי בשבועות:

ופריך כהדא דתני הדיינין. כשמשביעין את האדם אומרין לו הוי יודע שעל תנאי שבלבנו אנו משביעין אותך ולא על תנאי שבלבך ואס"ד דאין תנאי בשבועות למה צריכין להתנות על כך:

ומשני א"ר יודן. לעולם אין תנאי בשבועות ואפי' התנה בלבו אינו מבטל השבועה והא דמתנין שע"ד הב"ד משביעין אותו מפני ההדיוטות עמי הארצות שסוברים דמהני תנאי אף בשבועה וישבעו לשקר לכך מתנין עמהן:

והא כתיב. בשבועה שהשביע משה את ישראל בערבות מואב:

כי את אשר ישנו פה. משמע דמהני תנאי אף בשבועה:

ופריך מה את ש"מ. איך שמעי' מהכא דיש תנאי בשבועות:

א"ל. דדרשי' לקרא הכי את אשר ישנו פה אנו משביעין כדרך אותן אשר איננו פה והן אותן דורות הבאים דודאי אין להם עתה תנאי בלבם כך אתם לא על תנאי שבלבכם אני משביע אתכם ודייק ליה מקרא יתירא דברישא כתיב ולא אתכם לבדכם אני כורת וגו' ש"מ דגם עם הדורות הבאים כורת ברית ולמה לי את אשר איננו פה אלא ללמד שיהיו אשר ישנו פה בלי תנאי כאותן אשר איננו פה:

הלכה ב

נדרו שגגות כיצד אמר. קונם עלי ככר זה אם אכלתי אם שתיתי ונזכר שאכל ושתה ובשעת הנדר סבר שלא אכל ולא שתה אינו נדר:

קונם שאיני אוכל ואיני שותה ושכח ואכל ושתה. דבשעה שחל הנדר שהוא בשעה שאוכל ושותה שכח את הנדר מותר דילפינן משבועה דכתיב האדם בשבועה דבעינן שיהא אדם בשעת שבועה כלומר שיהא לבו עליו שיזכור את השבועה וה"ה בנדר:

קונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי. היינו נדרי שגגות דכיון שנודע לו שלא גנבה נמצא שלא היה נדר:

אלו ואילו מותרים. קס"ד משום נדר שהותר מקצתו הותר כולו דאינו רוצה שיחול הנדר אלא כעין שנדר וכיון שמקצתו היה שוגג נתבטל כולו:

גמ' **ופריך אפשר שלא עבר**. בדרך זה כעולי מצרים בתמיה הא אפשר שעברו כל כך בני אדם ולמה תנן שהוא נדרי הבאי:

אלא. הכא במאי עסקינן באומר שראה בראייה אחת בדרך הזה עם רב כעולי מצרים וזהו מן הנמנע:

והא וכו'. כלומר דאלת"ה קשיא והא המלך לולייניס כשירד לבבל ירדו עמו ק"כ רבוא בני אדם שהוא כפל כיוצאי מצרים אלא ודאי כדשנינן שאומר שראה ס' רבוא בראייה אחת:

והא חויא וכו'. אמתני' פריך דתנן אם לא ראיתי נחש כקורות בית הבד וקס"ד גדול כקורות בית הבד הוי נדר הבאי וקשיא האי נחש דהוי בימי שבור מלכא שבלע גמלים:

ה"ג בלע קרוינין וכ"ה בשבועות. וה"פ בלע גמלים ועגלות דכשרצו להרגה מלאו עורו' של גמלים תבן ונתנו בתוכו גחלים בוערות ובלע אותן ומתה שמעינן מינה דהיתה גדולה מקורת בית הבד:

אנא. ראיתי עור נחש שעשו ממנו חיפויין לשמנה ספסלים:

ה"ג אנא חמית משך דחיוי עבד אותו על תמני מסטבול' וכ"ה בשבועות:

ה"ג סליק בקרונין דמלכותא. שהיה גדול כל כך שכסה העגלה של מלכות שהיא גדולה מאוד:

ומשני שמואל. מתני' ה"ק באומר שראה נחש מרובע כקורת בית הבד וזהו דברי הבאי שאין גב נחש מרובע:

ה"ג אין תימר במרובע למה לי גדול אפי' קטן. וה"פ אס"ד דבמרובע איירי מתני' למה לי למתני נחש גדול כקורת בית הבד הל"ל סתמא אם לא ראיתי נחש מרובע דהא אפי' קטן מרובע ליתא בעולם:

לית אורחיה וכו'. אין דרך דהך תנא לשנות בנדרי הבאי אלא גוזמא מדבר גדול אע"ג דהוה גוזמא נמי בדבר קטן:

דתנינן. בשבועות פ"ג איזו היא שבועת שוא אם לא ראיתי גמל פורח באויר וה"מ למתני עכבר פורח באויר דהוי נמי שבועת שוא אלא שדרכו לשנות גוזמא בדבר גדול:

אין מרובע משמש ימי בראשית. קס"ד אין דבר נברא מרובע מבריאת העולם:
והתנינן. פ"ו דנגעים:
גופה של בהרת. עיקרה של בהרת כמה תהא גדול':
כגריס האיטלקי מרובע. קס"ד כגריס הגדל באיטליא שהוא מרובע ש"מ דיש בריה מרובע בעולם:
ה"ג כל גרמא אמרה שאינה מרובע וכ"ה בשבועות. וה"פ מתני' עצמה אמרה שאין הגריס הזה גדל מרובע דאל"כ למה תנינן מרובע הא באיטלקי כולן מרובעים אלא ודאי לשיעורו קאמר שתהא הבהרת גדולה כגרי' האיטלקי והכהן הרואה אותה ירבענה להבהרת שתהא מרובעת:
ופריך והא כנעה. דבר אחד ששמו כנעה שגידולו מרובע:
ומשני מלי קיטרין. אינו מרובע ממש שיש בו קשרים:
ופריך והא ארכובא דיעלה. חיה ששמה יעל כדכתיב יעלי סלע שיש לה עצם ארכובה שהוא מרובע:
ומשני עגיל הוא. העצם מלמטה בסופו:
אית דבעי מימר. איכא דאמרי לא אר"ג. אלא שאין בעולם מרובע בבריות בעלי חיים אבל עצם מעצמיו איכא:
ותני כן. ותניא נמי הכי:
שוא ושקר. בדברות הראשונות נאמר לא תענה ברעך עד שקר ובאחרונות כתיב לא תענה ברעך עד שוא וקאמר שאין בזה סתיר' שבדבור אחד כאמרו מפי הגבור' ואתי לאשמועי' שלוקין על שוא כמו על השקר דסד"א גבי שוא כתיב לא ינקה אפי' בב"ד שלמטה לא ינקה קמ"ל:
זכור ושמור. בדברות הראשונות כתיב זכור את יום השבת לקדשו ובאחרונו' כתיב שמור ונאמרו בדיבור אחד ללמד כל שישנו במצות שמירה ישנו במצות זכירה ונשים איתנהו בשמירה דמצות ל"ת היא חייבות נמי בקידוש היום:
מחלליה מות יומת. משמע אפי' במקדש וכתיב ושני כבשים תמימים שנים ליום אפי' בשבת קאמר דאין זו סתירה שבדבור א' כאמרו א"נ סד"א דכהנים ליתנהו בחיוב שמירת שבת הואיל והותרה עבודה לגבייהו קמ"ל דלא:
ערות אשת אחיך לא תגלה. סד"א אם גירשה לאחר היבום אסור להחזירה קמ"ל יבמה יבא עליה מ"מ דלאחר שיבמה פקעה איסורא מינה א"כ סד"א כיון דכתיב יבמה יבא עליה לאחר שיבמה אחד מן האחין פקע איסורא מינה ומותרת לאחר שגירשה אפי' לאחד מן האחין מן האם של מת קמ"ל ערות אשת אחיך לא תגלה מ"מ:

ולא תסוב נחלה וכו'. דכתיב זה הדבר דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור הזה וסד"א דלא קאי זה הדבר אלא על לא תסוב דכתיב גבי' אבל וכל בת יורשת וכו' נוהג אפי' לדורות קמ"ל דשניהם בדבור אחד נאמרו שאינן נוהגין לדורות ואיכא בין לא תסוב לקרא דוכל בת יורשת דלא תסוב משמע אפי' אם ירשה לאחר הנישואין וכל בת יורשת היינו שירשה קודם הנישואין:

גדילים תעשה לך וכו'. לומר דבמקום גדילים מותר ללבוש שעטנז:

אחת דבר אלקים. בדבור אחד שמענו שני דברים:

וכפטיש יפוצץ סלע. הפטיש מתפוצץ מהסלע לכמה חלקים כך דבר אחד מתחלק לכמה חלקים:

בשנשבע ומחליף. לשנות את האמת כגון אכלתי ולא אכל לא אכלתי ואכל:

ידוע לשנים. אם הדבר ידוע לשנים שאינו כן זהו שבועת שקר אבל אם ידוע לשלשה ה"ל שבועת שוא:

אפי' ידוע לשנים. כאן ועוד אחד בסוף העולם שיודע בו ששקר אמר אפי' אינו שם בשעת השבועה אלא שידע בו קודם השבועה שאינו כמו שנשבע עכשיו ה"ל שבועת שוא:

מה נפיק מן ביניהון. מאי בינייהו:

ה"ג שינה בו בפני שנים והשליכו לים והתרו בו משום שבועת שוא וכ"ה בשבועות:

וה"פ אם נשבע בפני שנים על אבן שהוא כסף והשליך האבן לים שאי אפשר שיראנו אדם עוד והתרו בו משום שבועת שוא:

ע"ד דר"י אינו לוקה. שהרי לא היו שם ג' בשעה שנשבע וא"א שיוודע עוד לשלישי שנשבע לשקר:

ע"ד דר"ל לוקה. שא"א שלא יהיה אחד בסוף עולם שלא נודע לו מכבר שזה אבן:

התרו בו משום שבועת שקר. הדבר בהיפך לר"י לוקה שהרי לא נודע לאחר שנשבע אלא לשנים ולר"ל אינו לוקה:

אפי' ביעה ומרגליתא. אמתני' דפ"ג דשבועות קאי דתנן התם איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר על האבן שהוא שיש וקאמר ר' בא אפי' אמר על ביצה שהוא מרגליות נמי הוי שבועת שוא:

ופריך והן אפי'. מאי אפי' דקאמר ר' בא הא היינו שבועת שוא דתנן במתני' אלא. ה"ק ר' בא כגון ביעה וכו':

כאן במעמידין. שאומר בשעת השבועה שלא כיון להבאי אלא שראה ממש אסור ולוקין עליו:

וכאן בשאין מעמידין. שאומר שלא אמר אלא על דרך ההפלגה:

ה"ג אפי' תימא כאן וכאן במעמידין כאן במיחל שבועה על נכסיו שבועה נכסי עלי נכסיו מותרין הא ללקות לוקה וכ"ה גי' הרשב"א. וה"פ נכסיו מותרין דשבועת הבאי היא ומילקי מיהת לקי דהא נשבע לשוא:

עוד היא. אף זו איירי במיחל שבועתו על נכסיו ומותר דתני היינו שנכסיו מותרין:

ה"ג נכסיו מותרין הא ללקות לוקה:

ההן דמשתבע. האי מאן דמשתבע על שנים שהן שנים לוקה משום שבועת שוא:

ההין דחמא. מי שרואה גשמים יורדים ומשתבע שכלי אריגה מתחזקין עכשיו לוקה משום שבועת שוא שהדבר ידוע לכל שמפני החום הן מתפרדים וע"י הגשמים מתחזקים:

ה"ג כלי קורי בריכסון וכ"ה בשבועות. וה"פ כלי קורי כמו כלי קורייס בשבת פ' כל הכלים דף מ"ח וריכסון כמו וירכסו את החשן דמיתרגמינן ויחדון ית חושנא וראיתי בגליון בשבועות שפירש בענין אחר ואין דבריו נכונים:

בולייות. איפרכיות של דוכסים:

לשוא. על שבועת שוא הכיתי את בניכם:

תמן תנינן. פ"ג דשבועות:

שבוע' שלא אוכל ככר זו. שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת:

דבר שאילו וכו'. ותני עלה דבר זה בנדרי' אסור שחייב על כל אחת ואחת כדתנן לעיל פ"ב יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה:

ה"ג לא על הדא איתאמרית אלא על הדא. וה"פ לא על דבר זה נשנית ברייתא זו דהא בשבועה איסורא מיהא איכא ועוד כשנשאל על הראשונה חיילא שניי' ואיך תני ובשבועות מותר אלא על משנה אחרת נשנית דתנן התם בפ"ג דשבועות אחד דברים של עצמו וא' דברים של אחרים וא' דבר שיש בו ממש ואחד דבר שאין בו ממש כיצד אמר שבועה שאתן לאיש פלוני מנה ושלא אתן:

ה"ג ואמר ר' בא וכו' וכ"ה בשבועות:

מאחר שאין בידו לבא. לישבע להבא שבועה שיתן פלוני לפלוני מנה שהרי אינו ברשותו:

אין בידו לשעבר. אף דלשעבר שנתן איש פלוני לפלוני מנה לא הוי שבועת שוא דליחייב עליה ועל זה תני בברייתא חומר בנדרים משבועות דבנדרים כה"ג הוי נדר:

אשכח תני על תרתיהון. אריש וסיפא דמתניתן דהכא הבאי ושגגות בשבועות אסורי' ובנדרים מותרין. ובשבועות יש גירסא אחרת ושם פירשתיה:

ה"ג **מה בא ר"ע להוסיף על דברי בית הלל**. וה"פ מאי קמשמע לן ר"ע הא כבר ב"ה אמרו דנדר שהותר מקצתו הותר כולו:

כיי. כי האי דתנינן לקמן פ"ט דמכילתין פותחין בשבתות ובי"ט בראשונה היו אומרים אותן הימים מותרין ישאר כל הימים אסורין עד שבא ר"ע ולימד נדר שהותר מקצתו הותר כולו:

א"ל. ודאי הוסיף ר"ע דאפי' בנדר שצריך חקירה והתרת חכם נמי אמרי' כיון שבטל מקצתו בטל כולו ואלו מדב"ה לא שמעינן אלא בנדר שבטל מעיקרא כדתנן בר"פ דד' נדרים אלו א"צ שאלה לחכם:

משום נדר טעות. התירו ב"ה שאלו היה יודע שאביו ואחיו שם לא היה נודר ולאו משום נדר שהותר מקצתו:

הלכה ג

מתני' **נדרי אונסין**. דמעיקרא לא עלה על דעתו שיארע לו אונס ואדעתא דהכי לא נדר ובכה"ג שהדברים מוכיחים דברים שבלב הוו דברים:

שחלה בנו. וצריך לשמרו:

או שעכבו נהר. כגון שגדל מהפשרת שלגים דלא שכיח ולא ה"ל לאסוקי אדעתיה:

גמ' **מפני שחלה**. טעמא דחלה בנו הוא דהוי נדרי אונסין הא לא חלה צריך לקיים נדרו ואמאי לימא כלום לא עשית אלא לכבודי זהו כבודי:

דר"מ היה. מתני' אתי כר"מ דתנן לקמן פ"ח האומר לחבירו קונם שאני נהנה לך אם אין אתה בא ונוטל לבנך כור של חטין וכו' רמ"א אסור עד שיתן וחכ"א אף זה יכול להפר נדרו שלא ע"פ חכם ויאמר לו הריני כאלו התקבלתי:

ולמה. לא מוקמי מתני' לד"ה וכי האי דאמר ר"ז לקמן אפלוגתייהו דר"מ וחכמים דדוקא בסתם חלוקין:

ה"ג כיי דמר ר' זעירא:

מה אנן קיימין. במאי עסקינן:

אם בשהמדיר אומר מפני כבודי. נדרתי שאתכבד שתקבל ממני מתנה והמודר אומר מפני כבודי שכוונתך לכבדני לקבל ממך מתנה לד"ה אינו יכול לומר הריני כאלו התקבלתי:

אם בזה. המודר אומר מפני כבודי וגם המדיר אומר מפני כבודך נדרתי לד"ה מותר אלא ודאי בסתם שאין אנו יודעין כוונת המדיר פליגי ר"מ וחכמים דר"מ סובר סתם כאלו אמר המדיר מפני כבודי וחכמים סברי סתם כאומר מפני כבודך:

כורוסתי בייה. על צרתי אני זועק ואמתני' קאי שזה זועק על שחלה בנו ל"א כורוסתי לשון כורסייה וה"פ על ישיבתו בביתו הוא זועק שאינה אלא מחמת אונס ולא שברצונו הטוב לא בא אל חבירו לאכול:

הלכה ד

מתני' **להרגין**. לסטים שהורגין בני אדם ונוטלין מהם ממונם:

ולחרמים. גזלנין שאינן הורגים ולא זו אף זו קתני:

ולמוכסין. במוכס העומד מאליו אבל במוכס שהעמידו מלך ולוקח דבר קצוב בדינא דמלכותא אסור לברוח הימינו וכ"ש שאסור לידור ולישבע לו בשקר:

שהן של תרומה. אע"פ שהורגין וגוזלין אין אוכלין דבר האסור א"נ תרומה מתוך שאינה נאכלת אלא לכהנים טהורים נמכרת בזול ולא חשיבא להו:

לא יפתח לו בנדר. אם לא שאל ממנו האנס שידור לא יתחיל הוא בנדר:

במה שהוא מדירו. אם שאל ממנו האנס שידור לו לא ידור אלא במה ששאל לבד אבל לא יוסיף לידור בדבר אחר שלא שאל:

גמ' **להרגין**. דוקא שגם עכשיו הורגים אבל אם אינן הורגים עכשיו אע"ג שמקדמת דנא הי' דרכן בכך אסור:

בשעת החרם. כגון שעת מלחמה אבל לאחר שעברה המלחמה וכיוצא בו אסור:

אם הי' דבר של סכנה. ואע"ג שעכשיו אינן הורגין וגוזלין אלא שיש לחוש שישמרו הדבר בלבם ולאחר זמן יהרגו או ישללו אותו מותר לידור א"נ אמוכס קאי שהוא תובע מה שירצה ויש סכנה בדבר שיתבע הרבה מותר:

אם הי'. המכס דבר של ישוב ומנהג מדינה מה שהוא חק קצוב למלכות אסורי' להעבירו כדפרישנא במתני' תולין. למוכס שפירות אלו הן של עכו"ם או של מלכות:

אבל לא בישראל. שהוא תקיף ואלים כעת:

שדרך בעלי זרוע. תקיפו ואלמי ישראל דרכ' ליפול ולירד מגדולת':

דלא יפול ויגלגל עלוהי קדמייתא. שמא יפול מגדולתו ויגלגלו מה שהעביר מאז המכס בשביל התקיף הזה שירד מגדולתו:

עבר ופתח. לב"ש דאמרי לא יפתח לו בנדר אם עבר ופתח מי סברי ב"ש דהוה נדר או דלמה לכתחלה אבל בדיעבד מותר:

נשמעינה מן הדא. תא שמע מסיפא:

ה"ג הדא אמרה עבר ופתח על דב"ש אסור. וה"פ השתא דסיפא שאינו אלא מוסיף קאמרי ב"ש דאסור במה שהוסיף כ"ש ברישא שהתחיל בנדר דאסור:

הוון בעי מימר. סברוהו למימר הא דקאמרי ב"ה דיפתח לו בנדר דוקא בנדר אבל בשבועה לא:

לא תשבעי בשמי לשקר. והל"ל בשקר אלא ה"ק לא תשבעו כדי לשקר ליטול מחבירו שלא כדין אבל להציל את שלו מותר והיינו כדתנן במתני' נשבעין להרגין וכו' וכיון דמדאורייתא שריא אין חילוק בין תחלה לדיעבד:

הלכה ה

מתני' **הרי נטיעות אלו קרבן וכו'**. בגמרא מפרש:

יש להן פדיון. כשאר הקדשות ויפדו ויקנו בדמיהן קרבן דכיון דלא אמר הרי הן עלי כקרבן לאו למסרינהו עלי' כקרבן איכוין אלא שיהיו לקנות בדמיהן קרבן:

אין להן פדיון. אלא המעות נתפס בקדושה והנטיעות חוזרות להיות קדושות דכיון דאמר עד שיקצצו ה"ק לכשאפדה יחזרו ויקדשו עד שיקצצו:

גמ' **ראה קציעות המלך**. שוטרי המלך שקוצצין נטיעות התאנים הטובות להביאן לבית המלך וירא שמא יקצצו גם נטיעותיו ואמר הרי אלו קרבן אם אינן נקצצות:

ראה דליקה. נופלת בעיר ומתירא שגם טליתו תשרף:

אם אינה נשרפת. או נקרעת ויש להן פדיון דהוא כנדרי שגגות דסבר א"א שינצלו ולא גמר בלבו להקדישן:

למפרען קדשו. מיבעי' ליה אם מיד בשעת נדרו הן קדושין אם אינן נקצצות אח"כ או דלמה אין קדושה חלה עליהן עד שנודע בודאי שלא יקצצו אותן אבל כל זמן שהן בספק אין בהן קדושה:

מה נפיק מביניהון. מאי בינייהו הא מיהת קדושות הן:

ומשני נהנה מהן עד שלא נודע שלא יקצצו א"ת למפרע קדושין מעל וא"ת מכאן ולהבא קדושין לא מעל ולא אפשיט':

חזקיה אמר. האומר נטיעות אלו קרבן עד שיקצצו אם פדאן חוזרין לקדושתן עד שיקצצו דה"ל כאומר בפירוש הרי נטיעות אלו קרבן מעתה וקרבן לכשיפדו כל זמן שלא יקצצו נמצא פדיונם קדוש כל שעה לפי שיוצאות הן לחולין אלא שלאלתר חוזרות וקדושות:

פדאן פדויין. והא דאמר עד שיקצצו לא בא לומר שאפי' יפדם יחזרו לקדושתן עד שיקצצו אלא שיהיו קדושות עד אותו זמן ומאותו זמן ואילך תפקע קדושתן:

פתר לה. תפרש למשנתינו אין להן פדיון היינו שא"צ פדיון כשנקצצו דאז פקעה קדושתן בכדי:

מה דאמר חזקיה. פדאן חוזרות וקדושות דוקא בשפדאן הוא המקדיש עצמו דלעולם לא יצאו מרשות הקדש או מרשותו אבל אם פדאן אחר אפי' הכניסום אא"כ לרשות המקדיש אינן חוזרות וקדושות שכבר נסתלק רשות בעלים הראשונים מהם וכיון דהאי שעתא לא חייל עליהן הקדישו שוב אינן חוזרות וקדושות:

ופריך מחלפא שיטתי' דר"י. קשיא דר"י אדר"י:

תמן. כלומר הכא בנדרי' ואשיגרת לישנא דסוגיא דקידושין נקט לשון תמן וה"ק כאן הוא אומר שאם פדאן אחר פקעה מהן קדושתן:

וכא. והכא בקידושין אומר ר' יוסי האומר לאשה הילך פרוטה זו שתקדשי לי לכשתגרשי ספיקא הוא ולא פקעה אפי' נישאת לאחר:

ומשני לא צורכה. לא קמבעיא ליה לר' יוסי אלא בנותן שתי פרוטות לאשה ואמר לה באחת התקדשי לי היום ובאחת התקדשי לי לאחר שאגרשך ודמי לפדאן אחר דמשנתגרש' יוצאת מרשות הבעל לרשותה מיהו לא דמיא ממש לפדאן אחר דהאשה מכנסת עצמה ג"כ לרשותו במקצת א"נ י"ל כיון דהוא המגרש והוא המקדש ה"ל ממש כפדאן הוא:

הלכה ו

מתני' **מותר ביושבי יבשה**. שאין דרכן לרדת בים באניות:

בכלל יושבי יבשה. אפי' הם עכשיו בים שסופם לעלות ליבשה:

לא כאלו וכו'. בגמרא מפרש:

במי שדרכו לפרש. היינו היורד בים באניות גדולות ומתרחק מן היבשה ריחוק גדול אבל מעכו ליפו הולכים על חוף הים וקרוב ליבשה:

גמ' **שלא תאמר וכו'**. הא דתנן בסיפא לא כאלו וכו' ארישא וסיפא דמתני' קאי וה"ק הא דאמרי' הנודר מיורדי הים מותר ביושבי היבשה אבל ביורדי הים אסור לא תאמר אף אלו ההולכים מעכו ליפו בכלל יורדי הים הן אלא דוקא מי שדרכו לפרש הוא דאסור והא דתנן בסיפא מיושבי היבשה אסור ביורדי הים:

ולא סוף דבר. לאו דוקא באלו ההולכין מעכו ליפו אסור אלא אף במי שדרכו לפרש נמי אסור:

ופריך ולא מיושבי היבשה נדר. למה יהא אסור אף במי שדרכו לפרש:

ומשני הדא אמרה. לכך תנא במתני' שיורדי הים בכלל יושבי היבשה הם שסופם לרדת ולישב ביבשה הלכך גם מי שדרכו לפרש אסור שסופו לישב ליבשה:

נדר מיורדי הים. מבעיא ליה הנודר מיורדי הים שיהא אסור בהן לאחר שלשים יום ובתוך אלו שלשים יום נעשה אחד מיורדי הים מיושבי היבשה מהו בתר שעת אמירת הנדר אזלינן והשתא מיורדי הים הוא ואסור או דלמה בתר חלות הנדר אזלינן דה"ל מיושבי יבשה ושרי:

ומשני תפלוגתא. פליגי בה ר"י ור"ע דאשה שאמרה הריני נזירה לאחר שאנשא וניסת קאמר ר"י יפר הבעל דבתר חלות הנדר אזלינן ואז היתה ברשות הבעל ור"ע אומר לא יפר דאחר שעת האמירה אזלינן ואין הבעל מיפר בקודמין ובאילין טלייתא. באותן שיורדים לים לטיול ואינן מפליגין:

צריכה. מיבעיא לן אם הם בכלל יורדי הים או לא ולא איפשיטא וספיקא לחומרא:

הלכה ז

מתני' **למי שהחמה רואה אותו**. מדלא קאמר מן הרואים:

אסור בקרחים ובעלי שיבות. מדלא קאמר בבעלי השער. שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים. לפי שהאנשים פעמים מכסים ראשם ופעמים מגלים ומשחרות ראשם ניכר שהם אנשים אבל הנשים לעולם הולכות בכיסוי הראש והקטנים בין זכרים בין נקבות הולכים בראש מגולה ואינן ניכרים בין זכר לנקבה הלכך לא נקראו שחורי הראש אלא הזכרים הגדולים:

מן הילודים. משמע שנולדו כבר:

מן הנולדים. משמע שעתידין להוולד:

מן הנולדים ר"מ מתיר וכו'. חסורי מחסרא והכי קתני מן הנולדום אסור בילודים רמ"א אף הנודר מן הנולדי' מותר בילודים כי היכי דהנודר מן הילודים מותר בנולדים:

אלא מי שדרכו להוליד. כגון אדם ובהמה לאפוקי עופות ודגים שאין מולידי' אלא מטילי' ביצים:

גמ' **ה"ג מ"ט דרבנן ועתה שני בניך וכו'**. מ"ט דר"מ הנה בן וכו' וה"פ רבנן סברי כיון דמצינו בקרא דנולדים משמע נמי דאיתילדו כדכתיב ועתה שני בניך הנולדים לך שכבר נולדו ור"מ סובר נולדים שעתידין להוולד דוקא משמע כדכתיב הנה בן נולד וכו':

הלכה ח

מתני' **משובתי שבת**. שאין כוונתו אלא להמצווי' ואף הכותיי' שהן גרי' בכלל מצווין הן ואסורי':

מאוכלי שום. מתקנות שתקן עזרא הוא לאכול שום בליל שבת שהוא זמן עונת ת"ח והשום מרבה זרע וגם הכותיים מקיימים תקנה זו:

ומותר בכותים. שאינן עולין לרגל אע"ג דמדאורייתא הוא מפני שנאת ירושלים בחרו להם הר גריזים:

מותר בישראל. שיצאו מכלל האומות:

ואסור בעכו"ם. אפי' אותן שהן מזרע אברהם כדמפרש בגמ' אסור בישראל. וגרים נמי בכלל זרע אברהם הן דכתיב כי אב המון גוים נתתיך:

ומותר באומות. אפי' אותם שהם מזרע אברהם ובגמ' מפרש:

שאינו נהנה לישראל. משל ישראל:

שאין ישראל נהנים לי. משלי:

לוקח בפחות ומוכר ביותר אם שומעין לו. כלומר ימכור הדבר ביותר משויו אם ירצה חבירו לשמוע לו ולקנות החפץ ביותר משויו:

יהנה לאומות. ולא אמרי' דהוי כנודר בדבר שאי אפשר לקוימו:

גמ' **ופריך ואין ישמעאל בכלל זרעו של אברהם**. בתמיה ולמה יהא מותר בכל האומות:

ומשני כתיב כי ביצחק יקרא לך זרע. דוקא יצחק ואין השאר זרעו:

ופריך עשו וכו'. ולמה יהא מותר בזרעו של עשו:

ביצחק. ולא כל יצחק למעט עשו שאין בכלל זרעו של אברהם:

בי"ת תרי. ב' של ביצחק אתי לרמוזי על הבן שהוא עתי' לירש שני עולמות הוא הנקר' זרעו והיינו זרעו של יעקב שנחלתו שני עולמות בימי דוד ושלמה וכן לעתיד:

ממי דרך כוכב. דכתיב וספור את הכוכבים ואמר כה יהיה זרעך ממי עתיד לעמוד מיעקב לבד דישמעאל ועמלק לא מיקרו זרעו:

ולישב עם הצדיקים בג"ע. כדי שיראה גדולתן של הצדיקים ואח"כ יגררו משם נמצא עונשו חמור (דלא כי"מ):

הלכה ט

מתני' **לערלי**. דעתו על מי שאינו מאמין בברית מילה:

למולי. המאמיני' בברית מילה:

מותר בערלי ישראל. כגון מי שמתו אחיו מחמת מילה:

ואסור במולי עכו"ם. כגון ערבי מהול וגבעוני מהול:

שלש עשרה בריתות. נאמרה בפ' מילה שנאמרה לאברהם:

שהיא דוחה את השב'. דכתיב וביום השמיני ימול בשר ערלתו ואפי' בשבת:

שהיא דוחה את הנגעים. דדרשי' ימול ואפי' במקום בהרת ואין כאן משום קוצץ את בהרתו שהוא בלאו דהשמ' בנגע צרע':

גמ' ה"ג ביום השמיני ימול אפי' בשבת ומה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממילה או אינו אלא אף מילה ומה אני מקיים ביום הח' ימול חוץ משבת ת"ל וביום וכו' וכ"ה בת"כ ובשבת פר"א דמילה. וה"פ ביום הח' אפילו בשבת מה טעמא קל וחומר מצרעת שדוחה העבודה ועבודה דוחה שבת מילה דוחה אותה שבת שנדחית מפני העבודה אינו דין שתהא מילה דוחה אותה והדר קאמר ממאי משום דחמירא צרעת דלמא משום דגברא לא חזי ומה אני מקיים שמיני ימול חוץ משבת תלמוד לומר ביום אפי' בשבת:

ראו. משמע דעל שבת לחוד קאמר עד אנה מאנתם וגו' ולא על שאר עבירות שעשו מיום צאתם ממצרים כדכתיב וימרו על ים בים סוף:

מצוות. דכתיב גבי שבת מלא בשני ווי"ן דכתיב ואת שבת קדשך הודעתם להם ומצוות וחקים וגו':

והמילה דוחה אותה. שאף היא שקולה ככל המצות:

שהם באות זו. כנגד זו:

זו שהיא יורדת וכו'. אף כאן שבת שנדחית מפני מילה נראה שהיא גדולה משבת במעלתה:

ע"ז קשה מכולן. שאף היא שקולה כנגד כל המצות שכל הכופר בה כמודה בכל התורה:

וכי תשגו וכו'. בספרי ילפינן בגזירה שוה דאיירי בע"ז:

איש גלוליו. היינו ע"ז וקאמר מוטב שיעבדו ע"ז משיחללו שם ה' ש"מ דחלול השם קשה מכולן:

סכנה היא. אם ילך בדרך תוך ג' ימים הראשונים אחר המילה דכל ג' ימים כאיב ליה להנימול:

ואם לשהות. למול תחלה ולשהות במדין ג' ימים:

אלא ע"י שנתעצל בלינה תחלה. שנא' ויהי בדרך במלון משמע מיד שבא מן הדרך נתעסק במלון והיה לו למול תחלה ואותו מלון היה סמוך למצרים ובאורחא פורתא ליכא סכנתא:

משה או התינוק. הוי אומר זה התינוק שנעשה חתן ע"י הברית:

דמים מתבקש מידך. צפורה אמרה למשה אתה חתן שלי דמים של תינוק מתבקש מידך:

חתן בדמים של מילה אתה עומד לי. שלולא שמלתי אותך היית נהרג:

הילך גזי חובך. חתוך החוב שיש לך שמשה כרת המילה דאשה פסולה למול וה"ק ותקח צפורה צור ונתנו למשה להכרית ערלת בנה ותגע הערלה לרגליו של משה שיהא נוח לו לכרות (והי"מ הגיה וא"צ):

עבד שליחותך. כבר עשית שליחותך הלכך לך מעלי:
נגעה בגוף התינוק. מרוב המהירות נגעה בצור גם ברגליו של תינוק וחתכו גם שלא במקום המילה:
ה"ג מה אני מקיים השמר בנגע וגו' חוץ ממילה או אינו אלא אף במילה ומה אני מקיים ימול וכו' וכ"ה בבבלי פר"א דמילה:
ת"ל בשר. ריבוייא הוא ולדרשא:
אפי' אינה כתובה בצדה. סמוכה אצלה כעשה דגדילים תעשה לך הסמוכה ללאו דלא תלבש שעטנז א"נ אפי' נאמרה העשה קודם מ"ת ור' יוסה לא פליג אלא אמ"ע שנאמרה קודם מ"ת אבל בכל התורה מודה ר' יוסה:
ניחא. דמילה דוחה צרעת דמילה עשה וצרעת לא תעשה:
אא"כ היתה כתובה בצדה. קשיא מנ"ל דמילה דוחה צרעת:
ומשני מכיון דכתיב בשר ערלתו מיותר ה"ל כאלו כתובה בצדה:
הדרן עלך פרק ארבעה נדרי'

פרק ד

הלכה א

מתני' **אין**. אלא דריסת הרגל. לעבור דרך ארצו וגבולו או להשאיל כלים שאין עושין בהן אוכל נפש שמותרין במודר הימנו מאכל ואסורין במודר הימנו הנאה:
נפה וכברה וכו'. שמתקנים בהן אוכל נפש מקום שמשכירין כיוצא בהם. בגמ' מפרש טעמא:
גמ' **ופריך הא דבר וכו' אסור**. אפי' במודר ממאכל ואפי' במקום שאין משכירין ואמאי הא לא נדר אלא ממאכל והני לאו מאכל הן:
כיני מתני'. כן היא פירושא דמתני' למודר הנייי' מאכל מחבירו. שאמר הנאת מאכלך עלי שאסר על עצמו כל הגורם הנאה למאכל לחבירו:
תני. במשניות דבית ר' מפורש כן במתני' כדמוקי רשב"ל וכ"ה במתני' ותמחויין. קערה גדולה שהרבה קערות קטנות בתוכו:
לפסין. אילפסין והן קערות גדולות שמבשלין בהן:
לקצור. דגן ולבצור יין מיבעי' לן אם אסור שהנאת מאכל הוא או דלמא כיון שצריכין תיקון גדול שרי ולא איפשיטא:
ה"ג הניית מאכל מהו. כלומר מהו הנאת מאכל דאסור:

הוינן סברין מימר. סברוהו למימר בקדרות של ביקוע שמבקעין בו עצים לבשל בהן נמי שרי וה"ה לשאר מכשירי דמכשירי אוכל נפש:
תיפתר. תפרש דברייתא איירי בקרדום שמנכשין בה העשבים הרעים ואין עושין בה אוכל נפש וליכא למפשט מינה מידי:
אהן. הך כלי ששמו יוסטא והוא מין ממיני כברה:
מכיון. שהוא מרחיק את הנקבים שבו ראוי לנפות בו את הקמח דינו כנפה ואסור להשאילו או דלמא השתא מיהא לאו לנפה עביד ושרי:
שהוא כנותן וכו'. הא דתנן במתני' מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור היינו טעמא דכיון דדרך להשכיר כיוצא בזה והוא מוחל לו על השכירות ה"ל כנותן לו מעות לקנות בהן ככר והוא הדירו מהנאה המביאה לידי מאכל:
איליין קוזמידייא. הנך תכשיטין שנותנין על הגוף כדי שיהא נראה כאדם וע"י כך יתנו לו מנה יפה כה"ג גרמא בעלמא הוא ומותר לשאול לו במקום שאין נותנין עליהן שכר או דלמא כהנאת מאכל הוא:

הלכה ב

מתני' **שוקל לו שקלו**. מחצית השקל שחייב כל אחד מישראל ליתן בכל שנה לצורך קרבנות ציבור יכול המדיר לשקול בשבילו דמצוה בעלמא קעביד:
ומחזיר לו אבידתו. בגמרא מפרש:
ובמקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש. כששניהם מודרים הנאה זה מזה אם הוא נוטל שכר נמצא נהנה ואם אינו נוטל שכר נמצא מהנה לפיכך תפול הנאה להקדש ולא אמרי' יוליך הנאה לים המלח לפי שאסר עליו הנאתו כהקדש הלכך כל הנאה הבאה לידו הימנו הרי הוא הקדש:
גמ' **בעי הפורע שט"ח של חבירו**. למלוה שלא מדעת הלוה מי חייב הלוה לשלם להפורע חובו או לא:
ומשני תפלוגתא דחנן ובני כה"ג. דתנן בפ' בתרא דכתובות מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו חנן אומר ישבע כמה הוציא ויטול והשתא לחנן אף הפורע חובו של חבירו פטור ולבני כה"ג חייב דהמפרנס אשת חבירו דמיא לפורע חובו של חבירו:
אר"י. הכא אף בני כה"ג מודו דפטור והתם דמחייבו היינו טעמא דלא עלה על דעתו שתמות אשתו ברעב וסבר וקיבל שאחר יפרנסנה והוא ישלם לו וה"ל כמוציא ברשות:
ברם הכא. אבל כאן לאו ברשות עביד דסבר היה הלוה שיפויס בע"ח עד שימחול לו:

ופריך הגע עצמך. אמור לנפשך לדבריך דמתני' דהכא איירי בכל חוב ואפי' כשיש משכון ביד הבע"ח נמי איירי אמאי מותר הא קמהניא ליה דמסתמא לא היה מחזיר לו המשכון עד שישלם לו:

ומשני מפייס הוינא ליה. הלוה סובר אף במשכון אפשר שאפייסנו שיחזיר לו משכונו בלא מעות:

עד כאן בבע"ח. שאינו דוחקו ונוגשו שישלם לו אפשר לומר דלמא מפייס ליה:

ואפי' בבע"ח דוחק. מי אמרי' דפטור מלשלם להפורע ואף במודר הנאה מותר או דלמא כיון דחזינן שאינו מקבל פיוסים חייב לשלם ואסור במודר הנאה:

ה"ג נשמעינה מן הדא ושוקל את שקלו ולא שקל אין ממשכנין אותו הדא אמרה ואפי' בבע"ח שהוא דוחק וכ"ה בכתובות. וה"פ ת"ש מדתנן ברישא ושוקל את שקלו ולא שקל אין ממשכנין אותו בתמיה הא תנן בפ"ק דשקלים מי שלא שקל שקלו ממשכנין אותו אלא ודאי כל שלא בא דבר ליד המודר מיד הנודר לא מיקרי הנאה אלא גרמא בעלמא ושרי זאת אומרת דאפי' שבע"ח דוחק נמי פטור מלשלם להפורע ובנדרים מותר:

תדע לך שהוא כן. מסיפא דמתני' דהכא נמי איכא למידק כן. דתנינן ומקריב עליו קיני זבין וכו' חטאות ואשמות. שהיה על המודר להביאן והני לבע"ח דוחק דמיין דכל כמה דלא מייתי להו אסור בקדשי' ולית ליה כפרה:

בשלא נכנס וכו'. אלא ודאי הטעם דשרי כיון שלא נתן לתוך ידו כלום לא מיקרי הנאה:

וכא. וה"נ פורע חובו של חבירו כיון שלא בא לתוך ידו כלום פטור:

אלא בארנון ובגולגולת. הפורע מס המוטל על קרקע של חבירו או על גולגולתו חייב לשלם לו שכך הוא דינא דמלכותא:

חיילי' דרב. ראייתו של רבי מהא:

מציקין. עוררין:

ה"ג הגוזל שדה ומכרה לאחר ונטלוהו מציקין כופין אותו להחזיר את מעותיו. קנס קנסו בגזלן. מדינא פטור הגזלן מלשלם דקרקע אינה נגזלת אלא קנם קנסו חכמים לגזלן:

בעי דהוה רבי'. מאי קאמר ולא שמע רב הא דאר"י וכו' הלא רב היה גדול מר"י:

ה"ג חד אמר בארנון ובגלגול' וחרנה אמר אינה בארנון ובגלגולת וכ"ה בכתובות. וה"פ חד אמר הך ברייתא איירי שנטלו מסיקין בארנון ובגלגולת הלכך חייב להחזיר לו מעותיו ואידך אמר אינה בארנון ובגלגולת ואפ"ה חייב להחזיר לו כרב או כר"י ל"א חד אמר נטלו מציקין הרי הוא כארנון וכגלגולת וחד אמר אינה כארנון וכגלגולת אלא מטעם קנס וכר"י:

תמן תנינן. לקמן בפרקין:

אבל לא רפואת ממון. וקשיא ליה אמאי ליהוי כמחזיר אבידתו:
כאן. הא דתנן ומחזיר לו אבידתו איירי במדירה מגופו שלא יהנה גופו ממנו אבל נכסיו יהנו ממנו:
וכאן. הא דתנן אבל לא רפואת ממונו איירי שנדר שגם ממונו לא יהנה ממנו:
כאן בשיש לו רופא אחר. שירפא בהמתו הלכך אסור הנודר לרפאותה:
וכאן בשאין לו מי שירפאנו. כלומר אין שם אדם אחר שיחזיר לו אביהם:
ופריך אם בשיש לו מי שירפאנו. אוקימתא להא דתנן אבל לא רפואת ממון קשיא רישא דתנן מרפאהו רפואת נפש ואי בשיש לו רופא אחר אפי' רפואת נפש אסור:
ומשני לא מכל אדם זוכה להתרפות. ומשום חשש סכנת נפשות התירו לו לרפאותו אף בשיש שם רופא אחר אבל לבהמתו לא התירו משום הך חששא כיון שיש שם רופא אחר:
ופריך ולא נכסי המחזיר הן שהן אסורין לבעל הפרה. כלומר לבעל האבדה כדתנן ברישא ופורע לו את חובו א"כ למה תנן בסיפא ובמקום שנוטלין עליה שכר תפול הנאה להקדש למה לא יטול המחזיר שכרו הלא אין נכסי בעל האבדה אסורין עליו:
כשהיו נכסיו של זה וכו'. שהדירו המחזיר ובעל האבדה זה את זה איירי מתני' לכך תפול הנאה להקדש אבל החזרת האבדה שרי דמצוה לאו ליהנות ניתנו ואין זה מהנהו אלא מסיר את הנזק:
מועלין באיסרות. כלומר מועלין בנדרים אם אמר קונם דבר זה עלי הרי הוא כהקדש ומועלין בו הלכך הנאתו תפול להקדש:
מהו לחמם בו את ידיו. מי אמרי' לא נדר אלא מאכילתו או דלמא אף מהנאתו נדר:
הככר הזה הקדש. שאסרו בקונם הרי הוא כהקדש שאסור לכל אדם:
לפיכך אכלו בין הוא בין אחר מעל. דיש מעילה בקונמות:
לפיכך יש לו פדיון. דכיון דמתסר אכ"ע כהקדש תפיס פדיונו:
ה"ג הרי זה עלי אכלו הוא מעל אחרים לא מעלו לפיכך אין לו פדיון דברי ר"מ וכ"ה בבבלי בפרקין. וה"פ כיון דאמר עלי לא אסרו אלא על עצמו ואי מתהני מיני' מעל אבל על חבירו לא נאסר לפיכך אין לו פדיון דכיון שלא נאסר לכל אדם לא אלים כהקדש למתפס פדיונו:
לא אר"מ. אלא אם אכלו מעל הא אם מחמם את ידיו לא מעל דאל"כ ליתני אם חימם את ידיו מעל וכ"ש אם אכלו:
כיני. כן היא באומר קונם ככר זה לא אוכלנו לא אטעמנו. וכיון דפירש אכילה וטעימ' ודאי מותר לחמם בו ידיו ובעיין באומר סתם ככר זה עלי:
עד כדון צריכה. ועדיין בעיין לא איפשיטא:

הלכה ג

מתני' **ותורם תרומותיו ומעשרותיו לדעתו**. כגון שאמר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום אבל לא יאמר לו יתרום שהרי עושה שליח והנאה היא לו שעושה שליחתו הכי מוקי לה בבבלי מיהו בגמרין משמע דמוקי לה בתורם משלו על של חבירו:

ומקריב לו קיני זבין וכו'. כהן שהדיר את ישראל הנאה ממנו יכול להקריב קרבנות שמביא על זב וזבה ויולדת דכהנים שלוחי דרחמנא נינהו ולא שלוחי דבעל הקרבן:

ומלמדו מדרש. ספרא וספרי שהוא מדרש הפסוקים:

הלכות. הלכה למשה מסיני:

הגדות. דברי חכמים שסמכו על הפסוקים והא דשרי ללמדו כל הני לפי שאין אדם רשאי ליקח שכר על מה שמלמד חבירו תורה ואין כאן הנאה אלא מצוה קעביד:

אבל לא ילמדנו מקרא. שמותר ליטול שכר על לימוד המקרא כדמפרש בגמרא:

אבל מלמד הוא את בנו. אף על גב דהאב מצווה ללמד את בנו תורה וזה מוציאו ידי חובתו לא מיקרי הנאה דמצות לאו ליהנות ניתנו גם אפשר שהיה מוצא אחר שהי' מלמדו בחנם:

ולא יוזן את בהמתו. דניחא לי' בפטומה וקא מהני לי':

טמאה נפשה וגופה לשמים. דלמלאכה קיימא ואינו חושש על פטומה:

שאם ירצה מוכרה לעכו"ם. לאכילה ונוטל דמים יתרים בשביל פטומ':

גמ' **טובת הניית מעשרותיו של מי**. מי זכאי בנתינת מעשרו' אלו לכל כהן שירצה בעל הכרי או המתקן מי אמרי' אי לאו פירי דהך מי מתקנא כרי דההוא או דלמה אי לאו כרי דההוא לא הויין פירי דהדין תרומה:

כדעתיה. לשיטתו:

טובת הנאה. שיתן לו ישראל דבר מועט שיתן מעשרות אלו לבן בתו כהן:

ה"ג הפריש קרבן מצורע על חבירו המתכפר הוא שעושה תמורה. וה"פ ראובן שהיה מצורע והפריש שמעון קרבנותיו משלו אם ראובן אמר על בהמה אחרת ה"ז תמורת זו ה"ז תמורה אבל ראובן אינו מימר בו שהבעלים עושים תמורה ה"ה ה"נ בעל הכרי הוא בעלי' דתרומה וטובת הנאה שלו:

לדעתו. ואי טובת הנאה דבעל הכרי הא קמהניא לי' בטובת הנאה:

ומשני פתר לה. תפרש למשנתינו שלא יקח המודר טובת הנאה א"נ כשהפרישו ע"מ שלא יהא להמודר בהן טובת הנאה:

חוקים ומשפטים כאשר צוני ה'. כלומר שציוני ללמוד בחנם דאל"כ כאשר ציוני אהיכא קאי:

ואי אתם צריכין ללמוד מקרא ותרגום בחנם:
ה"ג וכן חמיין וכו'. וה"פ קשיא ליה ואנן רואין מלמדי משניות נוטלין שכרן:
שכר בטילן. שמבטלין ממלאכתן ומלמדין עם התינוקות הן נוטלין וזה ודאי שרי:
אר"ז מדבריהן. הא דמלמדי משניות נוטלין שכר הוא מדרבנן דיש כח ביד ב"ד לעקור דבר מן התורה בדבר שהוא לקיום התורה:
ה"ג זן את עבדו או אינו זן את עבדו. וה"פ אם מותר לזון את עבדו הכנעני דאפי' למ"ד אינו יכול לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך מ"מ דמיא לאשתו ובפטומן לא נפקא מיניה מידי דלמנקרותא את הבית עביד או דלמה כיון דע"י המזונות יכול למיעבד עבידתא טפי אסור:
הוון בעיי מימר. סברוהו למימר דלכ"ע זן הוא את עבדו:
וזו. העבד נפשו וגופו לשמים כמו הטמאה הלכך מותר לזונו:
ה"ג וזו הואיל ואינו מוכרו לעכו"ם ואינו מאכילו לכלבים זן את עבדו. ובמאי דעביד עבידתא טפי לית לן בה מידי דא"כ אשתו נמי:
אשכח תני. מצא ברייתא דמפורש בה דזן את עבדו:

הלכה ד

מתני' **עומד אבל לא יושב**. קס"ד דאיירי שנכסי המבקר אסורין על החולה כדמפרש בגמרא ובמקום שנוטלין שכר על הישיבה עם החולה שאם יושב עמו ואינו נוטל שכרו הנהוג הרי מהנהו אבל עמידה זמן מועט הוא ואין רגילין לטול עליה שכר:
רפואת הנפש. רפואת גופו:
רפואת ממון. רפואת בהמתו לפי שחייב אדם לרפא את חבירו שנאמר והשבותו לו לרבות אבידת גופו ומצוה קעביד הלכך אף שנדר הנאה ממנו מרפאו בידיו כשחלה בגופו ואפי' יש שם רופא אחר כדאמרי' לעיל שלא מכל אדם זוכה להתרפאות:
באמבטי. כיור המרחץ:
אבל לא בקטנה מפני שמהנהו. שמגביה עליו את המים:
אבל לא בימות הגשמים. לפי שמחממו:
אבל לא מן התמחוי. לא יאכל עמו בכלי אחד שמא יניח ידו מלטול מנה יפה כדי שיאכל זה שמודר הנאה ממנו או שמא יקריב לפניו חתיכה שיאכל ונמצא מהנהו:
מן התמחוי החוזר. בגמרא מפרש:
גמ' **שלא ישהא**. אף העמידה לא התירו אלא לזמן מועט אבל לשהות בעמידה אסור דהוי כישיבה ל"א מתני' איירי אפי' במקום שאין נוטלין שכר לא על הישיבה ולא על העמידה ואפ"ה אסור דגזרינן שמא ישהא בישיבה יותר מכדי צרכו ובכה"ג בכולהו דוכתי נוטלין

עליה שכר אבל בעמידה לא גזרינן שמא ישהא דכיון דדרך המבקר לישב ואתה מצריכו לעמוד אית ליה היכירא ולא ישהא:

בשאסר הרופא נכסיו. על החולה:

הוא חטא על נפשיה. שלא היה לו לידור:

דהוא מפתח ליה. שמגביה עליו את המים ומהנהו:

רוחץ עמו במרחץ קטנה. שמזיעין שם:

דהוא נסב אשונא. שהוא נוטל מהבל זיעתו וצער הוא לו ולא הנאה:

פיסגתא. שחתיכות מונחים בתוכו וכל אחד מבני החבורה נוטל חתיכה אחת לא פחות ולא יותר:

ולהותיר. ולחזור לבעה"ב ובכה"ג לא מתהני חד מחבריה:

תני מן הכוס החוזר. מותר לו לשתות עמו:

תמן אמרין. חכמים שבבבל פירשו:

קונדיטין. עשוי מיין ובשמים הרבה ואין שותין הרבה ממנו מפני חזקתו ומסתמא חוזר:

מליי מי סורס וקרחין. כוס מלא מים העשוי לרפואה לסריסים ובעלי קרחים שאין להן שערות ועושין ממנו הרבה בכוס א' ושותים ומחזירין וי"מ סורס וקרחין מיני בשמים הן והראשון נ"ל:

הלכה ה

מתני' **האבוס שלפני הפועלים**. כלי גדול שממלאים אותו ואוכלים בו הפועלים ומתוך שהם עמלים ואוכלים הרבה ואובסין כבהמות לפיכך נקרא אבוס:

לא יעשה עמו. באומנות אחת לבעה"ב אחד שמא ילמוד חבירו ממנו דבר מה באומנות ההיא ואפי' עומד רחוק ממנו אוסר ר"מ דגזרי' רחוק אטו קרוב:

עושה הוא ברחוק ממנו. דלא גזרינן א"נ סברי רבנן מחיותי' לא אדרי':

גמ' **ע"ד דר"מ**. לר"מ המודר הנאה מחבירו אסור ללמדו אומנות אע"ג דחיותיה הוא:

אסור ללמד עליו זכות. כשיש למודר דין כי היכא דאוסר לימוד אומנו' אע"ג דחיותיה הוא:

הלכה ו

מתני' **מן הנוטות**. פירות התלויין על נטיעות הנוטין חוץ לפרדס:

ובשביעית לא ירד לתוך שדהו. אע"ג דפירי שביעית רחמנא אפקרא גוף הקרקע לא אפקר רחמנא וחיישינן שמא בשעה שאינו אוכל מהפירות ישהא בשדה ויהנה מגוף הקרקע שאינו הפקר אלא לירד לתוכה ללקיט' פירות:

גמ' **ופריך וירד**. דארעא נמי אפקרא רחמנא ללקיטת פירות ולמה לא ירד ללקוט הפירות שבתוכה:

ומשני כדאר"ש בן אליקים. לעיל דגזרינן שמא ישהא ה"נ איכא למגזר שמא ישהא וכדפרישית במתני' ה"ג ובשביעית אינו יורד לתוך שדהו ואוכל מן הפירות. וה"פ ר"י מפרש למתני' דחדא קתני אם נדר לפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל וכשמגיע שביעית אינו יורד לתוך שדהו כדר"ש בן אליקים אבל אוכל מן הנוטות דאין אדם מקדיש דבר שברשותו לכשיצא מרשותו:

ואם. נדר בשביעית. דלא חייל נדרו כלל לא גזרינן שמא ישהא ואפי' לירד מותר:

רשב"ל. מפרש למתני' דתרתי קתני לפני שביעית אינו יורד ואינו אוכל אע"פ שהגיעה שביעית ובשביעית היינו שנדר בשביעית נהי דלא חייל נדרי' לגבי פירי דהפקרא נינהו לגבי ארעא חייל דחיישי' שמא ישהא:

ואם נדר ממנו מאכל לפני שביעית יורד לתוך שדהו. דהא לא נדר ממנו אלא הנאת מאכל לפיכך אינו אוכל הפירות אפי' כשהגיע בשביעית אבל אם נדר מאכל בשביעית דלא חייל נדריה אפירות יורד ואוכל:

ותייא. ואתיא דרשב"ל כר"י דהוא אמר לקמן בפרקין לכך אוסר ר' יוסי באומר הרי הן מופקרין לפי שקדם נדרו להפקירו ש"מ כי מדיר אפילו לכשיוצא מרשותו נמי אדריה ה"נ לא מהני הפקירא דשביעית הבא לאחר נדרו להתירו:

ה"ג הפקירו לנדרו לא. וה"פ ואם נדר בשביעית אוכל מן הפירות דלא עלה על דעתו לאסור דבר המופקר וכן א"ר יוסי לקמן בפרקין:

בשם ר' יוחנן. לעולם ר' יוסי כוותי ס"ל ובשביעית אע"ג שקדם נדרו להפקירו מותר שהתורה הפקירו ולא כל כמיניה לאסרו א"נ אמרי' מסתמא לא עלה על דעתו לאסור:

הלכה ז

מתני' **לא ישאילנו**. מודר למדיר דגזרי' שמא ישאל או ילוה ממנו ושאלה שייכא במידי דהדרא בעינא והלואה במידי דלא הדרא בעינא כגון מעות ודבר מאכל:

ולא ימכור לו. בפחות משויו גזירה שמא יקח ממנו בפחות משויו ונמצא מהנהו:

א"ל השאילני פרתך. לאו במודר ומדיר איירי:

אינה פנויה. דבמלאכתי היא ואמר הואיל וסירבת להשאילה לי קונם שלא אחרוש שדי בפרתך לעולם ואח"כ השאילה:

הוא אסור. דלא איכוין אלא שלא יחרוש הוא עצמו כמו שהיה רגיל אבל אחרים יחרישו:

ואם אין דרכו וכו'. שיש לו אריסין החורשים בשבילו אמרי' מסתמא דעתו שלא יחריש בה לא הוא ולא אחרים:

גמ' **באומר קונם וכו'**. בא לשנויי אם אין דרכו לחרוש למה יהיו אחרים אסורים לחרוש הא לא אמר אלא שאיני חורש בה וקאמר דה"ל כאומר קונם שדי לחרשת בה לעולם הלכך גם אחרים אסורים:

הלכה ח

מתני' **ואין לו מה יאכל**. אורחא דמילתא נקט וה"ה יש לו מה יאכל:

הולך לו אצל חנונין הרגיל אצלו. רבותא קמ"ל אע"ג דרגיל אצלו ומקיפו תדיר לא אמרי' שליחותיה קעביד וכ"ש אם אמר סתם כל הזן אינו מפסיד דשרי כדלקמן:

ובא ונוטל ממנו. אם ירצה ליתן לו ואינו עובר על נדרו אבל אינו יכול לכופו לשלם לו דהא לא אמר תן לו ואני אפרע ואם אמר כן אסור דשליח שוייה:

גמ' **שאינו יכול להוציא ממנו בדין**. כלומר לכך מותר לעשות כן לפי שאינו יכול להוציא ממנו בדין וכדפרישית במתני' היתה ביתו וכו'. לא זו אף זו קתני ברישא אשמועי' דלצורך מזונות שרי ובסיפא קמ"ל דאפי' לצורך בנין ביתו מותר:

הלכה ט

גמ' **מהו**. שיהא מותר לומר כל הזן אינו מפסיד דמשמע שמקבל עליו התשלומין:

אפיק. הוציא ר"י כרוז בשוק של עכו"ם ואמר מי שיכבה לא יפסיד שכרו ש"מ דלא הוה כשלוחו א"כ אף במודר הנאה מותר:

אראב"י. אין משם ראיה דסכנה היתה אבל שלא במקום סכנה אסור:

ומשני ואי סכנה. היתה ר"א עצמו ה"ל לכבותו וכי לא תנינן כן:

יטפי. יכבה:

ה"ג אלא אפי' בגדולים שבישראל. וה"פ אלא ודאי שלא במקום סכנת נפשות היתה ואפ"ה שרי דלא שויא שליח בלשון זה:

הניחו לגבאי שיגבה את חובו. צידק על עצמו דין שמים ואמר שלוחי המקום יגבו את החוב כדתנן באבות והגבאין מחזירין בכל יום:

ולאפרכוס. שר הממונה על החיל:

לא היה צריך לעשות כן. להחזירם שלא יכבו דתנינן עכו"ם שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה:

חד כותי היה שכינו של ר' יונה נפלה דליקה בשכונת ר' יונה והלך הכותי ורצה לכבותה:

ה"ג א"ל בגדך מדלי. וה"פ הכותי אמר לר"י במזלך תהא אוצרי מונחת כלומר אם יגיע לו היזק מן האש יתחייב לשלם לו:
א"ל אין. שמקבל עליו כל האחריות:
ואשתיזיב כולא. וניצולו כולם:
פרס. גלימיה על הגדיש וברח האש ממנו:

הלכה י

מתני' **והלה נוטל ואוכל**. ודוקא באיו לו מה יאכל הוא דשרי רבנן אבל באינש אחרינא לא:
ור"י אוסר. בגמר' מפרש טעמא:
גמ' **תני רמ"א**. והיינו ת"ק דמתני' יצא דבר מרשותו. ואינו יכול לחזור בו אע"פ שלא זכה בו איניש אחרינא נמצא שהמודר לאו ממדיר קזכה:
ה"ג אלא בזכייה וכ"ה בפ"ו דפיאה. וה"פ אין הפקר יוצא מתחת יד בעלים אא"כ זכה בו אחר אבל כל זמן שלא זכה בו אחר יכולים בעלים לחזור בו הלכך כי זכה בה מודר ממדיר קמתהני:
דברי ר"י. כלומר לדברי ר"י אף בנותן מתנה לעשרה בני אדם וזה המודר אחד מהן אסור דהא ממדיר קמתהני ל"א לא אר"י אלא במתנה שנותן לי' בני אדם והמודר אחד מהן דמתנה ודאי אינה יוצא מרשות בעלים אלא בזכיה אבל בהפקר מודה:
הפקיר שדהו אית תניי תני חוזר בו. לענין מעשרות איתניי' שאם הפקיר שדהו חוזר בו קודם שזכה בו אחר וא"צ לחזור ולזכות בו הלכך אם זכו בו הבעלים חייבין במעשרות שלא יצא מרשותן א"נ אפי' איניש אחרינא זכה בו חייב במעשרות דגזרינן אטו בעלים:
הדא אמרה. זאת אומרת מברייתא דתני חוזר בו דמוקי לה רשב"ל כר"י שמעינן דקסבר ר"י דהפקר לר"י חייב במעשרות:
מה אמר. רשב"ל דבהפקר פליג ר' יוסי ולא במתנה דבמתנה אף רבנן מודו:
אתא ריב"א. ואמר בפירוש בשם רשב"ל דהפקר לר"י חייב במעשרות:
תמן אמרו. דאפי' לר"י הפקר אינו חייב במעשרות דמקרא ילפינן:
ובא הלוי וכו'. במעשר כתיב:
יצא הפקר שידך וידו שוין בו. ואע"ג שהבעלים יכולים לחזור בו מ"מ כל זמן שלא חזרו יד ישראל ויד הלוי שוין לזכות בו הלכך פטור ממעשרות ובפ"ק דמעשרות הגירסא יצא לקט שידך וכו' והיא הגי' הנכונה:
היא לקט וכו'. כשם שלקט שכחה ופיאה פטורים ממעשר דיד כולן שוין בו ה"ה הפקר:

עד כדון. עד כאן אם הפקיר לזמן מרובה הוא דאמר ר"י דחוזר הא אם הפקיר לזמן מועט מי קאר"י דחוזר או דלמה אס"ד דלא הפקירו לגמרי שלא יחזור בו למה הפקירו לזמן מועט הלא יכול לחזור בו:

נישמעינה מן הדא. תא שמע מהא דר"ז כדמסיק:

לא אמר אלא ג' אבל לאחר ג' אינו חוזר. דקס"ד דטעמא דר"י דחוזר משום מפקירין שדותיהן כדי ליפטר מן המעשרות והי' דעתן מעיקר' לחזור ולזכות בהן נמצא שלא הי' הפקרן אלא להערמה בלבד לפיכך משום גזרה דהפקרא שדה ופירותיה תקנו בכל הפקר שיכול לחזור ג' ימים הראשונים ואם זכה בו בין הוא בין אחר לאו כלום הוא אע"ג דבאחר לא שייך הערמה מ"מ אי לא הא לא קיימא הא שיאמרו כי היכא דאחרינא זכו אנן נמי זכינן בו אבל לאחר ג' ימים ליכא למיחש לרמאין שאין הבעלים מתאחרין לזכות בו יותר משלשה ימים א"נ קסבר ר"ז דלא פליגי ר"י ור"מ בהפקר דאורייתא אלא ר"י גזר מדרבנן משום מתנת בית תורון והך ברייתא אתיא ככ"ע:

אפי' לאחר ג' חוזר בו. לר"י מדאורייתא והא דמשמע מברייתא דלאחר ג' אינו יכול לחזור בו היינו מדרבנן דלא לישתכח תורת הפקר:

אבל אם אמר שדי מופקרת ליום אחד וכו'. ואחר הזמן שקבע אם לא יזכה בו אחר יהיה שלו כבתחילה:

עד שלא זכה. בשדה הוא או אחר יכול לחזור בו אע"ג דבמפקיר סתם לאחר ג' ימים אינו יכול לחזור הכא שאני דהפקר לזמן לא שכיח ואוקמוהו אדאורייתא דלעולם יכול לחזור:

הדא אמרה. זאת אומר' בין לזמן מרובה בין לזמן מועט לאחר הפקירו א"נ בין שהפקירו לזמן מרובה בין לזמן מועט לעולם יכול לחזור בו דהא אפי' לשמיטה יכול לחזור בו:

הדא אמרה. ושמעינן נמי מהך ברייתא דאין טעמו דר"י משום הרמאין אלא מדאורייתא יכול לחזור בו:

הדא אמרא שאדם מפקיר וכו'. וש"מ נמי שהמפקי' עצמו יכול לחזור ולזכות בו דהא תני בין הוא בין אחר וכו' ולא אמרינן אם חוזר וזוכה בו אגלאי מלתא למפרע דלהערמה בעלמא קמיכוין ומעיקרא לא הוי הפקר וליחייב במעשר:

הדא פשטא. ומהכא איכא למפשט הא דשאל ר"ז לר"ש דיינא דא"כ אין חילוק בין לאחר ג' ימים בין לזמן מרובה דודאי כן הוא דכיון דשמעי' דאין הטעם משום הרמאין אין לחלק בין זמן מרוב' לזמן מועט:

מפני שקד' נדרו להפקירו. שאסרו ואח"כ הפקירו:

הא הפקירו לנדרו. אפי' ר"י מודה דמותר:

בעון. לפני ר"י הא דתני טעמא דר"י מפני שקדם נדרו להפקירו אבל הפקירו כנדרו לא מאי איכא בין שקדם נדרו או שקדם הפקירו:
לא עלה וכו'. אע"ג דאם התנה כן בפירוש מהני דיכול לחזור בו מ"מ כל האוסר נכסיו סתם אין דעתו על מה שהפקיר כבר:
ה"ג א"ר יונה הכין קשון קדמוי ר' אבא ר"ח בשם רשב"י המפקיר שדה לשלשה בני אדם אינו חוזר בו א"ר יוסה אתיא כר"מ הא הפקר יחיד לא והא תנינן הלה נוטל ואוכל ור"י אוסר אמר לון לא עלה על דעתו לאסור מה שהפקיר ר' מנא בעי וכו' וכ"מ בבבלי. וה"פ ר' יונה אמר כך הקשו לפני ר' יוסה דאיהו מוקים להאי דרשב"י כר"מ וקשיא עליה מתני' דת"ק דמתני' ר"מ ותנן והלה נוטל ואוכל ובשאין שם אחר איירי כמפורש במתני שני ר' יוסה קסבר ר"מ דלא עלה על דעתו לאסור מה שהפקיר אפי' לפני אדם אחד וכיון שכן אע"ג דיכול לחזור בו מ"מ כל זמן שאינו חוזר בו אינו נאסר מחמת נדרו:
מה את אמר לשלשה. הא דקאמר' המפקי' שדה לשלש' פירושו שמפקירו לג' בני אדם או דלמה בעינן שיפקירו דוקא לפני שלשה בני אדם כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים א"נ כיון שמפקירו לפני ג' הדבר מפורסם לכל וליכא למיחש למידי:
על דאת מקשי וכו'. לר' מנא פריך למה קשיא ליה לר"מ אם הוא סובר דבעינן שיפקיר לג' או לפני ג' ולמה לא קשיא לי' לר' יוסי דאמרינן לעיל בשמעתין דלר"י במפקיר לעשרה וזה אחד מהן אינו חוזר אם הכוונה לג' או לפני ג' אלא ע"כ לומר דפשיט לי' ממתני' דאיירי במפקיר לכ"ע ואפ"ה פליג ר"י ש"מ דלפני עשרה קאמר א"כ ה"נ לפני ג' קאמר:
א"ל. היינו דמספקא לי' בדברי רשב"י די"ל דהפקירו בפני שנים חוזר בו וחייב במעשרות וכר"י נמי אתיא דבפני שנים אינו מתייאר להפקיר דיכול להכחישם אם יזכה בו אחד מהם דאין לו אלא עד אחד הלכך חייב במעשר אבל בפני ג' מתייאר להפקיר כדי שלא יהא אחד זוכה ושנים מעידים וכיון שהפקירו בפני שלשה ודאי אין כאן הערמה הלכך אם זכו בו הבעלים פטורין ממעשרות:
הדרן עלך פ' אין בין המודר

פרק ה

הלכה א

מתני' **השותפ**'. שיש לכל אחד מהם בית וחצר והחצר שלפני הבתים שניהם שותפים בו ובזמן שיש בחצר דין חלוקה והוא שיהיה בחצר כדי שיתן לכל פתח ד' אמות בחצר לפני הפתח וישאר עוד מן החצר ד' אמות לזה וד' אמות לזה הכל מודים דשניהם אסורים

לכנוס לחצר עד שיחלוקו כיון דיש בו דין חלוקה כי פליגי בחצר שאין בו דין חלוקה רבנן סברו כל אחד בשל חבירו נכנס וראב"י סובר יש ברירה והאי בדידיה קאזיל והאי בדידיה קאזיל:

ושניהם אסורים להעמיד שם ריחים וכו'. ומודה ראב"י בכל הני דשותפים מעכבים זה על זה דאסור דלא שייך להתיר מטעם ברירה דמאחר שבידו לעכב עליו ואינו מעכבו נמצא מהנהו:

וכופין את הנודר למכור חלקו. דחיישינן כשיראה חבירו נכנס ישכח נדרו ויכנוס גם הוא אבל כששניהם אסורים ליכא למיחש מידי:

גמ' **כל טפח וטפח**. שבחצר של שניהם הוא לפיכך אסור בכולו דאין ברירה וכדפרישית במתני' אם היתה החצר חלוקה. במחיצה שניכר חלקו של כל אחד אף רבנן מודו דכל א' מותר בסלו ולא אמרי' כיון שכבר נאסרו קודם החלוקה בכולו אף לאחר חלוקה אסורים דאנן סהדי שע"מ כן נשתתפו שלא יוכל אחד מהן לאסרה על חבירו בענין שתהא נאסרת עליו לאחר חלוקה דא"כ אסר עליה נכסי דידיה וזה ודאי אינו בדין:

אף ראב"י מודה. דאסור המוכר לכנוס לתוכו שלא לצורך השותף שאם התנו זה את זה החצר לדריסת רגליהם ולכל מי שצריך להם לא הקנו אותו לכל העולם:

התנו ביניהן וכו'. בחצר שהיא חלוקה במחיצה איירי שהתנו ביניהן בשעת חלוקה ע"מ לוותר דריסת הרגל שיהא לכל א' רשות לכנוס לתוך של חבירו:

בחזקת השותפין הן. אם נדרו זה מזה לא מהני החלוקה ואסורין כשותפין שנדרו הנאה זה מזה:

לא נצרכא. אלא שלא התנו ביניהון ע"מ לוותר מיבעיא לן מה אמר ראב"י מי פליג נמי בהא דקסבר ראב"י וויתור מותר במודר הנאה או דלמה טעמו משום דיש ברירה והכא לא שייך ברירה שהרי כבר חלקו החצר:

והא תנינן תמן. לעיל פ"ג האומר קונם שאיני נהנה לישראל לוקח ביתר ומוכר בפחות הא זבינא מציעא לא אע"ג דלאו מהנהו ממש אלא וויתור בעלמא הוא מי פליג נמי בהא וסובר אפי' זבינא מציעא שרי דוויתור מותר או לא פליג והכא דשרי הוא מטעם דיש ברירה:

והא דתנינן. לעיל פ"ד המודר הנאה מחבירו לא ישאילנו ולא ישאל ממנו ושאלה אינה אלא וויתור בעלמא דהא הדרא בעיניה מי פליג ראב"י או לא:

והא דתנינן תמן. לעיל פ"ד המודר הנאה מחבירו לא ימכור לו ולא יקח ממנו זבינא מציעא דה"ל וויתור קמיבעי' לן מי פליג ראב"י או לא:

והא דאר"ש בן יקים. לעיל פ"ד המודר הניי' מחבירו לפני שביעית אינו יורד לתוך שדהו דגזרינן שמא ישהא אע"ג כששהא אינו אלא וויתור מי פליג ראב"י או לא:

נצרכה לראב"י דו מתניתא. הך בבא לא אצטריכא לרבנן דהשתא הילוך אסרו העמדת ריחי' ותרנגולי' לא כ"ש אלא לראב"י צריכא אע"ג דמתיר בהילוך מטעם וויתור או משום דיש ברירה מודה בהעמדת ריחי' דאסור דבכל החצר הוא מעמיד ומסתמא קפדי ל"א מיבעי' לן מי מודה ראב"י דכיון דיכול לעכב עליו אסור או דלמא כיון דמתני' דייקא דדוקא בנדרו הוא דאסור אבל בלא נדר מוותרין זה לזה העמדת ריחי' א"כ לראב"י דמתיר וויתור אף העמדת ריחי' שרי:

נהגו השותפי'. אבל אם רצו לעכב מעכבין:

תמן תנינן. פ' חזקת הבתים:

אלו דברים שיש להן חזקה. ואלו שאין להם חזקה הי' מעמיד בהמה בחצר ומעמיד תנור וריחי' ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר אינו חזקה:

ויאות. ושפי' קאמר:

הרי גידל. הרי מותר לו לגדל אפי' בלא חזקה:

בכל השותפין מעכבין וכו'. בכל תשמישין הקבועין בחצר דומיא דהעמדת בהמה תנור וכירים שממעטין אויר החצר יכולין לעכב אם האחד רוצה לעשות לבדו וחבירו אינו רוצה לעשות כן:

חוץ מן הכביס'. שתקנו לו חכמים שיעשה בחצר בע"כ של שותפו:

משום כבוד בנות ישראל. שאין דרכן להתבזו' ולעמוד יחיפות לגלות שוק לעמוד בנהר:

לא בדא. אינו כן אלא יכול לעכב שלא יכבס בחצר:

הדא דאת אמר. הא דאמרי' חוץ מן הכביסה אינו יכול למחות לאו בכל החצר איירי אלא בד' אמות שכנגד בית חבירו אינו יכול למחות בידו אבל אם היה המקום שלפני בית חבירו משופע אפי' בד' אמות דחבריה נמי יכול למחות שהוא יכול לומר לו מה שאתה שופך מי כביסה לפני ביתך הוא אזיל ואתי לפני ביתי:

מקום התנור ומקום הכירי' אין להן חזקה. כדתנן בפ' חזקת:

על גביהן. אם עשה בנין למעלה מן התנור אפי' כל שהוא יש לו חזקה דאהאי ודאי קפדי אינשי:

ובלבד. הא דקאמרת בנין כל שהוא הוי חזקה דוקא שיהא הקירוי דבר שהוא מועיל לתנור לשמור חומו או להעמיד עליו דבר אבל בלא"ה אין לו חזקה דכל שאין בו תועלת לא קפיד דמימר אמר למחר יטלנו משם:

קונין זה מזה. בלא זכיי' כליו ובלא משיכה א"נ כליו של לוקח קונין לו אפי' בלא משיכה שהרי יש לו רשות להניח כליו בחצר:
וחייבין זה בנזקי זה. אם הזיק שורו לשור שותפו חייב לשלם ולא אמרי' כיון שהכניסו ברשו' פטור אלא ה"ל כשומרי שכר זה לזה:
באומר צבור. הא דאמרי' דקונין זה מזה דוקא באומר לשותפו צבור פירותיך לתוך החצר דה"ל הך צבורא כצובר לתוך רשותו של השותף וקונה אבל אם היו פירות המוכר צבורין בתוך חצר השותפין אינה קונה עד שיטלטל וימשוך:
ואת אמר כופין. בתמי' דקסבר דהך בבא אתיא נמי כראב"י וקשיא ליה למה כופין הרי יכול לכנו' לחצר ועוד כיון שכופין מאי מהני שיכול לכנוס לחצר:
ה"ג לא על הדא אתאמרת אלא על הדא כופין את הנודר למכור חלקו באומר הנייתי עליך וכו' וכ"ה גי' הרשב"א. וה"פ בנדרו הוא דפליג רבנן וראב"י אבל בהדירו חבירו לכ"ע כופין את הנודר שימכור חלקו:
לא בדא. אלא לראב"י יכול לומר לתוך שלי אני נכנס:

הלכה ב

מתני' **היה אחד מן השוק וכו'**. להודיעך כחו דראב"י נקט לה דאפי' אחד מן השוק שאין לו חלק בחצר מותר לכנוס:
גמ' **ולא תנינן כופין**. את המדיר למכור חלקו דדוקא במדיר שותפו הוא דכופין אבל במדיר אחד מן השוק אין כופין אותו:
אם היה נודרן. שדרכו להדיר הנאתו על בני אדם כופין אותו למכור חלקו:
דו א"ל. שהוא אומר לו בא הראשון ועשית לו כן ובא השני ועשית לו כן הלכך או התיר נדרך או מכור חלקך:

הלכה ג

מתני' **המודר וכו'**. ראובן שנאסר עליו הנאת שמעון ויש לשמעון מרחץ ובית הבד שמשכירן לאחרים קודם לנדרו ובא ראובן להשתמש בהן רואין אם נשאר לשמעון מקום בזה המרחץ ובית הבד שלא השכירו אסור לראובן להשתמש בהם ואם לאו מותרין ובגמ' מפרש כמה היא תפיסת יד:
מת או שמכרם לאחר מותר. דכיון שאמר ביתך או שדך לא נתכוון לאסור אלא כל זמן שהם שלו אבל אם אמר בית זה או שדה זו אסרם עליו לעולם:
גמ' **למחצה לשליש ולרביע**. דכיון דבעל המרחץ משתכר כפי מה שהמרחץ מרויח ה"נ כדידיה:

ה"ג משום מה את תופס משום ביתך או משום זה נפל ובנאו לית הוא וכ"ה ברשב"א. וה"פ האומר ביתך זה מי הוה כאומר ביתך ואם מכרו לאחר מותר ואם נפל ובנאו אסור או דלמא משום זה את תופסו ואם מכרו לאחר אסור ואם נפל ובנאו מותר דהא לאו בית זה הוא:

ה"ג היורשים חייבין לבנותו בית זה ונפלאין חייבין לבנותו:

תמן תנינן. ב"ק פ' הגוזל קמא:

שאת נהנה לי. מכל נכסי:

אם מת יירשנו. דלאו מדידיה מתהני אלא מירושתו דזכי ליה רחמנא:

מה בין. רישא דאמר סתם לשון שכולל הכל בין סיפא שפרט שתי לשונות ואמר בחיי ובמותי מכיון שאמר בחיי נהנה לי נמי משמע אפי' לאחר מיתה:

ה"ג קונם הניית נכסי אלו עליו אסור בהן בחייו ובמותו מכיון שאמר בחיי ובמותי כאלו אמר אילו ואסרן עליו בין מחיים בין לאחר מיתה כ"מ ברמב"ם פ"ה מה"נ:

ה"ג מה דלא תנינן בנזיקין. וה"פ קמ"ל מתני' דהכא מה דלא שמעי' ממתני' דב"ק כלומר מתני' דהכא מפרשה להך מתני' דב"ק דמהכא שמעינן דבלשון זה אוסר אפילו לאחר מיתה והאומר בחיי ובמותי הוי ליה כאומר זה:

ה"ג מפני שאמר זה אסרו עליו בין בחיים בין לאחר מיתה:

הלכה ד

מתני' **הריני עליך חרם**. הנאתי תהא אסורה עליך בחרם של בדק הבית:

המודר אסור. אע"פ שלא אמר אמן שאדם יכול לאסור על חבירו דבר שהוא שלו שלא יהנה ממנו:

הרי את עלי חרם. אסר על עצמו כל הנאה שתבוא לו מחבירו הנודר אסור:

בדבר של עולי בבל. כגון בור של עולי רגלים שהיו עולים מבבל לא"י לרגל והיה בור באמצע הדרך ויד כל ישראל שוה בה והיא כהפקר ולא כדבר של שותפים:

גמ' **ולנשאל לו עליך**. גם לחכם שיתיר לי נדר זה שנדרתי עליך יהיו נכסי קונם:

ואינו נשאל על השני. וא"צ לישאל על נדר השני שנדר על החכם:

כמ"ד לאחר האיסור וכו'. דפליגי ר"י ור"ע באשה שאמרה הריני נזירה לאחר שאנשא וניסת ר"י סבר יפר הבעל דבתר חלות הנדר אזלינן ואז היתה ברשות הבעל ור"ע אומר לא יפר דאחר שעת אמירה אזלינן ואין הבעל מיפר בקודמין וקאמר הך ברייתא דתני בה נשאל בין על הראשון בין על השני אתיא כר"י דאזיל בתר חלות האיסור ואין שני הנדרים חלים כאחד ולא שייך בהו נדר שהותר מקצתו הלכך צריך לישאל גם על השני

והך ברייתא דתני בה ואינו נשאל על השני אתיא כר"ע דבתר אמירה אזלינן ואז היו שני הנדרים כאחד הלכך כיון שנשאל על הראשון ה"ל כנדר שהותר מקצתו ובטל כולו וא"צ לישאל על השני:

ה"ג ברם כמ"ד לאחר הנדר:

מותר בו. דלא מיקרי יושב העיר אא"כ דר בה י"ב חדש:

אינו נשאל לזקן שיש שם. באותו העיר דה"ל כנוגע בדבר שהרי במה שהוא מתירו אף הוא מותר ליהנות ממנו:

נשאל לזקן שיש שם. אע"ג שהוא מהנהו בהתרה זו כיון שחובה על החכם להתירו כדתנן לעיל פ"ק שהרשעים נודרין מצוה קעביד ומצות לאו ליהנות ניתנו ולא מיקרי הנאה:

אפי' על קדמיתא. באומר קונם הנייתי על בני עירי נשאל לחכם שבאותה העיר ולא הוה כמיפר נדרי עצמו דספק הוא אם יהנה ממנו ואף אם יהנה ממנו ליכא איסורא דהא לאו מיפר נדרי עצמו ממש הוא:

נדר של רבים. אם רבים נדרו אין לו התרה:

הנודר ברבים. ע"ד רבים א"נ אפי' לא אמר על דעתם וכר"י דפ' השולח דתנן התם רי"א כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר:

בפניו. בפני חבירו שנדר הימנו:

מפני הבושה. כדי שיתבייש הואיל והעיז להדירו בפניו צריך שיתבייש בהתירו:

מפני החשד. שלא יחשדוהו שעבר על נדרו:

ואתיין. פלוגתא דר"י וריב"ל כפלוגתא דריב"ב ור"ע:

יה"כ. כשהוא מתודה צריך לפרוט מעשיו כדי שיתבייש מחטאיו וה"נ צריך להיות בפני הנודר כדי שיתבייש וביומא יליף ליה מקרא דכתיב אנא חטא העם הזה חטאה גדולה:

צריך לפרוט את הנדר. הנשאל לחכם על נדרו צריך לפרט איך נדר ועל מה נדר נדר הזה:

דלא מרווחא. שלא ירויח:

ה"ג א"ל ר' יודן וכן בר נש עביד א"ל בקביוסטיסא קאמינא. וה"פ ר"י שאל לו וכי עושה אדם כן שנודר שלא להרויח והשיב לו שנדר שלא להרויח בשחוק:

שאמרו צריך לפרוט את הנדר. דאי לאו דפרטית לנדר התרתיהו לך ואין להתיר נדר של דבר איסור אפי' איסור דרבנן:

הלכה ה

מתני' **הרחבה**. שווקין שבעיר:

והתיבה. שנותנין עליה ס"ת לקרות:

והספרים. שקורין בהם:

והכותב חלקו לנשיא. כלומר ומה תקנתן של אלו שנדרו הנאה זה מזה ואסורים להשתמש ברחובה של עיר ובתיבה ובספרים יכתוב כל אחד מהם חלקו שיש לו בדברים אלו לנשיא ואח"כ יוכל כל אחד מהם להשתמש בהם שבממון של נשיא משתמשים ואין אחד מהם נהנה משל חבירו:

אין צריך לזכות. ע"י אחר דמשום חשיבותו של נשיא קונה אע"פ שלא זיכה לו ע"י אחר אבל בכותב להדיוט לא קנה אא"כ זיכה לו ע"י אחר:

אנשי גליל א"צ לזכות. אנשי גליל קנטרנין היו ובכעסן נדרו הנאה זה מזה עמדו אבותיהן וכתבו חלקן לנשיא שאם ידרו בניהם אחריהם הנאה זה מזה לא יאסרו ברחבה של עיר ובתיבה ובספרים דממון נשיא הם:

גמ' **כיני מתני'**. כן היא מתני' לאו כל הרחבות הן של אנשי העיר אלא רחבות קטנות אבל רחבה שדרך הרבים מפסקתה הוא דבר של עולי בבל:

חד בר נש. אדם אחד קידש אשה בס"ת:

אעלון עובדא. הכניסו שאלה זו לפני ר' יוסי:

אנת קרת אגרת. אתה תחתוך האגרת ותכתוב בה ולא עוד:

קרת. כמו כרת ל"א ה"ג אנא קרת וכו' וה"פ אנא קריתא אגרת שהיה כתוב בו דאר"י אינה מקודשת ולא עוד:

מהו ולא עוד. אילימא בס"ת של יחיד קידש. ושאלו לר"י ואמר אינה מקודשת ולא עוד אלא אפי' אם קידש בס"ת של רבים שיש לו חלק בה נמי אינה מקודשת:

ה"ג או דלמה בס"ת של רבים קידש ואמר אינה מקודשת ואתא מימר לך אפילו בס"ת של יחיד אינה מקודשת והיינו ולא עוד:

כיני מתני'. הא דתנן צריך לזכות היינו שצריך לכתוב חלקו לנשיא:

הלכה ו

מתני' **ומעשה בבית חורון וכו'**. חסורי מחסרא והכי קתני ואם הוכיח סופו על תחלתו אסור ומעשה נמי בבית חורון באחד שהוכיח סופו על תחלתו ואמרו חכמים שאינה מתנה:

והן לפניך עד שיבא אבא ויאכל. אלמא לא נתנם אלא כדי שיבא אביו ויאכל הלכך אסור אבל אם אמר הרי הן לפניך ואם רצונך יבא אבא ויאכל מותר ואם היתה סעודתו מוכחת עליו שהרבה בסעודה יותר ממה שהיה צריך וניכרין הדברים שבשביל אביו עשה כדי שיבא ויאכל אסור:

גמ' **ניכר הוא זה**. שאמר אם שלי הרי הם מקודשים לשמים שהיה ת"ח וידע שכל מתנה שאינה שאם הקדישה אינה מקודשת אינה מתנה:
עמד לו ריב"ז בחצר. מרוב ענותנותו:
היכן הוא קטן שבכם. כלומר אותו שהוא מקטין עצמו מכלכם:
אב לדורות. התנבא שריב"ז יהיה נשיא:
כיון שנכנס א"ל. עליכם נאמר המקרא הזה להנחיל אוהבי יש נעלמות בדברי תורה ואוצרותיהם אמלא בשאר חכמות שאמרו על ריב"ז שהיה יודע שיחות דקלים וכו' כדאיתא בסוכה:
ניכר זה שהוא ת"ח. שריב"ז הוא הגדול שבכולם א"נ שהוא כמו גופא א"ר יוחנן לפי שהפסיק בענין הלל שיונתן בן עוזיאל היה הגדול שבתלמידיו חוזר לראשונות לדברי מתני' ועמד עוזיאל אביו. וכתב הנכסים לשמאי הזקן:
מכר מקצת לצרכו והקדיש מקצת. תחלה כדי להודיע שמה שהחזיר אח"כ ליונתן משלו החזיר ולא דמיא למתנת בית חורון שלא נתן לו מתחלה אלא להאכיל לאביו אבל כאן מתנה גמורה היתה:
יוציא מיד הלקוחות ומיד ההקדש. ש"מ כל שלא פירש תנאי במתנתו יכול לעשות בה מה שירצה הלכך אפי' לבנו יכול ליתן:
ר"י בעי מעתה וכו'. אמתני' קאי דקס"ד דה"ק כל מתנה שאינו יכול להקדיש אינה מתנה וקשיא ליה מעתה אם פירש ואמר שנותן לו במתנה ע"מ שאינו יכול להקדיש לא יהא מתנה ואנן קי"ל אפי' מתנה ע"מ להחזיר שמה מתנה וכ"ש הא:
ומשני כיני מתני'. כן הוא פירושא דמתני' כל מתנה שאינה שאין כוונתו אלא להערמה ולא נתכוין להקנותה אלא שתקרא על שמו כדי שיהא אביו מותר לאכול אם הקדיש מתנה כזו אפי' לשמים אינה מקודשת א"נ אם מעיקרא לא נתנה אלא בהערמה שאם יקדישנה לא תהא מקודשת אינה מתנה:
הדרן עלך פרק השותפין

פרק ו

הלכה א

מתני' **הנודר מן המבושל**. שאמר קונם מבושל עלי:
מותר בצלי ובשלוק. כל שנתבשל יותר מבישולו כראוי נקרא שלוק:
מעשה קדרה. כגון הריפות וגרש וכרמל:
רך. שנאכל עם הפת:

עבה. שנאכל בלא פת:
בביצ' טרמיטין. ביצה מבושלת במים חמין ומשמרים אותה שלא תקפה:
ובדלעת הרמוצה. בגמ' מפרש:
גמ' **מתני' אמרה**. ממתני' דנזיר פ"ו שמעינן ששלוק קרוי מבושל:
היה מבשל את השלמים. האיל של נזיר או שולקן ובקרא כתיב ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל ש"מ דשלוק קרוי מבושל:
וקרייא. ומקרא מוכח שהצלי קרוי מבושל דכתיב ויבשלו את הפסח וכתיב בפסח אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש:
אין תימר שלא כהלכה. עשאו שבשלו הפסח:
כמשפט. דכתיב ויבשלו את הפסח כמשפט ש"מ דצלאו אותו ככתוב בתורה דאי בישול ממש לאו כמשפטו הוא:
מתני' אמרה וכו'. מעתה קשיא מתני' דהכא דתנן הנודר מן המבושל מותר בצלי ובשלוק ש"מ דצלי ושלוק לא מיקריין מבושל ומקרא ומתני' שמעינן דצלי ושלוק נקראים בישול:
ומשני אר"י הלכו בנדרים אחר לשון בני אדם. דאין קורין מבושל אלא למבושל ממש ולא לצלי ולשלוק:
מה נפיק מן ביניהון. מאי בינייהו. אסור בי"ט האחרון. דבלשון בני אדם אף י"ט האחרון בכלל חג:
מותר. דבלשון תורה לא מיקרי חג אלא שבעה ימים:
אף ר"י מודה דאסור. סתמא דש"ס קאמר הא ודאי ליכא בינייהו דמודה דאף בי"ט האחרון אסור ולא אמר דאזלינן בנדרים בתר לשון תורה אלא לחומרא כגון הכא בנודר מן המבושל דאסור לר' יאשי' אף בצלי אבל היכא דלשון בני אדם לחומרא מודה דאזלינן בתרי':
אכל חליטא לביבות המבושלת במים ואמר לא טעמתי מזון יום זה שאינן חשובין מזון ובערוך גרס חלטין והן פירות גנוסר:
ופריך והא תנינן. פ"ג דעירובין:
מותר במים ומלח. ש"מ דשאר כל הדברים קרויים מזון:
ומשני פתר לה. תפרש למתני' דעירובין דאתיא כר' יאשי' דאמר הלכו אף אחר לשון תורה לחומרא ובלשון תורה כל הדברים קרויי' מזון חוץ ממים ומלח:
בר. היינו עיבור ולחם כמשמעו ומה ת"ל מזון אלא שאר מיני מאכל צידה לדרך ש"מ כל הדברי' קרויים מזון:

משום תבשילי שבת. שאסור להטמין סמוך לשבת מהו שיהא מותר להניח דבר מאכל סמוך לעשן כדי שיעשן בשבת א"נ בשיל ולא בשיל כל צרכו חיישינן שמא יחתה אבל בשיל כל צרכו מותר וקמיבעיא ליה אם מעושן דינו כבשיל כל צרכו ומותר לשהות או לא:

מהו שיהא בו. משום איסור בישול בשר בחלב:

מהו שיטבול למעשרות. דתנן בפ"ד דמעשרות האור קובע למעשר ומיבעי' ליה אם העשן נמי קובע למעשר ואסור לאכול ממנו עראי או לא:

הנודר מן המעושן וכו'. אע"ג דכבר שאל אם הנודר מן המבושל מותר במעושן מיבעיא ליה בשת"ל דאין מעושן בכלל מבושל מ"מ מבושל בכלל מעושן או לא:

ה"ג משום דבית רב אחי:

חביצא. היינו שנותנין פירורי לחם לתוך מים חמין והם נדבקים זה בזה:

אין בו משום בישולי עכו"ם. שגזרו חכמים בבישולי עכו"ם משום חתנות ועל הנאכל כמות שהוא חי לא גזרו על בשולו דכיון שנאכל כמו שהוא חי אינו בשיל דלא אהני מידי:

ויוצאין בו משום ע"ת. אם בשלן העכו"ם דהא שרו באכילה:

ומה אם תבשיל. הנודר מן תבשיל אסור בצלי ובשלוק כדמשמע במתני' ופריך ויש ק"ו בנדרי'. בתמיה כיון דאזלינן בתר לשון בני אדם פעמים שאינו נכלל בלשון זה ונכלל בלשון אחר:

ה"ג אלא כיני תבשיל שאסור בצלי ובשלוק מותר בעבה מבושל מותר בצלי ובשלוק מותר בעבה וכ"ה ברשב"א. וה"פ לאו מק"ו יליף אלא במה מצינו דמבושל אינו אלא בישול ממש:

תני. הנודר מן התבשיל:

אסור בהטריות רכות. הן דילועין רכין וקטנים:

שכן דרך הרופא. לצוות לחולה שיאכל פתו בהן:

מגולגלת. לאו דוקא אלא אפי' מצומקת אלא שאינה מצומק' כל כך שהפת נאכלת עמה בכלל תבשיל היא:

רופיטין. מבושלת הרבה במים חמין כדפי' במתני' כדין דלעת מרה. כהך דלע' מרה. שממתקין אותה באפר ורמץ חם:

הלכה ב

מתני' **אלא ממעשה הרתחתא**. מדברים שצריכים להרתיח הרבה כדי לבשלם ובגמ' מפרש מאי נינהו:

אסור בכל המתבשלים בקדרה. דכולהו בכלל היורד לקדרה הם:

גמ' **חילקא**. חטין שמחלק אחד לשנים טרגיס א' לשלש טוסני אחד לארבע:
זריד. הוא מין עשב כמו חבילי זרדין כ"פ בערוך:
ערסן. הוא קמח העשוי משעורי' ישנים:
אסור ביורד לאלפס. שכבר ירד לקדרה קודם שירד לאלפס שמעשה אלפס היו מרתיחין אותו בקדרה רתיח' קלה:
מותר ביורד לקדרה. קמ"ל דלא תימא כל שהרתיחו רתיתה קלה יורד לאלפס מיקרי מפני שהוא מוכן לכך קמ"ל כל זמן שלא ירד אסור:
ה"ג שכל היורד ללפס יורד לקדרה ויש שיורד לקדרה ואינו יורד ללפס:
מאי אית לך. מאי ניהו היורד לקדרה ואינו יורד ללפס:
החל מן נוני'. ציר ומיחל מן דגים:
אינו אסור אלא בפת. דסתם יורד לתנור פת מיקרי:

הלכה ג

מתני' **אינו אסור אלא מן הכבוש של ירק**. דסתם כבושין של ירק הוא:
כבוש שאיני טועם. משמע כל מיני כבוש וכן שלוק צלי מליח בלא ה"א משמע כל מיני שלוק צלי מליח:
דג דגים. דדג משמע גדול משום דנמכר בפני עצמו ודגים משמע קטנים לפי שאין נמכרים אלא ביחד:
תפילין. מבלי מלח:
בטרית טרופה. דג גדול טרוף דק דק ואינו בכלל דג ודגים דשלמים משמע ולא טרופים:
ציר. מים היוצאים מן דגים מלוחים:
ומורייס. שומן היוצא מן דגים מלוחים:
צחנה. תערובות מיני דגים נקראים צחנה:
ומותר בציר ומורייס. הואיל ואין עיקר ממשות הדג מובלע בהם:
מותר בציר ומורייס. דסד"א כיון דהזכיר טרופה מכל דבר שמעורב בו מין דג משמע ואין טרופה גדולה מזו שאינם כי אם לחלוחי' הדג ושמנו קמ"ל דמותר שאין כוונתו אלא על ממשות הדג:
גמ' **הוון בעי מימר**. סברוהו למימר לא מיקרי בשר מלוח אלא אם נמלח שיהי' לעולם במליחתו אבל אם נמלח לשעה לא מיקרי בשר מלוח:
מן מה דתנינן. לעיל פ"ב:

הדא אמרה. זאת אומרת אפי' מלוח לשעה מיקרי מלוח דהא קרבנות אינן נמלחין אלא לשעה כדמסיק ואפ"ה תנן במתני' דאם אמר הרי עלי כבשר מליח אם של שמים נדר אסור:

כהדא דתני. בת"כ ומייתי לה במנחות פ"ג:

כיצד הוא עושה. במליחת הקרבנות:

והופכן. תוך המלח שיהא המלח בכל צדדין:

ה"ג שנייא היא ששם משהא וכו'. וה"פ שאני התם בקרבנות שמשהה את האיברים תוך המלח שיקלטו טעם המלח נמצא שהן מלוחים לעולם:

מן מה דאמר רחב"ז וכו'. שמעי' דמלוח לשעה מלוח הוא:

הנוטל זיתים וכו'. מתני' היא פ"ד דמעשרו':

טובל אחת אחת במלח. שאין קובע למעשר אלא מלח וצירף שתים הלכך תנן בסיפא אם מלח ונתן לפניו חייב ש"מ אם צירף שתים אע"ג שאוכלן מיד חייב דה"ל מלוח זאת אומרת מלוח לשעה מלוח הוא:

אסור בגדולים. דדג גדול משמע שנמכר בפני עצמו:

אסור בין בגדולים בין בקטנים. שדגים כלל המין יהיו גדולים או קטנים:

אינו אסור אלא בכלכי'. הוא מין דג קטן מאוד דדגה משמע קטן שבקטנים:

ייבא כיי. אתיא כי האי דאר"ז:

כל. דג שמשקלו פחות מליטר' טעם כלכיד יש בו:

והכא כן. והכא נמי כל שהוא פחות מליטר' דג קטן מיקרי:

לית הדא. וכי לא קשיא משנתינו על ר"י:

לית אורחיה וכו'. הא אין דרך בני אדם כשאומר לחבירו קח לי דג שיקח לו כלכיד שהוא דג קטן ה"נ אין דרך בני אדם כשאומר לו קח לי דג שיקח תתיכות קטנות של דג ולמה יאסור בטרית שאינה טרופה:

מן דבתרה. מסיפא דמתני' ה"ג הא בצחנה אסור:

לית אורחיה. הא אין דרך בני אדם לומר לחבירו קח לי טרית והוא יקח לו צחנה:

ומשני תמן. התם בבבל קורין לטריתא צחנתא והאי תנא בבלאה הוא הלכך אסור בצחנה:

הלכה ד

מתני' **קום**. הוא נסיובי דחלבא והן מים היוצאים מן הגבינה:

בין מלוחה בין תפילה. דלא תימא מפני שרוב גבינות מלוחות הן סתמא מלוחה משמע קמ"ל:

גמ' **חלבא מקטרא**. המים היוצאים לאחר שנקשר החלב ונקפא והיינו נסיובי כדפרישית במתני' שם אביו קרוי עליה. שקורין אותו קומא דחלבא וזה אביו שהקום יוצאמן החלב:
ה"ג **אסור ביין מבושל**. דחמרא מבשלא נקרא נמצא ששם אביו עליו:
כגון טבל. שנתערב בחולין שיש לו היתר שיכול להפריש עליו ממקום אחר ומעשר שני והקדש יש להן היתר בפדיון:
והחדש. שהאיר המזרח מתירו:
ה"ג וכלאי הכרם נתנו להן חכמים שיעור במינן תרומה וחלה במאה ערלה וכלאי הכרם במאתים שלא במינן בנותן טעם:
איליו נדרים. מיבעיא לי נדרים מי הוו דשיל"מ דמצי למתשל עלייהו או לא:
ה"ג **דתני תמן**. ברייתא בכתובות פ' המדיר:
שהזקן עוקר את הנדר מעיקרו. וכיון שכן לא הוי דשיל"מ שהרי הוא כאלו לא נאסר מעולם:
אמרי אינו עוקרו אלא מכאן ולהבא. שאע"פ שעוקרו מעיקרו מ"מ הרי הי' אסור עד עתה מחמת נדרו לא הוה כדשיל"מ א"נ כיון שאין ההיתר בא מעצמו גם אין בידו לתקנו אלא ע"י התרת חכם שאין אדם מיפר נדרי עצמו איכא למימר דלא הוה דשיל"מ:
ה"ג **ודא מתני' עביד לן כדשיל"מ**. וה"פ הך מתניתא דמייתי בסמוך איכא למשמע דנדרים הן כדשיל"מ:
דתנינן תמן. פ"ט דתרומות:
ה"ג **גידולי תרומה תרומה וגידולי גידולין חולין**. וה"פ גידולי תרומה תרומה שגזרו משום תרומה טמאה ביד כהן דלא לשהיה לה גביה עד זמן הזריעה כדי לזרעה ואתי בה לידי תקלה אבל גידולי גידולין כגון שזרע גידולין של תרומה גידוליהן מותרין:
הטבל גידוליו חולין. משום דרובו חולין:
וספיחי שביעית. לפי שאינן מצויין ואינו נוהג בכל שנה ה"ל כמילתא דלא שכיח ולא גזרו בהו רבנן:
ותרומות ח"ל. נמי לא שכיחא:
והמדומע. שרובו חולין:
וביכורים. אינן מצויין שאין נוהגין אלא בז' מינין גם כיון דלמקדש אתיין מיזהר זהירא בה:
ה"ג **גידוליהן חולין וגידולי הקדש ומע"ש חולין ופודה אותן בזמן זרען**. וה"פ אם זרע מהן סאה אחת והוסיפו כמה סאה הכל חולין:
ופודה אותי. כל מה שגדלו אח"כ פודה בדמי אותה הסאה:

ותני עלה. בברייתא:
אבל בדבר שאין זרעו כלה גידולי גידולין אסורין. והיינו טעמא כיון דמצי לישאל עליה הוה ליה כדבר שיש לו מתירין כ"ש נדרים דמצוה לאתשולי עלייהו:
ומשני חומר הוא. שהחמירו חכמים בגידולים ולא מטעם דבר שיש לו מתירין:
ה"ג שאין גידולי היתר מעלין גידולי איסור. וה"פ כיון דגידולין נמשכין ויוצאין מן העיקר שאינו כלה הוה ליה כעיקר ואסור:
ודא מתניתא. והך מתני' דהכא מוכחת דנדרים ה"ל כדבר שאין לו מתירין:
ה"ג ודא מתניתא עביד לון כדבר שאין לו מתירין:
ה"ג תיפתר מין בשאינו מינו כדבר שאין לו מתירין. וה"פ כי אמרי' דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל דוקא מין במינו אבל בשאינו מינו בטל בנ"ט והרשב"א מקיים הגירסא ופי' דה"ק ולעולם הנדרים כדבר שיש לו מתירין:

הלכה ה

מתני' קיפה היינו דק דק של בשר הנקפא בשולי קדרה ולא קרי אינשא בשר אלא תתיכות בשר שהן בעין:
ר"י אוסר. הואיל ויש בו טעם בשר:
בזמן שיאמר בשר זה עלי. בגמר' מפרש טעמא:
בנותן טעם. בששים:
גמ' **מכיון שאמר זה**. הא דתנן במתני' קונם בשר זה עלי אסור בטעמו דכיון דאמר זה שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא ואסור בו ובהנייתו:

הלכה ו

מתני' **אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם וכו'**. כלומר בין שאמר אלו בין שאמר אני טועם אסור בהן וביוצא מהן:
גמ' **ודרך היוצא ממנו לאכול**. כגון תמרים ודבש תמרים:
מה איתי לך. מהו הדבר שדרך לאכלו וליוצא ממנו וקאמר כגון זיתים וענבים:
כגון הנך תותים. שאין דרך לסחטן להוציא מהן משקה:
זרעוני גינה. שסוחטין אותן ומוציאין מהן שמן:

הלכה ז

מתני' **סתווניות**. ענבים רעים הנשארים בגפנים בימות הסתיו ואינן ראויין ליין ועושין מהן חומץ:

מותר בחומץ סתווניות. דלא מיקריין על שם אביו אלא להבדיל בינו לחומץ יין טוב וכן דבש תמרים:

כל ששם תולדתו קרויה עליו. שהפרי עצמו קרויה על שם היוצא ממנה כמו תמרים שקרויין דבש כדכתיב ארץ זית שמן ודבש וזהו תמרים הלכך הנודר בתמרים אף ביוצא ממנו אסור ובסתווניות מודה ריב"ב לת"ק דאסור בהן ומותר בחומץ היוצא מהן:

וחכמים מתירין. בנודר מסתווניות דמותר בהן כיון דאינן ראוין לאכילה ופליג את"ק וריב"ב דאסרי בהן ומתירין ביוצא מהן:

גמ' **מאי טעמא דר"י**. דאוסר לעיל בקום ומשני ששם אביו. דהיינו החלב קרוי עליו שקורין אותו קומא דחלבא:

שם בנו קרוי עליו. על התמרי' קרוי שם בנו והוא הדבש וכדפרישית במתני' ריב"ב מודה לר' יוסי. דהשתא בששם בנו קרוי עליו אוסר הדבש היוצא ממנו משום דמצינו תמרים קרויין דבש כ"ש קום דחלב מיקרי ושם אביו עליו דאסור:

הלכה ח

מתני' **ה"ג מן השמן מותר בשמן שומשמין**. שסתם שמן של זית הוא ובמקום שמסתפקין משמן שומשמין אף של שומשמין אסור וה"ה בכל השנויים במשנתינו:

קפלוטו'. מין ממיני הפרישין הגדלות בא"י:

מפני שהוא שם לוויי. הבא לומר ירקות (שדה) צריך לחבר שם לירק ולומר ירקות שדה וכן כולם:

גמ' **לא בדא**. אינו כן אלא אף בקפלוטו' אסור:

לכן צריכא. לא צריכא למשמע דא אלא קמ"ל מתני' אפילו במקום דאיכא שקורין לקפלוטות כרישין כיון דרובן סתמן קפלוטו' קורין אותן ולא כרישין אם נדר מן הכרישין מותר בקפלוטו':

אסור בירקות שדה. דאי אפשר לומר שנתכוון לירקות גינה דהא אין זורעין ולא נוטעין בשביעית הלכך ודאי לירק השדה שעולה מאליו נתכוון:

תני ר' קריספא בשם רחב"ג. הך ברייתא אתיא אפי' כרחב"ג ואמר הטעם אע"ג דרחב"ג סובר שמותר להביא ירק מח"ל לארץ מ"מ הך ברייתא שנויה קודם שהתיר ר' להביא ירק מח"ל לארץ:

הדא דאמר. בשביעית מותר בירקות גינה לא אמר אלא עד שלא התיר ר' להביא ירקות מח"ל לארץ שמתחלה חששו לגוש עפר הנדבק בירק וחכמים גזרו טומאה על עפר הבא מארץ העמים:

אבל משהתיר ר' וכו'. ל"ש שביעית ל"ש שאר שני שבוע לעולם אסור בירקות גינה דאדעתא דהכי נדר כיון שמסתפקין משניהם:

עולשין. תרי גווני עולשין הן עולשי גינה ועולשי שדה ובשאר שנים דשכיחי עולשי גינה עולשי שדה לא חשיבי אוכל ואין מטמא טומאת אוכלין וקמ"ל ריב"ח בשביעית דאין עולשי גינה מצוין עולשי שדה חשיבי ומטמאין טומאת אוכלין:

היא שביעית וכו'. ל"ש שביעית ל"ש שאר שני שבוע לעולם אין עולשין מטמאים טומאת אוכלין דלא חשיבא דאיכא עולשי גינה הבאים מח"ל:

לא בשביעית. לפי שמאריכין עליהן עבודת קרקע:

ולא במוצאי שביעית. בשמינית לפי שכלה הישן ומאריכין עליהן איסור חדש:

היא שביעית וכו'. ל"ש שביעית ל"ש שאר שני שבוע לעולם מעברין שהרי יכולין להביא תבואה וירק מח"ל ממה שחרשו וזרעו שם בשביעית:

לחם ביכורים. לחם אביב משמע שעכשיו היה מבכר:

אין לך. ארץ קלה לבכר פירותיה בכל א"י יותר מבעל שלישה:

אלא אותו המין. שעורים שהן מתבשלים בקדמייתא:

אימתי הביאו לאחר העומר. שלא תאמר לפני העומר היה ובזמן ביכור לכך קאמר שלאחר העומר הביאו ואפ"ה לא הביא אלא שעורים ושאר מינים עדיין לא נגמרו:

שנאמ' תן לעם ויאכלו. מלמד שקרב העומר והותר החדש:

הואיל וכו'. כלו' מעתה שהיתה השנה ראויה להתעבר מפני האביב שכשהגיע ניסן עדיין רוב אביב מבחוץ דהא לאחר ט"ז בניסן לא ביכרו אלא שעורין ולא קרינן ביה חדש האביב:

שהיו שני רעבון. בקראי משכח' לה:

קופצין לגרנות. לפי שכלה התבואה וצריכין לאכול החדש:

אין מעברין את השנה מפני הטומא'. כגון שהיה הנשיא חולה ואמדוהו למיתה ע"פ או ב' ימים קודם ויהיו ישראל טמאים או שהיו רוב הצבור טמאים סוף אדר וכלתה אפר הפרה ואינן יכולין למצוא עכשיו פרה אדומה אין מעברין בכך ועושין בטומאה:

שעיבר את השנה מפני הטומא'. לקמן מפרש מה טומאה היתה שם:

אע"פ שעברו ניסן וכו'. אע"ג דמעברים השנה מפני הטומאה ביקש חזקיה רחמים על עצמו דאין מעברין אלא אדר וחזקיה לאחר שקידש החדש לשם ניסן חזר ונמלך ועשאו אדר שני:

רשב"י אומר וכו'. לא עיבר חזקיה את השנה כלל אלא השיא את ישראל לעשות פסח שני ושלא כדין דחה לפסח ראשון לפיכך ביקש רחמים על עצמו ה"ג מאן דאמר אין

מעברין מינה כי אכלו וכו' ומ"ד מעברין מה מקיים קרא כי אכלו את הפסח בלא ככתוב והא כדין עברוהו:

ומשני שעיברו ניסן. לאחר שקידש ניסן נמלך ועשאו אדר שני ואין מעברין אלא אדר:

ואתיא כיי. מאן דאמר מפני הטומאה עיברוהו ושלא כדין בעשה אתיא כי האי דא"ר סימון שהטומאה היתה טומאת מת:

מצאו תחת המזבח. והיו הכהנים וכלי שרת טמאים ולא היה פנאי לטהר הכל:

כל לבבו כו' אל אבותיו. ולא כטהרת הקדש:

אפי' כמה עשה. אע"פ שהרבה עשה לטהרתו לא יצא ידי טהרת הקדש לטהר ולשרש אחר כל טומאת ע"ז שהיה שם:

וחורנה. ואידך אמר בשאר מעשים טובים הכין לבבו אבל בטהרת הקדש לא עשה כראוי שהיה לו לחפש אחריה לבערה מן העולם:

ה"ג חקוקים בששר. מצוייר' בששר ולא היו ניכרים בהדיא אלא ע"י בדיקה מרובה:

גירר עצמות אביו. משום כפרה לא קברו בדרגש ומטה נאה מפני קידוש השם שיתגנה ויוסרו הרשעים:

כתת נחש נחשת. כדכתיב בד"ה ועשה כן לפי שהיו טועין אחריו:

גנז ספר הרפואות. שהיו צורות חקוקות על הטבלא וכתוב בו מה שיעשה לצורה ההיא ויתרפא מחליו וזהו עון גדול:

סתם מי גיחון העליון. כדכתיב למה יבואו מלכי אשור ומלכי מצרים וימצאו מים לשתות:

ולא הודו לו. שהיה לו לבטוח בה' שכבר נאמר לו וגנותי על העיר הזאת להושיעה:

קיצץ דלתות ההיכל. ושגרה למלך אשור שוחד להציל ירושלים מידו:

ולא הודו לו שהיה לו לבטוח בה' ואע"פ שעדיין לא נאמר וגנותי וכו' מ"מ אשור הבל וריק יעזורו:

עיבר ניסן בניסן. שנא' ויועץ המלך לעשות הפסח בחדש השני ולאחר שקידש ניסן עיבר את השנה:

ולא הודו לו. שנא' החדש הזה לכס ר"ח זה ניסן ואין אחר ניסן לאחר שקבעוהו ניסן אין מזיזין אותו:

אין מעברין. אין ב"ד יושבין קודם ר"ה לעיין בעיבור לו' תתעבר שנה הבאה בשני אדרי' מפני שאפשר בתוך הזמן ישתנה הדבר ויהיה מהצורך שלא לעברו ויש זילותא לב"ד שישבו לעבר א"נ מפני שיש שכחה בדבר קודם שיגיע ויזלזלו בחמץ והראשון נ"ל:

אבל מפני הדחק. שמא לא יהא שם ב"ד מופלא סמוך לאדר או שמא יבא אנס ויעכ' על ידן מעברין אותה ומודיעין לגולה אחר ר"ה מיד שעיברוה:

ואעפ"כ. אינו מעובר בשני חדשים אחרי' אלא כשיגיע אדר יעשו שני אדרים:

ניסן לא נתעבר מימיו. לא היה מעולם ביום ל"א:

ה"ג והתנינן אם בא החדש בזמנו אם בא לא בא רב אמר תשרי לא נתעבר מימיו והתנינן אם היה החדש מעובר. וכ"ה בר"ה פ"ג ובסנהדרין פ"ק. וה"פ מקש' לרבי מהא דתנן פ"ד דשקליס אם בא החדש בזמנו היו מביאין הקרבנות מתרומה חדשה דעל ר"ח קאי אם בא ר"ח ניסן בזמנו דהיינו ביום ל' שהוא נקרא ליל זמנו מביאין מתרומה חדשה ואם לאו באה מתרומה ישנה ש"מ דלפעמים ר"ח ניסן יום ל"א:

ומשני אם בא. התנא קמ"ל אם בא ר"ח ניסן ביום ל"א מה דינו ורב קאמר מעולם לא נזדמן להיות כך ולרב פריך מהא דתנן בשביעית פ' בתרא השוחט את הפרה וחלקו אם היה החדש מעובר משמט ששביעית משמטת בסופה ש"מ דתשרי פעמים מעוב' ומשני אם הי' וכו' התנא קמ"ל אם אירע שאלול מעובר מה דינו ורב קאמר שלא כזדמן מעולם שיהיה אלול מלא:

כשקידשו וכו'. כשקידשו השנה דהיינו ר"ח תשרי:

כשקידשו. באושא:

ביום הראשון. של ר"ה עבר לפני התיבה ר"י בנו של ריב"ב וכלל מלכיות עם קדושת השם כדברי ריב"ן בר"ה פ"ד:

ביום השני. של ר"ה עבר לפני התיבה ר"ח בן ר"י הגלילי וכלל מלכיות עם קדושת היום כר"ע:

והא תני קידשוה בראשון ובשני. סיומא דקושיא היא מדתני יום ראשון ויום שני ש"מ דעיברוהו לאלול וקשיא לרב:

אותה שנה נתקלקלו. קטעו בחשבון וסברו ביום כ"ט שהוא יום ל' והוצרכו לעשות ב' ימים תשרי אבל אלול לא עיברוהו:

ה"ג מהו בראשון מהו בשני וכ"ה בר"ה. וה"פ ואיבעית אימא לאו בראשון ושני דר"ה קאמר אלא בראשון היינו בשנה הראשונה ובשני היינו בשנה שניי':

ופריך הא תני יום הראשון יום השני. משמע דבשנה אחת היה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא:

קדשוהו קודם זמנו וכו'. בסמוך מפרש ליה:

ת"ל אותם. דכתיב מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש אלה הם מועדי האי אותם מיותר אלא ה"ק מועדי ה' אשר תקראו בזמנם ואותם פירושו ביומם כשהן חלים אלה הם מועדי אבל אם קרא' מקרא קדש שלא בזמנם אין אלה מועדי:

ה"ג לפני זמנו יום כ"ט לאחר עיבורו יום ל"ב. דלעולם אין מקדשין החדש אלא ביום ל' דה"ל חדש שעבר חסר או יום ל"א דה"ל מלא:

על הגליות שיצאו. בני הגולה הרחוקים שיצאו ממקומם לעשות פסחיהם ועדיין לא הגיעו למקומן שיוכלו לבא בי"ד בניסן לירושלים:

ת"ל וידבר וכו'. האי קרא מיותר שכבר נאמר בריש הפרשה דבר אל בני ישראל אלא ללמד שיעשו המועדים בזמן שיכולין כל ישראל לעשותן:

והן. והוא ששמעו הב"ד שכבר הגיעו הגליות לנהר פרת ויש דבר המעכבן בדרך מלבוא לירושלים אבל אם לא הגיעו כבר לנהר פרת שהוא גבול א"י ה"ל אלו לא נעקרו כלל ואין מעברין השנה בשבילם:

אין מעברין את השנה. אלא ע"פ ב"ד הקבוע בארץ יהודה:

בשיכולה לעבר בא"י. לא אמרן דאם עיברוהו בח"ל אינה מעוברת אלא בשיכולין לעבר בא"י שיש שם ב"ד מופלא וסמוך:

ירמי' עיבר בח"ל ברוך. בן נרי' תלמידו של ירמיה הנביא עיבר שנים בח"ל ונראה שקבלה היתה בידן:

שלח ליה ר'. שלשה כתבים ע"י ר"י ור' נתן:

בחדא כתב. באחד כתב לו קדושת חנניה כלומר שהוא אדם גדול וקדוש והיתה כוונת ר' שיכבד שלוחיו אלו כדלקמן ולא ישמעו שאר העם לדבריו כשיסרב נגדו:

ובחדא כתב גדיי' שהנחת. כלומר חכמים קטנים שהנחת בארץ ישראל כשיצאת משם עכשיו הם גדולים וכל זה כדי לכבד את רבי יצחק ורבי נתן:

ובחדא כתב. ובאגרת שלישית כתב אם אין את מקבל עליך המועדות שקבענו בארץ ישראל:

צא לך למדבר האטד. למקום שגדילים שם האטד ותמשול עליהם והיינו כמשל דיותם בן ירובעל:

ותהא שוחט ונחוניון זורק. כלומר עשה כמו שעשה נחוניא בן שמעון כה"ג שבנה מזבח במצרים כך עשייתך שאתה קובע שנים בחוץ לארץ בזמן שיש בית דין בארץ ישראל:

קדמייתא. נתנו לו כתב הראשון ועשה להם כבוד ויקר והודיע להעם שהן חכמים גדולים:

תנייתא. נתנו לו כתב שני ועשה להם יקר יותר כי ראה שאף בארץ ישראל הם חשובים וגדולים:

תליתייא. כשנתנו לו האגרת השלישי רצה לבזותם:

אמרין ליה. אין אתה יכול לעשות כן שכבר כיבדת אותנו לעיני כל העם ולא יאמינו לך לשנות:

אמרין. הציבור לר"י אלה מועדי ה'. כתיב ולא מועדי חנני':

אמר. להו אצלינו בא"י כתיב מועדי ה' אבל אתם אחרי שאתם סומכים על מועדי חנניא אין זה מועדי ה':

קם רבי נתן. וסיים הדרשה כי מבבל תצא תורה וכו':

אמר לון גבן. אצלינו כתיב כי מציון תצא תורה וגו' ש"מ שכל שיש בית דין בארץ ישראל אין סומכין על קביעת השנים שבח"ל:

אזל. הלך חנניא והתרעם על ר' ותלמידיו לפני ריב"ב בנציבין:

א"ל ריב"ב אחריהם. צריך שתלך אחרי הקביעות שקבאו בא"י ואין לזוז מהם:

א"ל. חנניא וכי לית אנא ידע מה הנחתי שם ת"ח כשיצאתי מא"י הלא כולם היו קטנים ממני:

מאן. מי מודיע לי שעכשיו הם יודעים לחשוב תקופות ומזלות כמוני:

מכיון וכו'. ריב"ב השיב מכיון שהוא אומר שמא אינן חכמים כמותו ישמעון לו בתמיה אדרבא מכיון שהם אומרים שהן חכמים כמותו להן שומעין שמספק מחמירין ואין סומכין על הקביעות שבח"ל:

קם. ריב"ב ורכב על הסוס להודיע לגולה זמן קביעת המועדות ע"פ חשבון ב"ד שבא"י:

הן. היכא שהגיע ריב"ב אותן המקומות קבעו המועדות ע"פ קביעתן שבא"י והמקומות שלא הגיע לשם נוהגין בקלקול ע"פ קביעת חנניא. כתיב בירמיה ואלה דברי הספר אשר שלח ירמיה הנביא מירושלים אל יתר זקני הגולה ואל הכהנים וגו' וקשיא ליה למה קאמר אל יתר ודריש הכי מה שהקב"ה מחבבן אינו אלא יתרות שחביבה לפניו כת ת"ת הקטנה שבא"י מסנהדרי גדולה שבח"ל:

ופריך כתיב החרש והמסגר אלף. שהיו חכמים גדולים כשפותחין בדברי תורה הכל נעשין כחרשין וסוגרי' את פיהם:

ואת אמר הכין. ואיך קאמרת שחכמי הגולה אינן שחשובין כלום נגד זקני א"י:

ומשני ר' ברכי' ורבנין פליגי וסוגיא דהכא כרבנן:

החרש אלף והמסגר אלף. דקסבר החרש והמסגר היינו ת"ח כדמסיק וכיון דחרש היינו בשעה שפותחין הכל נעשין כחרשין ואין להם פה להשיב והמסגר למה לי אלא ודאי

שני אלפים היו והמסגר היינו בשעה שסגרו וסיימו דבריהן ואינן חשובין כל כך כמו אלף החרש:

אלו החברים. הם הת"ח:

אלו הבולווטין. הן השרים דהיינו החרש הן הממונין על בעלי אומנות שכל בעלי אומנות אחת הי' להן שר ושופט לעצמן והמסגר הן הממונין על שערי העיר וארמנות המלך וכן ת"י אומנייא ותרעייא:

כד הוה. כשהיה מקבל עדות החדש בעין טב שם מקום בא"י ששם היו ב"ד יושבים לעבר השנים והחדשים אמר להעדים המעידין על החדש הזהרו בעצמכם שלא תעידו שקר שמלבד שאתם מעידים שקר אלא שאתם גורמין לאחרי' שיעידו שקר שהשלוחים היוצראים מעידין בכל המקומות שבאים לשם לפני הב"ד שבמקום ההוא שקידשו הב"ד החדש ביום שלשים מחדש העבר:

כמה שכר בתים. יוצא ע"י עדותכם שאם החדש מלא ובעדותם חסרוהו נמצא השוכר מפסיד היום ההוא שחסרו:

אין כך היא. אם כך הוא שהזהירן כמה רעות גורמין בעדותן אם שקר מעידים היה לו להזהירן בדיני נפשות שיוצאין מעדותן:

בא עליה. ביום האחרון שכלו הג' שנים והיא מאורסה כגון שקיבל בה אביה קידושין:

אינו בסקילה. שהיום ההוא מכלל השלשה שנים והבא עליה אינו בסקילה וה"ה דהמ"ל בבן ט' שנים שבא על הגדולה ובן י"ג שנים ויום אחד שעבר עבירה שחייבין עליה מיתה אלא שרוצה להביא דברי ר' אבין:

נמלכו לעברו. לחדש או לשכה:

בתוליה חוזרין. אם בא עליה אדם ביום ההוא:

הלכה ט

מתני' **איספרגוס**. מין כרוב אבל אין כרוב נקרא בשם איספרגוס ל"א אספרגוס מים ששלקו בהם כרוב:

מן הגריסים אסור במקפה. שאע"פ שהן נתונים בתוך המקפה עדיין שם גריסין עליהן:

ור"י מתיר. בגמרא מפרש טעמו:

מקפה. תבשיל עבה מקטניות או מציקי קדרה:

הנודר מן המקפה אסור בשום. רגילים היו ליתן שום בכל מקפה כדי ליתן טעם במקפה:

גמ' **קרוי עליו**. שקורין אותו מקפה של גריסין אבל גריסין גרידא לא מיקרו והוא מן גריסין נדר:

מותר בקנדיטין. הוא יין שנותנין בו בשמים הרבה וכיון שהיין נקרא על שם הבשמים מותר בו:

והוא שיהא הגריסין הרוב. אבל אם אין הגריסין הרוב מקפה סתמא מיקרי ושרי:

ה"ג מן המקפה אסור בשום ואפי' אין רובן שום. וה"פ במקפה אסור בשום אע"פ שאין רוב המקפה שום לפי שדרך ליתן במקפה שום ואפשר לקיים הגירסא שלפנינו וה"פ והוא שיהא רגילין ליתן ברוב המקפות הנעשית במקום ההוא שום וכיון שהשום לטעמא עביד לא בטיל ואסור:

והכא וכו'. טעמא קיהיב למילתא למה הנודר מן המקפה אסור בשום לפי שהשום לטעמא עביד אזלינן בתר הטעם:

וכא. בגריסין אזלינן בתר הרוב אם רוב גריסין אסור במקפה ל"א קשיא ליה מ"ש לעיל באספרגות אזלינן בתר טעם והכא אזלינן בתר רובא והראשון עיקר:

הלכה י

אשישין. מפרש בגמרא:

חטה. פת אפוי נמי חטה מיקרי ואף שיש בו חטים הרבה מ"מ כיון שנעשו גוף אחד חטה נמי מיקרי כדמפרש בגמרא:

ואפיק. והוציא לפניו עדשים קלויין וטחונים ונילושין בדבש ומטוגנין:

א"ל. אלו הן אשישין שאמרו חכמים:

הלכה יא

חטים. משמע לכוס חטים שכשאדם כוסס חטים הן חלוקים לפיכך נקראי' חטים בלשון רבים:

אסור. במקפה של גריסין:

חטה ואת אמר אכן. אמתני' פריך דתנן האומר חטה אסור בפת אמאי הא לא אמר אלא חטה והפת עשוי' מחטים הרבה:

ומשני אר"י כן. דרך בני אדם כשרואה פת חטי' נקיה אומר ברוך שברא חטה זו ואינו אומר חטי' אלו ובנדרים הולכין אחר לשון בני אדם:

הדרן עלך הנודר מן המבושל

פרק ז

הלכה א

מתני' **הנודר מן הירק מות' בדילועים**. דלא הוו ירק אלא פרי א"נ ירק נאכל כמות שהוא חי משא"כ דילועין:

לא מצאתי אלא דילועין. ואי מין ירק הוא אמאי לא זבין ליה:

כן הדבר. מזה אני מביא ראיה לאסור דילועין:

שמא אומר לא מצאתי אלא קטנית. קס"ד דה"ק מדשליח ממליך על הדילועין ש"מ מין ירק הוא:

אסור בפול המצרי לח. דכל שהוא לח ירק הוי:

גמ' **מיסבר סבר ר"ע**. היינו טעמא דר"ע דאוסר בדילועין דקסבר כל מידי דמימלך שליח עליו ואומר מצאתי דבר זה או לא מצאתי כדילועין באומר לו קח לי ירק הוא בכלל המין ההוא ואסור גם בדבר דמימלך עליו:

ופריך מעתה. אי הכי דטעמא דר"ע משום דמימלך שליח עליה א"כ אף הנודר מן הבשר יהא אסור בבשר דגים וחגבים שכן אדם וכו':

אלא. טעמא דר"ע דקסב' שדילועי' בכלל ירק ממש הוא ולא משום דמימלך שליח עליה:

אף למידת הדין כן. אף לענין ממון הדין כן האומר לחבירו ירק של גינה זה מכור לך ויש בתוכו דילועין לר"ע אף הן מכורין לו ולרבנן אינן מכורין:

ובהפקר ובהקדש כן. המפקי' או המקדיש ירקות גנתו ויש בו דילועין לר"ע אף הן בכלל ולרבנן אינן בכלל:

אתא דיחידיי' וכו'. קסבר ר' יוחנן טעמו דר"ע בדילועין משום דמימלך שליח עליה לכך קאמר דיחידיי' דהכא דהיינו ר"ע דמתני' אתיא כת"ק דברייתא ורשב"ג השנוי בברייתא בלשון יחיד אתיא בת"ק דמתני' דפליג אר"ע:

בכל מין בשר. בקר וצאן וחיה:

ה"ג ואסור בראש וכו' ובכבד ובעופות ומותר בדגים וחגבים רשבג"א הנודר מן הבשר אסור בכל מיני בשר ומותר בראש וברגלים ובקנה ובכבד ובעופות ואצ"ל בבשר דגים וחגבים וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר וכו'. וה"פ דמותר בראש וכו' כיון דצריך שלוחא למימלך עלייהו ליתנהו בכלל בשר סתמא וכת"ק דמתני' קרבייא. בני מעים והקנה והלב והכבד בכלל בני מעיים הן:

לאו אינש. אלא הדיוט:

שמותר בדילועין שדילועין טפילין לירק כדמסיק:

אסור בגידים. גידי בשר הרכין הנאכלין:
מה פליגי. אמתני' קאי כי פליגי ת"ק ור"ע דוקא בדלעת המצרית אבל בדלעת יונית שעלין שלה ארוכין הכל מודים שבכלל ירק הוא:
כל אילין. כל הנך דלעת וכרוב שאנו אוכלין כלומר אותן שהן מצויין במקומנו וראויין לאכילה בלא תיקון בכלל דלעת יונית הן:
קירמולין. מין עשב ובסמוך נראה שהן עלי הדילועין:
מהו שיהו חייבין במעשרות. מיבעיא ליה אם הן בכלל מאכל אדם או לא:
באילין. בהנך עלים של עשב הנקרא קלוקסיי' שאסור לשאוב בהן מים בשביעית מפני שהצביי' אוכלין עשב זה ואסור להפסיד מאכל בהמה בשביעית:
אפומלייא. הן מיני לוף:
כירק למעשרות. דאזלינן בתר לקיטה:
ולנדרים צריכה. מבעיא לן הנודר מן הירק אם אסור בקולקס או לא:
מהו שיהא מותר. בירק שיבש:
נשמעינה מן הדא. תא שמע:
דבר שיש לו גורן. שלוקטין אותו בפעם אחד כדי ליבשו:
ה"ג הנודר מן הפירי אסור בקשואין וכו' וכ"ה בתוספתא פ"ד:
ה"ג הנודר מפירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר בגדיי' וכו' וכ"ה בתוספתא שם:
אסור בכל. אפי' בגדיי' וכו' שנולדו בשנה ההיא דכולן גידולי שנה נינהו:
כמ"ד הילכו בנדרים אחר לשון בני אדם. שדרכן לקרות תירוש לדברים המתוקים ולא ליין:

הלכה ב

מתני' **אסור בפול המצרי**. יבש דדגן כל מילי דמדגן משמע כל שעושין ממנו כרי והאי נמי מדגן הוא:
אסור בכל. מיני קטניות שעושין מהן כרי:
גמ' **דגנה דארעא**. דגן הבא מהארץ:
דגנה מעבורה. דגן משמע מתבואה והיינו חמשת המינין:
תמן תנינן. פ"ק דחלה:
אסור בהם. בחמשת המינין:
דברי ר"מ. וחכ"א הנודר מן הדגן אינו אסור אלא מהם:
הא הנודר מן הפת וכו'. אמתני' דהכא קאי דלא קאמרי רבנן אלא הנודר מן הדגן אינו אסור אלא בה' מינין אבל הנודר מן הפת ומן התבואה יהא אסור בכל לרבנן:

מתני'. דפ"ק דחלה מוכחת כן דחכ"א הנודר מן הדגן אינו אסור אלא בה' מינין משמע דאתיין לאפוקי מדברי ר"מ שאומר דאף בנודר מן הפת ומן התבואה אסור בה' מינין ואינהו סברי דאינו אסור בה' מינין לחוד אלא הנודר מן הדגן אבל הנודר מן הפת ומן התבואה אסור בכל:

מה אנן קיימין. הא דתנן התם רמ"א הנודר מן הפת ומן התבואה אסור בה' מינין במאי עסקינן:

ה"ג אין באומר פת תורה מעתה אף האומר תבואת תורה יהא אסור בכל וכ"ה פ"ק דחלה. וה"פ תבואת התורה אף היין בכלל דכתיב ותבואת הכרם:

אלא חטין ושעורין. ולמה יהא אסור בכל חמשת המינין:

קיימתיה. מתני' איירי באומר פת סתם במקום שאוכלין פת מכל המינין מדגן וקטניות אפ"ה אינו אסור אלא בחמשת המינין שהן עיקר פת סתם בכל מקום:

הלכה ג

מתני' **בשק ביריעה ובחמילה**. בגדים גסים ועבים הם ואין בני אדם רגילים להתכסות בהם:

מותר בגיזי צמר. שלא נתכוין אלא לבגד צמר:

הכל לפי הנדר. לפי שעת הנדר. אם ניכר שמחמת כובד משאו נדר מותר להתכסות:

גמ' **ובסקורטיי'**. חלוק של עור שלובשים העבדנים על בגדיהם:

ובפמליי'. בגד של הפרשים שלובשין אותו למעלה ממתנים עד ירכים ויש לו שנצין:

בפסיקיי' ובפונדה. הם מלבושים של עור:

ומותר באלו. שאין אלו בכלל מלבוש:

קונם כסות שאיני לובש. או שאמר קונם לבוש שאיני מתכסה מהו שיהא אסור במלבוש ובכסות או לא:

מה אית לך. כלומר מהו הלבוש הלזה שראוי להתכסות בו וביוצא ממנו וקאמר כגון הנך עורות שהעור עצמו ראוי לכסות וגם הצמר הדבוקה בו:

כגון אילין סוסרנה. הן כתנות של עור ובהן נוצה מעזים שאינן ראויין להתכסות:

כגון הדין צמר גפן. שהעץ שצמר גפן בתוכו אינו ראוי להתכסות:

כיני מתני'. כן היא מתני' ולא כמו שהיא שנויה אלא כדמסיק:

אסור ללבוש ומותר להפשילן לאחוריו. דלשון עולה עלי משמע לבישה ולא הפשלה:

הלכה ד

מתני' **הנודר הבית**. שלא יכנוס לבית מותר לכנוס לעלייה דעלייה לאו בכלל בית הוא:

גמ' **נראין דברי ר"מ בעירוני**. מי שהוא מבני העיר ונדר מן הבית מותר בעלייה שאין אחד מבני העיר דר בבית ובעלייה ואין העלייה טפילה לבית שאף העלייה ראויה לדירה לבדה אבל בכפרים ודאי העלייה טפילה לבית שאין אדם דר בעלייה:

הלכה ה

מתני' **דרגש**. מטה שעושין שרים לישא בדרך ונוקבין הארוכות ותולין בו רצועות וגם בעור שפורסין עליו תולין רצועות וכשרוצין לתקנו עונבין רצועות העור ברצועות של הארוכות אח"כ תוחבין הארוכות בכרעי' וכשרוצין לפרקן מתירין הקלמנטרין והן הרצועות והעור כופל מאליו:

גמ' **ה"ג תני דרגש נזקפת ואינה נכפית וכ"ה במ"ק**. ובאבל מיירי שצריך לכפות המטה שבבית וקאמר שדרגש די בזקיפה על צדה ואינו צריך לכפותה ממש והאבל שוכב על מטה אחרת כפויה:

ה"ג שומט קלמנטרין. והן הרצועות שהעור קשור בהן ודיו:

מטה שנקליטיה עולין ויורדין בו. שאינן מחוברין ויכול לשמטן מן המטה. נקליטין הן שני עצים אחד ארוך תחוב בראש המטה ובראשו חריץ וכן למרגלות המטה ונותנין קנה עליהן ופורסין יריעה עליהן להאהיל על המטה מפני צניעות והחמה:

שמטו. לנקליטין ודיו שזהו כפייתה דכל שעושין בו מעשה שאינו ראוי להשתמש בו כבראשונה דיו:

כל שמסרגין על גופה. שאינו מכניס הרצועות בתוך חורי עצי המטה אלא מרכיב הרצועות על ארוכות המטה זו היא מטה:

ופריך והא תנינן. פ"ו דכלים:

משישופם בעור הדג. כדי להסיר קסמים דקים בנסרים שלא יסרט בבשרו אז הוא גמר מלאכתו וקודם שהחליקה אע"ג שכבר סרגו לא הוי גמר מלאכה:

ומסורג על גופה. ואס"ד דמטה היינו שמסרגין על גופה נמצא שהעצים מחופים בחבלים מיד הויא גמר מלאכתו שהרי א"צ להחליקם שבלא"ה אינו יכול לסרט בהן:

תיפתר. תפרש למתני' בהנך מטות שבקסרין שיש להם נקבים ותוחבין החבלים לתוך הנקבים וצריך לשוף העץ במקום שאין שם חבלים:

הלכה ו

מתני' **לתחומה**. של עיר אלפים אמה לכל רוח סביבותיה:

עיבורה של עיר. בתים היוצאים ממנה בתוך שבעים אמה ושירייי' כאשה מעוברת שכריסה בולט לחוץ:

האגף. נעילת הדלת:
גמ' ואת אמר הכי שהיה ביריחו בתמיה אלא שהיה יהושע בעיבורה של יריחו וה"ל כיריחו עצמה:
הוה יריחו. המקום הזה שעמד שם יהושע הוה בכלל יריחו שהיו שם בתים בנויים אלא לפי שיראו מן המצור שרפו הבתים שחוץ לחומה מ"מ המקום נקרא יריחו:
לית הדא פליגא. וכי לא קשיא ממתני' על ר"י דקס"ד בלשון בני אדם אין עיבורה של עיר נקראת על שם העיר:
ומשני לית אורחוה וכו'. אין דרך בני אדם שרואה בפומא הוא בית שעומד בעיבורה של טבריה:
בעי מימר. והוא אומר שראה אותן בטבריא:

הלכה ז

מתני' **אסור באילופיהן ובגידוליהן**. אם החליפן לכתחלה אסור המחליף בדמיהן דרבנן גזרו על דמי איסורי הנאה דאסורים וגידולי קונמו' אסורים כגידולי הקדש:
שאיני אוכל שאיני טועם. לא אסר עליו אלא אכילה וטעימה מהם בלבד:
אבל בדבר שאין זרעו כלה. כגון השום והבצלים וכיוצא בהן אפי' גידולי גידולים הן כמו גוף האיסור כיון שאין הזרע כלה:
גמ' **עד איכן**. אסורים גידולי גידולים בדבר שאין זרעו כלה:
ייבא כיי. אתיא כי האי דאר"י בר אידי בשם ר"י בתרומות פ"ח גבי טבל שגידולי גידולין אסורין בדבר שאין זרעו כלה שעד שלש גרנות אסורין אבל גורן הרביעית מותרין:
וכא כן. והכא נמי בקונמות הדין כן שאינן אסורין אלא עד הגורן השלישי והרביעי מותר:

הלכה ח

מתני' **קונם מעשה ידיך עלי**. אסר על עצמו כל מה שהיא עושה ומכינה לו אם נטעה אילן גידולין אסורין:

הלכה ט

שאת עושה וכו'. בגמרא מפרש:
גמ' **ה"ג כיני מתני' מה שאת עוש' איני אוכל עד הפסח מה שאת עושה איני מתכסה עד הפסח**. וה"פ כן הוא סיפא דמתני' מה שאתה עושה עכשיו איני אוכל עד הפסח אבל לאחר הפסח אני אוכל ממנו אבל מה שאת עושה עד הפסח איני אוכל משמע כל מה שאתה עושה מהיום עד הפסח איני אוכל אותו לעולם אפי' לאחר הפסח:

הלכה י

מתני' **שאת נהני' לי עד הפסח וכו'**. היה עומד אחר החג ואסר הנאתו עליה עד הפסח אם תלך לביתי אביה עד החג דהיינו חג הסוכות:

לאחר הפסח בלא יחל דברו. כלומר אם הלכה לאחר הפסח עוברת על בל יחל למפרע על כל מה שנהני' ממנו קודם הפסח:

גמ' **ה"ג ואסורה להנות מכבר**. וה"פ קוד' פסח אסורה ליהנות שמא תלך אחר הפסח נמצא שעברה על בל יחל דברו אלא כשהלכה אסורה ולוקה:

הדרן עלך פרק הנודר מן הירק

פרק ח

הלכה א

מתני' **קונם יין שאיני טועם היום אינו אסור אלא עד שתחשך**. דכיון דאמר היום לא משמע אלא עד שיגמור אותו היום דהיינו עד שתחשך:

שבת זו. היה עומד באמצע השבוע ואמר שבת זו אסור בכל השבת:

והשבת לשעבר. ואסור נמי ביום שבת כי הוא בכלל השבוע שעבר:

חדש זה. היה עומד באמצע חדש ואמר חדש זה אסור עד תשלום החדש ומותר ביום ר"ח שהוא נמכ' עם החדש הבא ואפי' הי' ר"ח ביום ל' לחדש שעבר וכן שנה זו אם עמד באמצע השנה ואמר שנה זו אסור עד תשלום השנה ומותר בר"ה שהוא נמנה עם השנה העתידה לבוא:

שבוע זו. היה עומד באמצע שמיטה ואמר שבוע זו אסור עד תשלום השמיטה והשביעית בכלל שמיטה שעברה:

אסור מיום ליום. אם עומד באמצע היום ואמר יום אחד אסור עד למחרתו כעת הזאת וכן אם עומד בח' לחדש ואמר חדש עלי אסור עד ח' לחדש הבא וכן בשנה וכן בשמיטה:

גמ' **ופריך הא משחשיכה מות'**. כשאומר מהיום וכי לא קשיא ממתני' על ר"י דקס"ד בלשון בני אדם היום משמע היום והלילה שלאחריו:

ומשני לית אורחי' וכו'. אין דרך בני אדם כשלא אכל ביום עד הלילה לומר לחבירו בערב לא טעמתי כלום בלילה אלא הוא אומר לו לא טעמתי כלום אתמול הרי שלפעמים אין הלילה נכלל בלשון בני אדם:

ופריך אמור דבתרא והוא פליגי. תיקשי לך סיפא יום אחד אסור מעת לעת ובלשון בני אדם אין הלילה נכלל ביום:

ומשני לית. אין דרך בני אדם כשלא אכל בלילה עד הבקר לומר בבקר לא טעמתי כלום בערב אלא אומר לא טעמתי כלום יום זה:

ה"ג הא לית הוא פליגי. וכי לא קשיא מיום זה גופא קס"ד אע"ג דהלילה נכלל ביום אחד בלשון בני אדם מ"מ כשעומד באמצע יום ואמר יום זה ללשון בני אדם לא הוי אלא עד שתחשך ובמתני' משמע דוקא היום הוא דאינו אסור אלא עד שתחשך אבל כשאומר יום זה אסור מעת לעת:

יום זה משבת זו וכו'. סיומא דקושיא היא מ"ש יום זה משבת זו ומ"ש שבת זו מיום זה ומ"ש יום זה מהיום למ"ד הלכו בנדרים אחר לשון בני אדם:

ברם הכא. אבל מתני' דהכא אתיא כמ"ד הלכו בנדרים אחר לשון תורה ובלשון תורה יום זה משמע מעת לעת כדכתיב בעצם היום הזה שפירושו עצם שבמעת לעת:

כן אורחיה. דבני אדם לומר המתן לי יום זה וכוונתו מעת לעת:

תמן תנינן. לקמן בפרקין קונם יין שאני טועם השנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה עד ראש אדר עד ראש אדר ראשון:

הדא אמרה. זאת אומרת ניסן ר"ה לנדרים מדתנן אסור בה ובעיבורה דאס"ד תשרי ר"ה לנדרים ואם אמר קונם יין שאני טועם השנה אסור עד תשרי פשיטא שאסור בעיבורה שהרי גם כל הקיץ שלאחריו אסור:

ומשני תשרי ר"ה וכו'. לעולם תשרי ר"ה לנדרים ודקשיא א"כ ובעיבורה למה ליה למיתני איצטרך דסד"א לא נדר זה אלא שנה של י"ב חדש ויהי' חדש העיבור תחת אלול ויהא מותר בר"ח אלול קמ"ל דגם באלול אסו' עד ר"ח תשרי:

ה"ג אסור מיום ליום תני מעת לעת. וכדפרישית במתני' אסור לאדם להתענות. בשבת עד שש שעות דה"ל כמתענה בשבת:

מתני'. פ"ג דתענית מוכחת כן:

עד כדון צפרא. עד חצות מיקרי בקר ולא הגיעו לכלל תענית:

שכבר עבר רובו של יום בקדושה. והוה כאלו השלימו ש"מ מיד לאחר חצות ה"ל תענית וכאלו השלים כל היום בתענית:

מילתיה דר"י אמר. מדברי ר"י שמעינן שאם קיבל עליו להתענות איזה שעות אע"ג שכבר אכל ביום ההוא קודם התענית הוה נדר וצריך לקיים נדרו:

עד דחסל פירקי'. עד שסיים הפרק או עד שיגמור הפרשה:

ושמע שמת בנו של ר' יוסי. אע"ג שאכל גבינה ושתה מים העלה צום כל אותו יום:

לוה אדם תעניתו ופורע. אם התענה מקצת היום וכבד עליו תעניתו יכול להשלים מקצת היום הנשאר ביום אחר ש"מ דמתענין לשעות:

וכי נדר הוא זה. וכי כך נדר להתענות לשעות הא לא נדר אלא להתענות יום שלם ל"א וכי נדר הוא קיבל על עצמו דחיי' לשלם הא לא קיבל אלא לצער נפשיה אי מצי מצער נפשיה ואי לא מצי לא מצער נפשיה וכ"נ עיקר:

אבד תעניתו. וצריך להתענות יום אחר דכיון דנדר להתענות יום אחד חייב לקיים נדרו:

והוא. והא דאמרן שאבד תעניתו דוקא שאמר בשעת נדרו סתם שרוצה להתענות יום אחד אבל אם נדר להתענות יום זה ושכח צריך להשלים היום בתענית ולא יאכל ביום ההוא עוד:

לא אמר. דאבד תעניתו אלא כשאכל אבל אם טעם דבר מאכל ופלט לא אבד תעניתו:

הא מטעמיתא. הך טעימה שאדם טועם ופולט אינה צריכה ברכה ואין בה משום גזל ואיירי בשלא נתקלקל ונמאס המאכל בטעימתו:

ולא משום דמאי. מותר לטעום לכתחלה דמאי:

ולא משום הפסק תענית. כדאמרן אם טעם ביום התענית לא איבד תעניתו:

משחשיכה. בלילה שלפני התענית:

ה"ג ואם אמר כתענית ציבור אוכל ושותה מבעוד יום. קודם ליל שלפני התענית אבל בלילה אסור באכילה ושתייה כדתנן בפ"ק דתענית:

לוקה מכות מרדות. מדרבנן:

ימים הכתובי' במגילת תענית. ימים שנעשו בהם נסים לישראל ואסרו בהן תענית:

הא דאת אמר. הא דפליגי בימים הכתובים במגילת תענית היינו עד שלא בטלה מגילת תענית דהיינו קודם החרבן:

אבל משבטלה מגילת תענית. שאין קובעין עוד ימים זכר להצלת ישראל מפני שרבו הצרות לכך אף אלו שקבעו הראשונים בטלו:

א"ר אבא. לעולם בטלו מ"ת והא דאר"י צאו והתענו וכו' שאני חנוכה ופורים דלא בטלו לעולם דמפורסם ניסא דידהו:

ר' יונתן. ישב בתענית כל ערב ר"ה:

ה"ג ר' אבון ציים כל ערובת שובא וכ"ה בתענית. וה"פ ציים כל ערב שבת:

תלת מאה צומין. ישב בתענית ש' ימים זה אחר זה:

ולא חש. להפסיק מתעניותיו אף אם אירע בימים אלו ימים הכתובים במגילת תענית:

ריב"א. צוה להמלמדים כשיבואו הנשים לשאול מהן אימתי מותר ואימתי אסורין בתענית שיאמר להן בכל מתענין חוץ משבתות ר"ע וכו' ואין לחוש לימים הכתובים במגילת תענית:

הלכה ב

מתני' **עד הפסח אסור עד שיגיע**. דבלשון בני אדם עד ולא עד בכלל:

עד שיהא אסור עד שיצא. דמשמע כל זמן שהוא הווה:

רבי מאיר אומר אסור עד שיגיע. דלא מעייל איניש נפשיה לספיקא ודבר המבורר לקרות פני פסח קאמר והיינו עד שיגיע ור"י סובר מעייל איניש נפשיה לאסור על עצמו כל מה שיוכל להסתפק:

גמ' **מחלפא שיטתיה דרבי יוסי**. קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי:

תמן הוא אמר. בקידושין פ"ג תנן מי שיש לו שתי כתי בנות משתי נשים ואמר קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות או גדולות שבקטנות או קטנה וכו' כולן אסורות חוץ מן הקטנה שבקטנות דברי ר"מ ר' יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות קדשתי את בתי הקטנה וכו' כולן אסורות חוץ מן הגדולה שבגדולות דברי ר"מ ר' יוסי אומר כולן מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות הרי דסובר ר' יוסי לא מעייל איניש נפשיה לספיקא:

וכא. והכא הוא אומר הכי דמעייל איניש נפשי' לספיקא:

עד שיצא כל רשויות הגדולות וכו'. אותה שיצאה מכל רשויות הגדולות דהיינו הגדולה שבגדולות וכן קטנות:

א"ל. תנן סוף סוטה משמת בן עזאי וכו':

בטלו השקדנים. אנשי' השוקדים על דלתי בית המדרש לילה ויום:

לא עמד שוקד. שיודע להקשות הנך תרתי מתנייתא אהדדי:

עד שעמד ר' ירמיה. ובדרך קנתור א"ל כן:

למה הוא מקנתר ליה. וכי לא הקשה כן ר"ל לפני ר"י דר' יוסי קשיא אהדדי וא"ל ר' יוחנן לאו דברי ר' יוסי מתחלפי' אלא מתני' היא מוחלפת ור"מ אמר עד שיצא ור"י אוסר עד שיגיע:

ותני בברייתא כן. מפורש בה דר"מ אומר עד שיצ ורי"א עד שיגיע:

אנן בעיי עד לפני. במתני' תנן עד לפני הפסח ריי"א עד שיצא איך אפשר לפרש לפני עד שיצא:

לשון ניותי הוא. אנשי ניותי כשרוצים לומר עד לאחר פסח אומרים עד לפני וכוונתו עד שיפנה פסח והוא מלשון כי פנה היום:

ניותי. שם מקום כמו בנויות ברמה א"נ שם אומה:

הכל מודים בפסח. עצמו שהוא מותר ביין שמסתמא לא היתה כוונתו רק עד פסח שאז חייב בשתיית יין וכדתנן לקמן בפרקין א"נ ה"ק הכל מודים אם אמר בפסח שמותר לשתות בפסח עצמו והראשון עיקר:

מה פליגין. כי פליגי כשאומר עד לפני פרוס הפסח דהיינו ט"ו יום קודם פסח דר"מ סובר עד שיגיע פרוס הפסח דהיינו ר"ח ניסן ור"י סובר עד שיצא פרוס הפסח דהיינו עד הפסח:

הלכה ג

מתני' **עד הקציר**. של חטים ושעורים:

עד הבציר. של ענבים:

עד המסיק. של זיתים:

אינו אסור אלא עד שיגיע. הואיל ואין לקציר ובציר זמן קבוע כדמפרש ואזיל:

בין שאמר עד שיהא וכו' אינו אסור אלא עד שיגיע. שכל דבר שאין זמנו קצוב שיהא נמשך באותו זמן ולא יותר אין דעת הנודר להכניס עצמו בו ואמרינן דודאי לא היה כוונתו רק עד שיגיע:

גמ' **ה"ג עד שיגיע משתה בני כמי שזמנו קבוע**. ואסור עד סוף ימי המשתה דכיון דקבע לו זמן לא מסיק אדעתיה שידחה אותו הלכך אסר נפשי' עד שיהא ממש וכל שדחה אותו לאחר מכאן אסור עד שיהא:

או מאחר. שיודע שיכול לדחותו לאחר זמן אם רוצה לזון ארוסתו לא מחית נפשי' אספיקא:

כמי שאין זמנו קבוע. הלכך אע"ג דאמר עד שיהא עד שיגיע זמן שקבע קאמר ולא עד שיהא ממש ואינו אסור אלא עד שיגיע ולא איפשיטא:

הלכה ד

מתני' **עד הקיץ עד שיעשה הקיץ**. בין אמר עד הקיץ בין אמר עד שיעשה הקיץ אינו אסור אלא עד שיתחילו העם להכניס בכלכלות כלומר שקוצצים הרבה ומכניסים בסלים:

עד שיקפלו המקצועות. המחצלאו' שמיבשים עליהם התאנים ולאחר שנתיבשו מקפלין המחצלאות ומניחין אותן לשנה הבאה:

הכל לפי מקום נדרו. אם רוב תבואת המקום חטין עד קציר חטין ואם שעורים עד קציר שעורים וכן אם היה בהר בשעת הנדר עד שיגיע זמן הקציר והבציר בהר ואם בבקעה עד שיגיע זמן הקציר והבציר בבקעה:

גמ' **מה כלכלות**. מיבעיא לי באיזה כלכלות איירי של תאנים או של ענבים דקיץ שייך נמי בענבים דתאנים לפי שקוצצין אותן ביד לכך לקיטתן קרויה קיץ וענבים נמי כשיבשו עוקצי הענבים אף הם נקצצין ביד:

נשמעינה מן הדא. תא שמע מסיפא דתנן עד שיקפלו המקצועות קס"ד דמקצועות של תאנים הן ולא של ענבים:

ופריך אית לך מימר. מנא לך למימר מקצועות של תאנים דוקא ולא של ענבים הרי גם הענבים מיבשים לעשותן צמוקים וגם להן פורשין מחצלאות:

נשמעינה מן הדא. אלא ת"ש מהא:

חד. אדם אחד היה לו משא צימוקין ונכנס לטבריא:

שאל גמליאל זוגא לר' בא בר זבדא. פירושא דמתני' אי כלכלות של תאנים קאמר או של ענבים:

א"ל ר' בא. פשיטא דכלכלה של תאני' קאמר שהרי אין כל א"י עושה משא אחד של צימוקין:

אלא הן. גמליאל זוגא א"ל אלא זה אתה שרואה שהוא טעון משא צמוקין:

א"ל ר' בא. דה"ק אין מקום א' בא"י שעושה משא צמוקין א"כ לא שייך למתני משיתחילו העם להכניס בכלכלות וזה שהביא משא צימוקין מכמה מקומות קבצם:

כתיב עד כלות קציר השעורים וקציר החטים. משמע דשניהם כלים בבת אחת ובמתני' תנן עד שיתחילו העם לקצור קציר חטים ולא קציר שעורים:

ומשני מה דהוא קרייא. הן קרא איירי בדרום א"י שם קציר חטים ושעורים שוין:

מתני'. איירי בגליל ששם אין קצירן שוין:

וירד לו לעמקים. והלך לו מגליל לעמקים:

אסור עד שיבכר בגליל. דאזלינן בתר מקום נדרו:

הלכה ה

מתני' **עד הגשמים עד שיהו הגשמים**. אם נדר באיזה לשון משתי לשונות הללו שהוציא מפיו מותר כיון שהתחילו הגשמים לירד ברביעה שנייה בפ"ק דתענית מפורש איזו היא רביעה שנייה:

רבי שמעון בן גמליאל אומר עד שיגיע זמנה. אף על פי שלא ירדו כיון שאין לירידתן זמן קבוע שהרי לפעמים מתאחרין לירד:

עד שיצא ניסן כולו. דעד ניסן רגילין גשמים לירד:

גמ' **ר"ז בעי**. לת"ק אם אמר עד הגשם ולא אמר עד הגשמים מאי מי אמרי' כיון שאין לירידתן זמן קבוע מודה ת"ק דסגי עד שיגיע זמן רביעה ראשונה והא דפליגי בעד

הגשמים היינו טעמא כיון דסגי ליה בעד הגשם ואמר עד הגשמים לטפויי קאתי או דלמה טעמייהו דרבנן בלשון בני אדם סתם גשם היינו רביעה שנייה וה"ה עד הגשם דמסתמא כוונתו על הגשם המצטרך לבני אדם ולא סגי בלא רביעה שנייה אבל רביעה שלישית אינה מן הצורך כל כך:

עד שירד גשם אחד. רביעה הראשונה:

תמן תנינן. שקלים פ"ו:

האומר הרי עלי עצים. למערכה לא יפחות מליתן מעות שראוי לקנות בו שני גזירין:

בעי. אמר הרי עלי עץ מי אמרי' כיון שאמר בלשון יחיד לא היתה כוונתו רק לגיזר אחד או דלמה כיון דשני גזירים קרבן אחד הם שבכל יום היו מביאים שני גזירין אע"ג דאמר עץ אמורי' מסתמא כוונתו על שני גזירין כפי המצטרך לקרבן:

מתני' אמרה כן. ממתני' איכא למשמע דשני גזירים כל אחד קרבן בפני עצמו הוא וכיון שאמר בלשון יחיד לא כיון אלא לאחד מהם:

דתנינן תמן. פ"ב דיומא:

ושנים. שני כהנים בידם שני גזירי עצים וקס"ד כל אחד הי' בידו גזיר אחד:

ומשני כדי לרבות בעצים. לעולם מצוה אחת הם והא. דתנן שנים בידן שני גזירין היינו שכל אחד מהכהנים היה בידו שני גזירין כדי לרבות בעצים על המערכה:

כל דבר שתלוי ברביעה. כגון הא דתנן פ"ט דשביעי' עד אימתי ענייי' נכנסים לפרדיסו' עד שתרד רביעה שנייה דהיינו ירידת גשמים ממש דעיקר קביעת הזמן ההוא מפני שכבר ירדו גשמים רבים:

ושאין תלוי ברביעה. כגון הא דתנן בב"מ המשכיר בית לחבירו עד הגשמים עד שתרד רביעה שנייה היינו עד שיגיע זמן רביעה שנייה אע"פ שלא ירדו גשמים:

ה"ג יש בהן כדי רביעה ראשונה ושניי'. דקסבר רשב"ג רביעה ראשונה בי"ז בחשוון ושניי' בכ"ג בו וכשירדו מי"ז עד כ"ג הוי ז' ימים:

שרובעת לארץ. כזכר שרובע את הנקבה שמתוך הגשמים הארץ מזריע ומוליד:

ר"מ כדעתיה וכו'. ואזדו לשיטתיהו:

דתנינן תמן. פ"ק דתענית:

שואלין. ומבקשין על הגשמים ואומרים ותן טל ומטר בתפילת י"ח:

הלכה ו

מתני' **עד ראש אדר**. אמר סתם שאיני טועם עד ראש אדר אינו אסור אלא עד ר"ח אדר הראשון:

גמ' **הדא אמרה**. זאת אומרת ניסן ר"ה לנדרים מדתנן אסו' בה ובעיבורה דאס"ד תשרי ר"ה לנדרים ואם אמר קונם יין שאני טועם השנה אסור עד תשרי פשיטא שאסור בעיבורה שהרי גם כל הקיץ שלאחריו אסור:

ומשני תשרי ר"ה לנדרים. לעולם תשרי ר"ה לנדרים ודקשיא א"כ בעיבורה ל"ל למתני איצטרך דסד"א לא נדר זה אלא שנה של י"ב חדש ויהיה חדש העיבור תחת אלול ויהא מותר בר"ח אלול קמ"ל דגם באלול אסור עד ר"ח תשרי:

ה"ג והוא שעיבר ואח"כ נדר אבל נדר ואח"כ עיבר לא בדא. וה"פ הא דתנן דאסור בה ובעיבורה דוקא כשנדר כבר נתעברה השנה ואמרי' דדעתו היה גם על חדש העיבור אבל אם נתעברה השנה אחר הנדר מותר בחדש העיבור:

לענין שכר בתים. המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה:

לא שנייא. אין חילוק אפילו נתעברה השנה לאחר השכירות לעולם נתעברה לשוכר כדתנן בב"מ המשכיר בית לחבירו ונתעברה השנה נתעברה לשוכר ומדקתני ונתעברה משמע דלאחר ששכרו נתעברה:

זה אומר וכו'. במשכיר בית לחבירו עד אדר סתם והמשכיר אומר עד אדר ראשון השכרתי לך והשוכר אומר עד אדר שני יחלקו חדש העיבור:

ופריך איתא חמי. בוא וראה לנדרים אינך חושש אם נתעברה אח"כ ומותר בעיבורה:

ולממון. לענין שכר בתים אתה חושש ואמרת דלעולם לשוכר:

א"ר הילא. כלומר אלא א"ר הילא אף לענין שכר בתים הדין כן:

כותבין באדר הראשון ובאדר השני. כלומר בשניהן כותבין בשטרות אדר ולא אמרי' דאדר ראשון שבט מיקרי אלא שבאדר השני כותבין אדר תניין ובראשון כותבין סתם אדר:

כותבין תי"ו. לסימן ר"ת תניין וסגי בהכי:

הלכה ז

מתני' **שלא נתכוין וכו'**. דהיינו עד ליל פסח דאזלינן בתר אומדנא אע"ג שלשון נדרו משמע דאסור דהא אמר עד שיהא:

אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר. דהיינו עיה"כ כדתנן פ' או"ב:

שדרך בני אדם לאכול שום. בערבי שבתות והוא מתקנת עזרא כדאמרי' לעיל פ"ג:

ונוטל לבניך. דרך כבוד הוא שיקח מתנה לבניו ולא לעצמו:

אלא מפני כבודי. שאתכבד על ידך בפני הבריות שיראו שאני חשוב בעיניך שאתה נותן לי מתנה זהו כבודי שאתכבד יותר כשיראו שאיני רוצה לקבל מתנה:

הריני. מחזיק לך טובה כאלו התקבלתי:

גמ' **אף הראשון במחלוקת**. אף ברישא באומר קונם שאיני נהנה לך וכו' פליג ר' מאיר ואוסר עד שיתן:

בסתם. שלא פירשו דבריהם פליג ר' מאיר וחכמים:

מה אנן קיימין. במאי עסקינן:

אם בשזה. המדיר אומר מפני כבודי נדרתי שאתכבד שתקבל ממני מתנה והמודר אומר מפני כבודי לקבל ממך מתנה:

לד"ה אסור. ואינו יכול לומר הריני כאלו התקבלתי:

אם בשזה. המודר אומר מפני כבודי נדרת:

וזה אומר מפני כבודך. שגם המדיר אומר שנדר לכבוד המקבל לד"ה מותר:

אלא. במאי עסקינן בסתם שאין אנו יודעין כוונת המדיר פליגי ר"מ וחכמים דרמ"א סתם כאלו אמר המדיר מפני כבודי נדרתי ואסור וחכמים אומרים סתם כאומר המודר מפני כבודי וגם המדיר מודה לו מפני כבודך עשיתי:

מתניתא. אתיא כרשב"ג:

דרשב"ג אמר וכו'. בפ"ז דגיטין תנן ה"ז גיטך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים או שתניק את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי אפשי בשמושך שלא בהקפדה אינו גט רשבג"א כזה גט כלל ארשב"ג כל עכבה שאינה ממנה ה"ז גט דה"ל כאלו נתקיים התנאי וה"נ כיון שאין העיכוב ממנו ה"ז כאלו קיים תנאו ונדרו בטל:

שנייא היא שאני הכא דמודו רבנן דנדר בטל דכיון שאמר הריני כאלו התקבלתי ה"ל כאלו מצא פתח לנדרו:

ולא נדרים שא"צ היתר חכם. איירי מתני' א"כ מאי מהני הפתח שהרי אין החכם מתירו אח"כ אלא כרשב"ג אתייא וכאלו קיים תנאו הוא ואין כאן נדר:

לא בלבד התולה נדרו בדבר אנן קיימין. ואפי' לא נעשה א"כ אפי' כרבנן אתיא דהכא עיקר הטעם כיון שהיה הנדר על תנאי א"צ התרת חכם ל"א לא בכל תולה נדרו אמרי' דהוה כאלו קיים נדרו אלא דוקא כגון הנך דמתני' דאפי' לא נתן הוה נמי כאלו קיים נדרו:

עד כדון. ע"כ בשרצה ליתן לו יכול לומר הריני כאלו התקבלתי:

ברם. אבל האי שאינו רוצה ליתן לו מי מצי למימר הריני כאלו התקבלתי:

ומשני יכול. הוא לומר לו לא רציתי אלא לבדקך וכיון שאני רואה שאתה מצטער הריני כאלו התקבלתי:

הלכה ח

מתני' **היו מסרבין בו לשאת את בת אחותו**. היו מפצירין בו שישא בת אחותו שהיא בת מזלו שרוב בנים הולכים אחר אחי האם:

אלא לשם אישות. שלא תהנה ממנו דרך אישות:
גמ' **דרי"א.** לעיל פ"ז הכל לפי ענין הנדר מפרשין כוונתו כלומר דאזלינן בתר אומדנא ה"נ כיון שהיו מסרבין לישאנה אמדי' דעתו שכוונת נדרו היתה על הנישואין ולא על שום דבר אחר:

הלכה ט

מתני' **אלא לשם אכילה ושתייה.** ומיהו גם באכילה ושתייה מותר הואיל שלא הוציא מפיו אכילה ושתייה ובנדרים בעינן שיוציא משפתיו כדכתיב ככל היוצא מפיו יעשה ול"ד לרישא דאישות בכלל הנאה היא:
גמ' **הדא אמרה.** זאת אומרת מי שמשביע חבירו שלא יאכל חבירו מותר לאכול והמדיר עובר:
הדרן עלך פרק קונם יין

פרק ט

הלכה א

מתני' **ר"א אומר פותחין לאדם בכבוד אביו ואמו.** שיאמרו לו אלו היית יודע שיאמרו לאביך ולאמך ראו גידולים שגידלתם כמה בנכם קל ונמצאת מזלזל בכבודם כלום הייתי נודר:
וחכמים אוסרין. דחיישינן שמא משקר כי הוא בוש לומר שלא היה מניח מלידור בשביל כבודם נמצא שחכם מתיר נדר זה בלא חרטה:
יפתחו לו בכבוד המקום. אדר"א קא פריך כי היכי דפותחין בכבוד אביו ואמו ולא חיישינן שמא ישקר יפתחו לו נמי בכבוד המקום ויאמרו אלו היית יודע שאתה מזלזל בכבוד המקום כלום היית נודר:
א"כ אין נדרים. חכמים דר"א השיבו לר' צדוק מהא לא תסייען דאף ר"א מודה בהא דא"כ אין נדרים כדמפרש בגמ' בדבר שבינו לבין אביו ואמו. כגון שהדיר אביו מנכסיו דכיון דאחציף כולי האי מעיקרא ואדרי' לאביו מנכסיו אם לא יתחרט חרטה גמורה יחצוף פניו גם עתה ויאמר שלא היה מניח בשביל כבודו:
גמ' **ה"ג ר"א אומר חזקה שאדם מעמיד בכבוד אביו ואמו רבנן אמרין פעמים מעמיד וכו'.** וה"פ ר"א סובר חזקה שאין אדם משקר לומר שמתחרט אע"ג שאינו מתחרט ויעבור על נדרו בשביל כבוד אביו ואמו וחכמים סברי חיישינן דלמה משקר דלפעמים יש אדם שמשקר בשביל כך:

מודה ר"ל. לחכמים שאין פותחין בכבוד אביו ואמו שכבר מתו דודאי משקר:
דתנינן. פ"ד דאבות:
ומורא רבך כמורא שמים. ובכבוד המקום לדברי הכל אין פותחין:
א"כ אין נדרים. דתנן במתני' ס"ד לא יהו נדרים קאמר שאין הנדרים חלים דלעולם פוגם בכבוד המקום כשנודר דה"ל כנודר במלך עצמו כדאיתא בספרי:
ופריך והכתיב וידבר וכו' תלה הפרשה בראשי מטות. ולא כתיב וידבר משה אל בני ישראל כדכתיב בשאר מצות התורה אלא לומר לך שראשי המטות והן הת"ח יהיו מתירין הנדרים ע"י פתח וכיון שנדר זה ג"כ ע"י פתח שפותחין ע"י כבוד המקום ניתר פשיטא שצריך שאלה לחכם:
ומשני אם אומר את כן. ה"ק אם אומר את שפותחין בכבוד המקום אתה עוקר פ' נדרים שלא ילך אצל חכם שכל אחד פותח פתח זה לעצמו שהרי כל הנדרים ראוים לפתח זה:
ה"ג ר"י בעי את אומר אין פותחין בכבוד אביו ואמו דברים שבינו לבין אביו ואמו פותחין לו בכבוד אביו ואמו מעתה אין פותחין בכבוד המקום ודכוותא יפתחו לו בכבוד המקום דברים שבינו לבין המקום:
ופשיט איזהו כבוד המקום. כלומר איזהו דבר שבינו לבין המקום דמיבעיא לך כגון סוכה שאיני עושה וכו' שאלו כבוד המקום הן שנודר לעבור על מצותיו:
והיינו כבוד המקום משמע ליה. בתמיה דודאי אין זה בינו לבין המקום דלנפשיה הוא מהני להמקיים המצות הוא דמהני אבל להמקום ב"ה אין בקיום המצוה תועלת כדכתיב אם צדקת מה תתן לו וכו':
כל השומע ליצרו. כגון המקרע בגדיו בחמתו ודומיהן שאף על פי שאין לעצמו שום הנאה מ"מ עושה נחת ליצרו הוי כאלו עובד ע"ז:
זר שבקרבך וכו'. וה"פ זר שבך לא תמליכהו עליך לאל לעשות ציויו בלי הנאתך דזה הוא כאלו השתחוית לאל נכר שהיום אומר לך עשה כך ולמחר אומר עשה כך עד שיאמר לך עבוד ע"ז:
כאלו נותן קולר על צווארו. שאינו יכול להסירה בלא רשות שר בית האסורים כך הנודר אע"פ שמתחרט אח"כ אינו יכול להפר נדרי עצמו:
לקסטורייא. אשת שר בית האסורים:
והכניסה ראשה לתוכה. שסכלות גדול הוא אחרי שהיא יודעת שצער גדול הוא הקולר להאסורים בו לא היה לה להכניס ראשה לתוכה ללא תועלת כך זה הנודר כיון שהוא

יודע צערן של נודרים לא ה"ל להכניס עצמו לתוכן אחרי שהוא מצער נפשו ללא תועלת שהנודר נקרא חוטא:

כמה דאת אמר. כלומר למה מדמינן ליה לקולר שאף הנודר נקרא אסור כניתן בקולר:

כבונה במה. לע"ז:

והמקיימו. הרי גמר עבירתו שהוא כמקריב על הבמה:

ואת אמר אכן. שהנודר כעובד ע"ז:

לית לך. לפרש הא דר' יונתן אלא כי האי דא"ר ינאי שאף הנודר כעובד ע"ז:

יש בוטה. היינו הנודר כדכתי' מבטא שפתיה והוא כמדקרות חרב:

אלא כמדקרות חרב. שתי דקירות אם יקיים ואם לא יקיים:

ווי. אם יאכל ועובר על נדרו ווי אם לא יאכל מצער נפשיה:

חטי על נפשיה. שמצערה כדכתיב בנזיר מאשר חטא על הפש:

ולשון חכמים מרפא. הוא סיפא דקרא דיש בוטה וכו':

לאסור איסר. כלומר זהו פירושא דקרא שנודר כדי להוסיף איסור על איסורי תורה זה אסור ומצוה להתיר נדרו אבל הנודר לקיים מצות התורה זהו נדרי כשרים:

ר"י פתח ותהי. פתח לנדרים והצריך לנודר שיתחרט ע"י פתח זה א"נ פתח הפתח בחרטה לחוד סגי וכ"נ עיקר:

ואילולא דו תהא. כשבאו לפניו לשאול על הנדרים אמר אלולא שהיה מתחרט לא הוי אתי והתיר נדרו מיד:

הכא גרסינן ותהות לאו נולד הוא. וה"פ מקשה על ר"י הא החרטה שהוא מתחרט עכשיו על נדרו כנולד הוא וקי"ל פותחין בנולד כדתנן לקמן בפרקין:

ומשני התהות מצוייה. וכיון דשכיח הוא שאדם מתחרט על נדרו לאו כנולד הוא:

ה"ג ר"ש לא מצא פתח לנדרו. דקסבר אין פותחין בחרטה:

הוה נסיב ליה מכח וכו'. היה מעמידו מכאן ומושיבו במקום אחר כמה פעמים כלומר מקום זה צער לו להתיישב דעתו ואמר לו לילך עמו למקום אחר:

עד. שהקימו במקום שהחמה זורחת והתחיל ריקן לפלות כליו של ר"ש מהכנים המתהווים מחום השמש:

אמרין ליה לר"ש. אלו היית יודע שכך יעשה לך הזקן הזה היית נודר ואמר לאו והתירו לו נדרו והאי לאו נולד הוא דשכיח הוא דקמצערי רבנן להנודר:

אמרין. להאי סבא מנ"ל הא להמציא פתח כזה שידע ע"י הטורח שיטריחנו ומהעמדתו בשמש וילדו לו כנים בבגדיו:

א"ל משרת ר"מ הייתי בברחו שניה. כלומר בבריחתו השנייה ששני פעמים ברח ר"מ ראשונה בשעת הגזרה כשנסמך ע"י ר"י בן בבא עם חמשה זקנים ושנייה ברח משום מעשה דברוריה אשתו:

מקלו של ר"מ היה בידי. כלומר משענתו של ר"מ היתה בידי שהיה תמיד נשען עליו וממנו למד דעה והשכיל:

שרי נדרא. היה מתיר נדרו ואפ"ה קיימו:

א"כ אין וכו'. לא ידעינן למה עשה כך אם משום שהוא חשש להחכם שהתירו שאינו סמוך ואינו ראוי להתיר יחידי או משום שמתחלה היה בדעתו לקיים נדרו ולא בא להתירו אלא כדי שלא יעבור עליו שאין היצה"ר מתאוה אלא בדבר האסור:

ולא ידעין. כלומר גם צד זה ספק כמו הצד הראשון:

ר' ירמיה. כשלא היה רוצה לדון כגון שהיה אחד מהם חזק או שהיה דבר סתר בענין ההוא לא רצה לגלותו אמר שעינו כאיב ליה:

כהייא. הוכהה מראיתו ופסול לדין דהוקשו ריבים לנגעים מה נגעים בעינן שיהא כל מראה עיני הכהן שלם אף ריבים כן:

ר' מנא נדר. שלא לשתות יין של אביו בא אביו ונכנס אצלו וא"ל אלו היית יודע שאני מצטער בשביל נדרך היית נודר ואמר ר' מנא לא והתירו לו:

מה אנן קיימין. במאי עסקינן איך נדר ר' מנא אם אסר הנאתו על אביו אם ישתה מיינו קשיא הא דאמר ריב"א וכו' בשם ר"י שכופין הבן לזון את האב א"כ איך נדר לבטל את המצוה א"נ כיון דמשועבד אין הנדר חל וכ"כ עיקר:

אלא. הכא במאי עסקינן בשאסר הנאת אביו על עצמי אם ישתה מיינו:

א"ל. ר' שמאי אלו היית יודע שהבריות מרחיקין ממך באשר שאת נדרן כלום היית נודר ואמר לא והתירו לו:

הלכה ב

מתני' **ועוד אר"א**. קולא אחרת בנדרים:

פותחין. בנדרים להתירן בנולד דבר שאינו מצוי ונולד ונתחדש אחר שנדר ואלו ידע שיתחדש דבר זה לא היה נודר:

וחכמים אוסרין. דטעמא דמתירין ע"י חרטה שע"י כך נעקר הנדר מעיקרו ובדבר שאינו מצוי אין הנדר נעקר מעיקרו דבשביל זה לא היה מניח מלנדור דמימר אמר לא יתחדש דבר זה:

ונעשה סופר. ת"ח והכל צריכים לו:

לא היית נודר. כגון שנדר לזמן ולא סבר שישיא בנו תוך הזמן הזה ויצטרך לילך למשתה בנו:

גמ' **נודר היית**. ליתרו דאע"ג דכתיב ויואל משה לשבת את האיש לא היתה השבועה אלא מפני שהיה מתיירא מדתן ואבירם ופתח לו כי מתו כל האנשים:

והלא דתן ואבירם היו. דכל מקום שנאמר נצים ונצבים אינן אלא דתן ואבירם והתם כתיב שני אנשים עברים נצים ועדיין לא מתו שהרי היו בעדת קרח:

אלא שירדו מנכסיהם. ועני חשוב כמת:

הדא דאת אמר. זאת אומרת כל דבר שלא נתן על לבו בשעת הנדר אע"ג דאפשר דאתי הוי כנולד אבל דבר שנתן על לבו בשעת הנדר ומספקא לי' שמא יהיה לא הוי כנולד:

ה"ג ור' יוסי אמר אפי' נשאו ונתנו בדבר כנולד הם:

חייליה דרבי יוסי. כחו ורא"ת של ר"י מהא:

זו טעות וכו'. מתני' היא פ"ה דנזיר זו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בית המקדש חרב אמר להו נחום אלו הייתם יודעים שבית המקדש עתיד ליחרב הייתם נודרים אמרו ליה לאו והתירן נחום המדי ומאי היה הטעות שפתח בנולד שלאחר שנזרו חרב בית המקדש אף על גב שבשעת הנדר היה ספק בדבר שמא יחרב שהרי כבר היו צרים עכו"ם על ירושלים ואפ"ה ה"ל כנולד:

הכין וכו'. הכי הל"ל להם:

לא הוה כנולד. שלפי שנשאו ונתנו בדבר מקודם לא הוה נולד:

עוד הוא כנולד. אף אם היה אומר להן כך הוה פותח בנולד שיכולין לומר אמת שהיינו יודעין שסופו ליחרב אלא שהיינו סוברים שהדברים רחוקים בזמן כדכתיב החזון אשר הוא חוזה וכו':

ואתיא דר"י. דאמר דוקא עד שלא נשאו ונתנו בדברים הוא דהוי נולד אבל משנשאו ונתנו לא הוי נולד כר"ז דאמר הואיל ונשאו ונתנו בחרבן אע"ג דלא ידעי אימתי לא ה"ל נולד:

ודר"י. דאמר אף משנשאו ונתנו הוי נולד כר' אילא:

ה"ג תמן תנינן אין מוכרין בהכ"נ וכו'. וה"פ תנינן במגילה פ"ג אין מוכרין בהכ"נ לחלוטין דדרך בזיון הוא כאלו אינו כלום אבל מוכרין על תנאי אימתי שירצה יחזירוהו:

עד. כאן בהכ"נ שבנאו מתחלה לשם בהכ"נ הוא דאין מוכרין אלא על תנאי:

בנאו לשם חצר. לצורך הדיוט ונמלך והקדישה לשם בהכ"נ מי אמרינן כיון דלכתחלה לא נבנה לשם בהכ"נ מותר למכרו לחלוטין דהדר לקמייתא א"ד לאחר שהקדישה דמיא לבהכ"נ בכל דבר:

נשמעינה מן הדא. תא שמע ממתני' ה"ג הדא אמרה בניי' לשם חצר והקדישה קדשה וכ"ה במגילה. וה"פ מדתנן ונעשה בהכ"נ ש"מ אע"ג שמתחלה היה בית יחיד לאחר שהקדישו אין שמו הראשון עליו והוא קדוש בקדושת בהכ"נ:

אימתי קדשה. אם בנאה מתחלה לשם חצר מיד כשהקדישה או משעה שהשתמש בה דהיינו שהתפלל בתוכה:

מותר להשתמש בהן הדיוט. דהזמנא לאו מילתא:

אלו עשאן לשם חולין והקדישן קדשו. אם עשה אלו תיבה ומטפחת לשם חולין והקדישן קדשו כי היכא דאמרי' הכא חצר שעשה בית הכנסת קדש ה"נ תיבה ומטפחת אם עשאן מתחלה לשם חולין והקדישן קדשו כן מפורש במגילה (דף י"ב):

הלכה ג

מתני' **שהן כנולד**. נראין כנולד:

ואינן כנולד. ופותחין בהם:

א"ל מת וכו'. בגמרא מפרש:

גמ' **משום נדר טעות**. כלומר אף על גב דמת נולד הוא הכא איירי שהנדר היה בטעות שכבר מת הכלב קודם נדרו ורבי מאיר גוזר מת אטו לא מת:

ה"ג מפני שהוא תולה נדרו בדבר כאומר קונם וכו'. וה"פ כיון דאמר שאביה רע משמע כל זמן שאביה רע ולפיכך כשמת או עשה תשובה מותר:

אף הוא א"צ היתר חכם. למאן דאמר דטעמא דרבי מאיר מפני שהוא תולה נדרו וכו' אם כן תנאי גמור הוא ומתיר רבי מאיר אפילו בלא התרת חכם:

הלכה ד

מתני' **ועוד אמר רבי מאיר**. אף בזה חכמים מודים לו:

הרי זה מותר. אחר שיתירנו חכם:

גמ' **היך עבידא**. היכי דמי שאם בא הכתוב להזהיר שלא ירגיל במדות רעות אף במי שאינו מבני עמיך ראוי לאסור הנקימה והנטירה א"נ ה"ק איך מסתבר שימחול אדם על עלבונו:

הוה. הי' חותך בשר וירד הסכין לתוך ידו וכי תעלה על הדעת שינקום מידו ויחתוך ידו השנייה על שחתכה הראשונה כן הדבר הזה כיון שכל ישראל גוף אחד הן דין הוא שלא ינקם מחבירו שהוא כנוקם מגופו:

זהו כלל גדול בתורה. שבשמירת מצוה זו ינצל מהרבה עבירות:

זה ספר תולדות אדם. שכל בני אדם באים מאב אחד הוא כלל גדול מואהבת לרעך כמוך דלא קאי אלא על רעך וי"מ אסיפא דקרא דכתיב בדמות אלהים עשה אותו וראוי שיזהר בכבוד אדם חבירו:

ופריך שמא יעני לאו כנולד הוא. בתמי' ואין פותחין בנולד:

עניות מצוי'. ודבר המצוי לאו כנולד הוא:

כהדא. כלומר אפי' בעשיר גדול העניות מצוי':

חד בר נש. אדם אחד היה בעל דינו עשיר ובא העני לדון עמו לפני רב:

שלח רב. אחר העשיר לבוא לדין ואמר העשיר עם עני זה אני ארד לדין וכי זה כבודי הלא אם יבואו כל הגמלים שבערביים ששם הגמלים רבים לא יוכלו לטעון מפתחות אוצרות שלי וגוזמא אמר:

שמע. רב תשובתו ואמר מה מתגאה זה במה שאינו שלו כי לא יאריך בעשרו תבא קללה ויאבד ממונו:

מן יד. מיד יצאה גזרה ממלכות שיכנס העשיר ונכסיו לאוצר המלך:

אתא. בא אצל רב וא"ל התפלל עלי שינצל נפשי מן המלך אף שהי' ממונו אבד התפלל עליו וניצל גופו:

הלכה ה

מתני' **פותחין לאדם בכתובת אשתו**. אם נדר לגרש אשתו אומרים לו אלו היית יודע שיהא עליך לפרוע כתובתה כלום נדרת אם אמר לאו מתירין לו:

גמ' **ופריך וגובין מן המטלטלין**. בתמי' וכי גובין כתובה ממטלטלין הלא אינה נגבית אלא ממקרקעי ואיך אמר ר"ע אפי' אתה מוכר שער ראשך וכו' ופלוגתא דר"מ ורבנן היא אי כתובה נגבית ממטלטלין:

ה"ג אע"ג דתימא אין גובין מן המטלטלין. וה"פ אע"פ שאין ב"ד גובין כתובה בכפיי' ממטלטלין מ"מ אומרים לבעל שיתן לה כתובתה ממטלטלין אם אין לו מקרקע:

ה"ג מהו לומר ליורשין לגבות מן המטלטלין. לאלמנה בכתובתה אע"ג דקיי"ל מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לכתובת אשה מכל מקום אמרי' ליורשים לסלק לה כתובתה או דלמא דוקא לדידי' הוא דאמרי' הכי אבל לא ליורשיו:

דתנינן תמן. פ"ט דכתובות מי שמת והניח אשה ובעל חוב ויורשין והי' לו פקדון או מלוה ביד אחרים רבי עקיבא אומר ינתנו ליורשים שכולן צריכין שבועה ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה וכל זמן שלא נשבע אין אנו יודעין אם יש להן עליו

כלום הלכך משמת האב זכו בהן היורשים וברשותן הן ואי ס"ד שאף ליורשים אמרי' לגבות ממטלטלין למה יתן ליורשים יתנו מיד להאשה:

מהו משביעיניה. מי משביעין את הבעל אם יש לו מטלטלין או לא:

תמן אמרין מן תבנא וכו'. משל הוא מן התבן אשר לו אין גובין חובו ומן גופו גובין בתמי' ה"נ אם יש לו מטלטלין אין גובין מהן אלא אומרים לו ליתן כ"ש שאין משביעין אותו אם יש לו מטלטלין:

הלכה ו

מתני' **פותחין בי"ט ובשבתות**. אם נדר להתענות או שלא לאכול בשר לזמן קצוב אומרים לו אלו שמת אל לבך לשבתות וי"ט שבתוך הזמן כלום היית נודר ואמר לא מתירין לו ואין זה פותח בכבוד המקום:

אותן הימים. שמצא להם פתח להתחרט מותרים ע"י התרת חכם:

ושאר הימים. שאין עליהם חרטה נשארו באיסורן:

שנדר שהותר מכללו הותר כולו. אע"פ שלא מצא פתח על כולו דלא נדר מעיקרא אלא על דעת שיתקיים כולו נמצא התרת מקצתו פתח לכולו:

לזה ולזה. כגון שאסר הראשון בקונם ואמר על השני ה"ז כראשון ועל השלישי ה"ז כשני וכן כולם הותר הראשון הותרו כולם שכולם תלויין בו:

לזה קרבן ולזה קרבן. מתני' ר"ש היא דאמר גבי שבועת הפקדון אם היו חמשה תובעי' אותו וכפר ונשבע והודה אינו חייב אלא קרבן אחד עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד הלכך הכא צריך שיאמ' לזה קרבן ולזה קרבן אבל חכמים אומרים אם אמר שבועה שאיני חייב לך ולא לך חייב על כל אחד ואחד וה"נ אם אמר לזה קרבן ולזה ולזה אע"פ שלא הזכיר קרבן על כל אחד צריך פתח לכל אחד ואחד:

קונם יין וכו'. וצריכא דתני דינא דנדר שהותר מקצתו לענין זמן הנדר ולענין דברי' הנשבעי' עליהם ומן האדם שנשבע עליהם ותני קונם יין וכו' לאשמועינן שהמיושן יפה למעיי' דלשון חכמים מרפא כדאמרי' בבבלי ספ"ב דפסחים:

והלא המיושן יפה למעיים. חדא ועוד קאמר חדא דלאו רע הוא ובהכי שרי נדרא ועוד מפני שהוא יפה:

גמ' ה"ג תני הותר האמצעי ממנו ולמטה מותר וכו' וכ"ה בבבלי:

בנות שבע. מן תאנים לבנים וטובים:

לא הותר אלא בבנות שבע בלבד. שהרי גילה דעתו שלא הותר מקצת הנדר שהי' נודר כמו שנדר אלא שהיה מתנה בתנאי מפורש על בנות שבע:

הלכה ז

מתני' **פותחין לאדם בכבוד עצמו ובכבוד בניו**. אם נדר לגרש אשתו:

מה ראתה אמן של אלו להתגרש. אם לא שנמצא בה ערות דבר נמצא פוגם את בניו דאמרי אינשי רחילא בתר רחילא אזלא ולא חיישינן שמא ישקר שהוא אינו מתחרט אלא שבוש לומר שאינו חושש לכבוד בניו:

גמ' **אלא בכבוד עצמו בלבד**. ולא בכבוד בניו:

אלו ידעת. שיוציאו על בתך שם רע היית נודר:

ופריך ולא מתני' היא. דפותחין בכבוד בניו ומאי קמ"ל מאן דמשתעי הדין עובדא:

ומשני דלא תסבור כריב"ב. הא קמ"ל דלית הלכתא כריב"ב אלא כתנא דמתני' אלא שהנדר טעות. מעיקרו שבשעת הנדר היתה לבנה וא"צ התרת חכם:

הלכה ח

מתני' **מעשה באחד שנדר וכו'**. חסורי מחסרא וה"ק ר' ישמעאל אומר אפי' כעורה ונעשית יפה שחורה ונעשית לבנה ומעשה נמי וכו' דת"ק לא שרי אלא בשהיתה יפה בשעת הנדר שהנדר בטעות ור"י מתיר אפי' היתה כעורה בשעת הנדר ואח"כ נעשית יפה דכיון שביד אדם ליפותה ה"ל כאלו היתה יפה בשעת הנדר:

גמ' **ה"נ עשה לה שן של זהב**. וה"פ שנפל שינה והושיבו לה שן אחר במקומו ועי"כ היתה כעורה ועשה לה ר"י משלו שן של זהב במקומו וייפוה:

א"ל זכה במה שעליה. כלומר שאף השן של זהב נתון לו במתנה:

הלכה ט

בנות ישראל על שאול בכינה. המלבישכן שני עם עדנים המעלה עדי זהב על לבושכן:

והיה מעלה להן מזונות. משלו ונתאדם הגוף ונתעדן הבשר וזהו המלבישכן שני עם עדנים:

מה ת"ל המעלה וכו'. שאין סברא לומר שנתן לכל נשי ישראל עדי זהב:

ומשני שאין תכשיט נאה וכו'. וה"ק ע"י שנתייפו ממזונותיו ותכשיט נאה להן היו בעליהן נותנין להן עדי זהב להתנאות בהן:

בניות. בנאות שבישראל והן הסנהדרין א"נ לשון בנין הוא שת"ח נקרא בונים כדאמרי' בעלמא אל תקרי בניך אלא בונייך וזה נ"ל:

היה רואה כת. ת"ח היה מאכילן ומשקן ועי"כ היו דברי תורה שנונים בפיהם והוציאו דברים חדשים הנקראים עדנים:

ומה ת"ל המעלה עדי זהב. שאין סברא שהלביש הסנהדרין עדי זהב שאין זה מלבוש ת"ח:

ומשני שהיה שומע וכו'. והקילוס הזה מיקרי עדי זהב כדכתיב תורי זהב נעשה לך: הדרן עלך פרק ר"א

פרק י

הלכה א

מתני' **נערה המאורסה**. בת י"ב שנים ויום א' והביאה ב' שערות קרויה נערה עד ששה חדשים ומאז והלאה נקראת בוגרת ובת י"א שנה ויום אחד נדריה נבדקים אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר ואף היא אביה וארוסה מפירין כדריה:

הפר האב ולא הפר הבעל וכו' אינו מופר. דרישא איכא לפרושי או אביה או בעלה מפירין לכך הדר תני הפר האב וכו' לאשמועי' דאם לא הפירו שניהן אינו מופר:

ואצ"ל שקים אחד מהן. שאם קיים אחד מהן אין השני יכול להפר:

גמ' **מה אנן קיימין**. במאי איירי הך קרא:

ואשה כי תדור נדר לה'. ואסרה איסר בבית אביה בנעוריה:

זו נערה מאורסה וכו'. דכתיב וה' יסלח לה כי הניא אביה אותה ואם היו תהיה לאיש וגו' וי"ו דואם מוסיף על ענין הראשון ללמד דנערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה:

עד כדון. עד כאן שמעינן מהאי קרא נדרים שנדרה משנתארס' אביה ובעלה מפירין אותן נדרים שנדרה עד שלא נתארסה ונתארסה מניין שאין האב מיפר לבדו:

ונדריה עליה. דכתיב ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה והאי עליה קרא יתירא הוא ללמד אפי' נדרים שהיו עליה אין האב מיפר אלא בשותפות הארוס מיהו בשותפות האב יכול להפר:

בבוגרת ארוסה. שבעלה חייב במזונותיה הכתוב ואם היו תהיה לאיש מדבר שהארוס לחוד מיפר וכדתנן לקמן בפרקין בוגרת ששהתה שנים עשר חדש רבי אליעזר אמר יפר:

יאות אר"ל. שפיר קאמר ר"ל דקרא אתיא כפשטא:

ה"ג וקשיא על דרבנן מכיון שבגרה וכו'. וה"פ לרבנן קשיא למה לא יפר הארוס לחוד נדרי בוגרת דהא כיון שבגרה יצאה מרשות האב א"כ אין לאב שותפות בה ממילא ראוי שיפר הארוס לבד:

יתומה שמת אביה. ונתארסה מי מיפר לה דלכ"ע הבעל לחוד מיפר שהרי אין עליה רשות האב א"כ בוגרת נמי:

ה"ג וקשיא על ר' לעזר אם עד שלא נכנסה וכו'. וה"פ לר"א למה לי ואם בית אישה נדרה השתא עד שלא נכנסה לרשותו אפ"ה מיפר בבוגרת משנכנסה לרשותו אינו דין שמיפר:

ה"ג מה מקיים ר' לעזר ונדריה עליה מה אנן קיימין אם בנדרים וכו' כבר נראו לאב להפר. וה"פ ר"א דמוקים קרא ואם היו תהיה בבוגרת שהארוס לחוד מיפר ונדריה עליה במאי מוקים ליה אם בנדרים שנדרה בבית אביה כבר נראו לאב להפר ואין הבעל מיפר בקודמין שהיה האב ראוי להפר לחוד דאל"כ ואם בית אישה נדרה למה לי השתא ארוס מיפר בעל מיבעיא אלא ודאי לאשמועינן דאין הבעל מיפר בקודמין א"כ כ"ש ארוס דאין מיפר בקודמין:

ה"ג אלא כי נן קיימין בנדר שנדרה עד שלא נתארסה והיא בוגרת. שמעולם לא נראה לאב להפר:

מנן וכו'. מניין לר"ל נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה דליכא למימר קסבר ר"א אף בנערה או אביה או בעלה מפירין נדריה דא"כ למה מוקי קרא ואם היו בבוגרת הא אפי' בנערה איכא לאוקמי:

ומשני דכתיב בין איש לאשתו. ומשמע ליה בנערה המאורסה איירי דכתיב בהאי קרא בנעוריה בית אביה א"נ מיתורא דקרא קדריש דאשתו ממש מדכתיב בית אישה נדרה שמעינן:

עד כדון הבעל באב. עד כאן שמעינן דנערה המאורסה הארוס מיפר מנ"ל דבעינן שותפת האב להפרת הארוס:

בין אב לבתו. מדסמיך אב לבתו בהדי איש משמע דאב ובעל מפירין נדריה א"נ מיתורא קדריש:

מה מקיימין. במאי מוקמי רבנן קרא בין איש לאשתו:

ומשני ולא שבינה לבין אחרים. אין האב והבעל מפירין אלא נדרים שבינו לבינה אבל לא בנדרים שבינה לבין אחרים:

ופריך ולית ליה לר"ל כן. שאינן מפירין אלא דברים שבינו לבינה:

ומשני אית ליה. אלא תרתי שמעית מיניה שאביה ובעלה מפירין ואינן מפירין אלא דברים שבינו לבינה:

ופריך איתא חמי. בוא וראה ברישא תנן כשלא הפר אחד מהן אינו מופר ל"ל תו למתני קיים אחד מהן דהיינו ממש היפר זה בלא זה ועדיפא מינה:

ומשני לא על. רישא דמתני' קאי אלא על הא דתניא היפר האב חלקו ביום שמעו:

האב מיפר חלקו של בעל. ולא אמרי' כיון שנתרוקנה רשות לבעל תו א"צ האב להפר שהרי כבר הפר לה בחיי הבעל אלא כיון שבשעה שהפר האב לא הפר אלא כפי מה

שהיה ראוי להפר אז והיינו חלקו אבל חלק הארוס קיים הלכך צריך להפר אחר מיתת הארוס חלקו:

אבל דברי חכמים א"צ להפר אחר מיתת הארוס. דבהפרה הראשונה שהפר בחיי הארוס סגי:

בשלא הקם. דוקא בשלא קיים הבעל בחייו הוא דהאב יכול להפר לאחר מיתתו חלקו אבל בשקיים הארוס ומת אין האב יכול להפר חלקו אע"ג דנתרוקן רשות לאב כיון שנאסרה שעה אחת ולא היה מהני לה הפרת האב היא באיסורא לעולם ועלה קאמר במתני' ואצ"ל אם קיים אחד דהשתא לאחר מיתת הבעל אין האב יכול להפר חלק הבעל אם קיים כ"ש בחייו והיא גופא קמ"ל דלא מהני הפרת האב לאחר מיתת הבעל אם קיים בחייו:

ביקש להקם. לאחר מיתת הבעל ואמר מוקים לך לא הקים אלא חלקו של בעל שסתם מוקים לך וסתם מופר לך שאומר האב אין כוונתו אלא חלקו של בעל ונפקא מיניה אם עברה על נדרה לאחר הקמתו אינה לוקה כדמסיק שלא קיים אלא חלק הבעל:

פשיטא. לן דבר זה שאם הפר הבעל ולא הפר האב חלקו ועברה על נדרה שלוקה דהבעל מיגז גייז וחציו האחר נשאר חזק כבתחלה ולא אקליש ליה כלל:

אבל היפר האב ולא היפר הבעל. מיבעיא לן מהו שתהא לוקה אם עברה על נדרה מי אמרי' האב מיגז גייז ונשאר חציו האחר חזק כבתחלה ולוקה או דלמה מאחר שאם ימות הבעל נתרוקן רשות לאב הלכך האב מיקלש קליש לכל הנדר ואינו לוקה אבל איסורא איכא:

ניחא. הניחא דקמיבעיא לן למ"ד אין מיתת הבעל מבטלת הפרת האב והיינו ב"ש דסברי היפר האב ולא הספיק הבעל להפר עד שמת האב מיפר חלקו של בעל אבל למ"ד יש מיתה בהפרה שאם מת הבעל ולא הפר אין האב יכול להפר דהאב מיקליש קליש ואין בחלק הבעל כדי להורישו לאב ולא תפסה בו זכייה הלכך אין האב יכול להפר וזו היא דעת ב"ה כמפורש בבבלי בפרקין:

ה"ג מיתה כהקמה היא. וה"פ א"כ מיתת הבעל לאחר שהפר האב כהקמה היא:

וכן. לענין מלקות נמי כיון שאין האב יכול להפר לא שייך למימר שנתרוקן רשות לאב שהרי נדר לא יתרוקן לעולם לאב הלכך אף דמיקלש קליש באיסורו הוא ולוקה:

ולא הספיק הבעל להפר עד שמת. דהיינו שלא הספיק לשמוע עד שמת הלכך הבעל האחרון מיפר חלקו של הראשון אפי' נתארסה למחר א"נ בששמע הבעל הראשון ומת ביום שמעו ונתארסה בו ביום איירי:

ממתני'. לקמן בפירקין שמעינן כן:

הלכה ב

מתני' **לא נתרוקנה רשות לבעל**. שאין הבעל מיפר נדרי אשתו עד שתכנוס לרשותו:
נתרוקנה רשות לאב. ומיפר כל ימי נערותה:
והאב אינו מיפר בבגר. דכתיב בנעוריה בית אביה:
גמ' **ה"ג הוון וכו' לא נתרוקנה רשות לבעל הא בשהפ' האב חלקו ומת נתרוקנה רשות לבעל**. וה"פ סברוהו למימר הא דתנן במתני' מת האב וכו' אייריי בשלא הפר האב אבל הפר האב ומת נתרוקנה רשות לבעל ויכול להפר חלקו:
נשמעינה מן הדא. תא שמע ממתני' לקמן בפרקין:
הרי הן מופרין. וכן הבעל עד שלא תיכנס לרשותו אומר לה כל נדרים שנדרת עד שלא תיכנס לרשותי הרי אלו מופרין שמשתכנס לרשותו אינו יכול להפר:
ה"ג הדא אמרה אפי' הפר האב חלקו וכו'. וה"פ זאת אומרת אפי' היפר האב חלקו ומת לא נתרוקן רשות לבעל דאס"ד נתרוקן רשות לבעל למה לי' לבעל למימר הכי עד שלא תיכנס לרשותו הא נישואין לא גריעי ממיתת האב שבשניהם יוצאת מרשותו וכיון שכבר הפר האב קודם שתצא מרשותו תיסגי לי' לבעל להפר אפי' כשתכנס לרשותו אלא ודאי אפי' הפר האב ומת לא נתרוקנה רשות לבעל:
אבל לא הפר הבעל חלקו ומת לא נתרוקנה רשות לאב. דבנעוריה בית אביה לא קאי אלא אנדרים שלא נראו לארוס אבל נדרים שנראו לארוס אין האב יכול להפר:
נשמעינה מן הדא. תא שמע מסיפא דמתני' ה"ג עד כדון נדרים שנדרה עד שלא תתארס נדרה משנתארסה מת האב נתרוקנה רשות לבעל. וה"פ עד כאן לא שמעי' ממתני' דמת האב לא נתרוקן רשות לבעל דוקא בנדרים שנדרה עד שלא נחארסה ולא היה עדיין רשות הבעל עליה ואין הבעל יכול להפר אלא בשותפותיה דאב אבל נדרים שנדרה משנתארסה מת האב נתרוקן רשות לבעל דהא אי מת קודם האירוסין הבעל יכול להפר לבדו כדאמרי' לעיל בריש פרקין ביתומה:
לא כבר נראו לאב ולבעל להפר. והרי הן כנדרים שנדרה משנתארסה ואתה אומר לא נתרוקן רשות לבעל:
הדא אמרה. זאת אומרת אפי' נדר שנדרה משנתארסה נמי לא נתרוקן רשות לבעל:
ה"ג נדרה עד שלא נתארסה מת הבעל נתרוקנה רשות לאב נדרה משנתארסה מת הבעל לא נתרוקנה רשות לאב. או דלמה לעולם נתרוקן רשות לאב:

לא כבר נראו לאב ולבעל להפר. והן כנדרים שנדרה משנתארסה ואפ"ה אתה אומר מת הבעל נתרוקנה רשות לאב אע"ג שהי' יד שניהם שווין בה הדא אמרה אפי' נדר שנדרה משנתארסה וכו':

מתני'. דתנן שהבעל דהיינו הארוס מיפר בבגר אתיא כר' לעזר:

הלכה ג

מתני' **נתגרש' בו ביום**. ששמע האב או הארוס שאם עבר היום ולא הפר שוב אינו יכול להפר:

נתארסה. לאחר בו ביום:

מפירין נדריה. שנדרה בפני הארוס הראשון שהארוס מיפר בקודמין:

כל. זמן שלא יצאה לרשות עצמה לא מחמת בגר ולא מחמת נישואין:

הלכה ד

עד שלא היתה בתו יוצאת מאצלו. קודם שתבא לרשות הבעל:

וכן. הארוס אומר לה כן עד שלא תכנס לרשותו שמשנכנסה לרשותו אינו יכול להפר שאין הבעל מיפר בקודמין:

גמ' **היו תהי'**. היו הוא מקור נופל על המעט ועל הרוב לפיכך דרשי' מיניה אפי' כמה הויות דהוי' אירוסין משמע וקמ"ל דלעולם אביה ובעלה האחרון מפירין נדריה:

ה"ג תני הפר האב את חלקו ולא הספיק הבעל להפר עד שמת הבעל האחרון מיפר לה חלקו של הראשון א"ר יוסי מתני' אמרה כן וכו' וכ"ה לעיל בפרקין:

מתני' **בוגרת**. ששהתה כפי הזמן הקצוב אם נתארסה לאחר שבגרה י"ב חדש אין לה זמן לפרנס את עצמה אלא שלשים יום ואם נתארסה קודם יב"ח נותנין לה עד י"ב חדש מזמן שבגרה ונערה ששהתה י"ב חדש לאחר האירוסין:

הואיל ובעלה חייב במזונותיה. הוא מיפר את נדרה:

גמ' **מיסבר סבר ר"א**. טעמו דר"א דאמר בעלה יפר כל הנודרת אינה נודרת אלא על דעת הנותן לה מזונותיה וכיון דבעלה חייב במזונותיה על דעתו היא נודרת כאלו פירשה אם לא ירצה לא יהיה נדר:

קידש אשה ע"מ לזון הבעל. מיד משעת הקידושין בעלה לחוד מיפר לה מיד:

נשא אשה ע"מ. שהאב יתן לה מזונות אף לאחר הנישואין לר"א האב לחוד מיפר לה אפילו לאחר הנישואין דבמזונות הדבר תלוי:

דברי חכמים. טעמא דחכמים דמתני' אריב"א בשם ר"י דסברי ברשות הדבר תלוי אם היא ברשות האב אע"ג דהבעל נותן לה מזונות שניהן מפירין בשותפות ואם היא ברשות הבעל אע"ג שהאב נותן לה מזונות הבעל מיפר לחוד:

הלכה ה

מתני' **ר"א יפר**. בשעש' בה היבם מאמר ביבמה קונה קנין גמור מן התורה ואם היה נערה ויש לה אב אביה ויבמה שעשה בה מאמר מפירין נדריה:

לאחד ולא לשנים. דלא ס"ל לר"י מאמר קונה קנין גמור מיהו ס"ל דיש זיקה וזיקה ככנוסה ובשאין שם אלא יבם אחד מיפר אבל כשיש שני יבמין אין אחד מהן מיפר דאין ברירה:

לא לאחד ולא לשנים. דסבר זיקה אינה ככנוסה ומאמר אינו קונה קנין גמור מן התורה:

גמ' **ה"ג ע"ד דר"ע מי מיפר לה**. האב לחוד דהא אינה קנויה ליבמין והרי הוא כפנויה או דלמא להא מיהת מהני זיקה דאף האב אינו יכול להפר:

והן. והא דאר"א בשם ר"י פ"ג דקידושין האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום אפי' קידושי מאה תופסין בה מי מן המארסין מיפר נדרה הראשון או כולם יחד:

ויי. והאי דאר"י בשם ר"י אמה העברי' מיעדה אפי' לבנו הקטן דכתיב ואם לבנו ייעדנה בנו כל דהו אפי' קטן במשמע וקסבר דיעוד נישואין עושה אפי' להפרת נדריה ומספקא לי' במייעד לקטן אם האב יכול להפר או דלמה דינה כנשואה:

אפי' אשם תלו אין לה. האומר לאשה ה"ז גיטיך אם מת מחולי זה וניסת לאחר אר"מ בעילת' תלוי' וא"ר יוחנן אם מת מאותו חולי אפי' אשם תלוי אין לה דמגורשת משעת כתיבה ומיבעיא ליה באותן הימים משעת כתיבה עד שעת מיתה מי מיפר נדריה הראשון או השני:

הלכה ו

מתני' **מה אם אשה שקנה לעצמו**. דהיינו ארוסתו:

הרי הוא מיפר נדריה. בשותפות:

שהקנו לו שמים. היינו יבמתו:

אינו דין שיפר נדריה. בשותפות עם אביה:

שיש לאחרי' בה רשות. שהיא זקוקה לשאר אחים:

מה אתה משיב על יבם א'. כלומ' תשובתך טובה על דברי ר"א שאומר שמיפר אפי' כשיש שני יבמין מה תשיבני על דברי שאני אומר לא' אבל לא לשנים:

אין היבמה גמורה ליבם. לחייב מיתה הבא עליה כשם שהארוסה גמורה לאשה לענין חיוב מיתה:

גמ' **שלא היה לו בה רשות**. דהיינו הארוס:

עד שלא נכנסה לרשותו. היינו עד שלא קידשה:

משנכנסה לרשותו. משקדשה:

הוגמרה לו. להפר נדריה עם אביה בשותפות:

אשה שהיה לו בה רשות. יבמה שהיה לו חלק בה מחמת זיקת אחיו עד שלא עשה בה מאמר:

משנכנסה לרשותו. דהיינו כשעשה בה מאמר אינו דין שיגמור המאמר שיהא זכאי בה להפר נדריה עם האב בשותפות:

ה"ג כך לא היה לאחרים חלק בה. קודם שנתארסה לו:

כך היה לאחרים עמך בה חלק. שהיה זקוקה לכל האחים:

ה"ג בין שלא עשה בה מאמר אף בנדרים ושבועות כן א"ל אבל אלו היית בימי ר"א בן ערך וכו' כ"ה בתוספתא פ"ו. וה"פ כשם שאין חייבין סקילה על היבמה אפי' עשה בה מאמר אלמא לא עדיף מאמר דיבמה כקידושין לענין סקילה אף להפרת נדרים ושבועות כן שאינה כארוסתו ואינו מפר נדריה אפי' בשותפות וא"ל ר' יהושע אלו הייתי בימי ר"א בן ערך היו דבריך טובים דאמר אין מאמר קונה קנין גמור ה"ה דאינו מיפר אבל אני סובר שמאמר קונה:

הלכה ז

מתני' **הרי הן קיימים לא אמר כלום**. דה"ל קיום בטעות לפי שיש נדרים שלא יחפוץ בקיומן:

ר"א מופר. דמסתמא אין אדם רוצה בנדרי אשתו:

שבאו לכלל אסור. דהיינו לאחר שנדרה דאז כבר נאסרה בהם עד שיפר הבעל:

את שבא לכלל הקם. נדרים שחלו כבר:

לא בא לכלל הקם. נדרים שלא חלו לא בא לכלל הפר אע"ג דאיכא ק"ו ע"כ הקישן הכתוב:

גמ' **והרי המקוה יוכיח**. שמטהרת הטמאים בטבילתן בתוכה ואינו מציל על הטהורים שטבלו שלא יבואו לידי טומאה אם נגעו אח"כ בשרץ אף אני אביא בעל אע"פ שמיפר נדרי אשתו משתדור אינו מיפר עד שלא תדור:

ה"ג מה אם במקום שאינו מיפר נדרי עצמו משידו' הרי הוא מפר נדרי עצמו עד שלא ידור מקום שמפר נדרי אשתו משתדור אינו דין שמפר נדרי אשתו עד שלא תדור. וה"פ

במקום שאינו מיפר נדרי עצמו משידור דכתיב לא יחל דברו הוא אינו מיחל אבל אחרים מוחלין לו מיפר נדרי עצמו עד שלא ידור כדתנן בר"פ ארבע נדרים הרוצה שלא יתקיימו נדריו יעמוד בר"ה ויאמר כל נדרים שאני עתיד לידור יהיו בטלין כ"ש שמפר נדרי אשתו עד שלא תדור:

ה"ג א"ל לא מה לי וכו' שכן אם רצה להקים אינו מקים. דבהא מודה ר"א דאיכא למימר דוקא נדרים שבאו לכלל אסור דחמירי מהני הקמתו אבל נדרים שלא באו לכלל אסור דקילי לא מהני הקמתו:

הלכה ח

מתני' **הפרת נדרים**. שאמרה תורה ואם ביום שמוע אישה יניא אותה:

כל היום. עד שתחשך שנא' ביום שמעו:

ויש בדבר להקל ולהחמיר. כלומר פעמים שיש זמן מועט להפרה ופעמים זמן מרובה:

נדרה בלילי שבת. הא דנקט לילי שבת לאשמועינן שמפירין נדרים בשבת ואפילו שלא לצורך שבת:

אינו יכול להפר. ואין הפרת נדרים מעת לעת אא"כ נדרה מתחלת הלילה:

גמ' **ה"ג מ"ט דרבנן ביום שמעו מ"ט דריב"י מיום אל יום**. וה"פ ביום שמעו משמע יום השמועה בלבד ומיום אל יום משמע שיעור שיש בין תחלת יום א' לתחלת יום אחר דהיינו כ"ד שעות:

ה"ג מה מקיימין רבנן טעמיה דריב"י מיום אל יום. כלומר איך אפשר שיהא זמן ההפרה כ"ד שעות שלימות:

מה מקיים ריב"י טעמייהו דרבנן ביום שמעו:

נשתתק וחזר לדיבורו. בו ביום:

ע"ד דריב"י נותנין לו כ"ד שעות. ומה שחסר בשתיקתו משלים ביום אחר עד שיהיו כ"ד שעות ולרבנן כיון שחזר לדיבורו בו ביום ה"ז יום שמעו ואין לי אלא אותו יום עד שתחשך:

נשתתק וחזר לדיבורו. ביום אחר לריב"י מצרפין לו כ"ד שעות עם אותן שעות שהי' יכול לדבר מעת שמיעתו עד שנשתתק ואפי' כלין אותן כ"ד שעות באמצע היום שחזר לדיבורו:

ע"ד דרבנן. כיון שנשתתק ביום שמעו אותו היום כמאן דליתי' דמיא ומיפר והולך כל אותו היום שחזר לדיבורו אפי' חזר בתחלת הלילה מיפר עד שתחשך:

לפני שקיעת החמה. אם חזר לדיבורו לפני שקיעת החמה שעה אחת אינו יכול להפר אלא עד שתחשך ל"א אמתני' קאי דתנן נדרה עם חשכה וכו' וקאמר דהיינו שנדרה שעה אחת קודם שקיעת החמה אבל לאחר שקיעת החמה ה"ל כיום שלאחריו:

מופר לך במנחה. כלומר קודם שקיעת החמה מופר לעולם ולא אמרי' דה"ל כאומר קיים ליכי שעה ומופרי לך לאחר שעה דאינו מופר דהא כבר קיים אלא כיון דלא אמר קיים לך עד מנחה ה"ז מופר:

א"ל מוקם לך במנחה מוקים לעולם. ולא אמרי' דה"ל כאומר מופר לך עד המנחה וקיים לך לאחר זמן:

מופר לך עד המנחה מופר לעולם. ולא אמרי' דהוה כאומר מופר לך עד המנחה וקיים לך לאחר מנחה דהא לא אמר הכי א"כ אפי' אמר הכי אינו כלום שאין הקמה אחר הפרה:

תמן תנינן. פ' בתרא דשבת:

מפירין נדרים. בעל לאשתו ואב לבתו:

ונשאלין נדרים. לחכם בשבת דוקא לצורך השבת:

הא שלא לצורך השבת לא. לפי שהזקן יכול להפר אף למחר ולמה יפר בשבת משא"כ בבעל שאינו יכול להפר אלא ביום שמעו ואתיא כרבנן דריב"י:

וכרבי יוסי ברבי יהודה וכר"ל בר"ש. דאמרו שהבעל יכול להפר כ"ד שעות א"כ אף הבעל יכול להפר לאחר שבת ונדרים שלא לצורך שבת לא יפר:

ומשני תיפתר. תפרש לברייתא דאתיא כדברי הכל והא דמיפר נדרים שלא לצורך שבת בשנדרה תחילת לילי שבת:

אין כאן נדר וכו'. לא אמר כלום שאין הבעל מיפר אלא מכאן ולהבא ולשון מותר משמע שהותר הנדר מעיקרו:

וזקן שאמר מופר ליך וכו' לא אמר כלום. דמשמע דמהשתא יהיה מופר וחכם עוקר הנדר מעיקרו:

אלא זה כהלכתו. הבעל בלשון הפרה כדכתיב והחכם בלשון עקירה דכתיב לא יחל דברו אבל החכם עושה דבריו חולין כאלו לא היה הקדש מעולם:

ראשונים היו נשאלין. שאלו לחכמים הראשונים בעל שהקים נדר אשתו אם יוכל לשאל לחכם על הקמתו ולהפר אח"כ נדרה או דלמא כיון שקיים לה אזדא ליה זכותו שזכתה לו התורה:

היך עבידא. היכי דמי:

ולא היפר לה. ביום שמעו דה"ל כאלו קיים לה:

פשיטא שאינו מפר לה לענין בעל. שכל שלא היפר ביום שמעו אינו יכול להפר עוד אלא הא מיבעי' לן אם הבעל ת"ח יכול להתיר אחרי יום שמעו כמו החכם או לא:

ה"ג מה אנן קיימין וכו' נדרי עצמו הן. ופשיטא שאין אדם מתיר נדרי עצמו דכתיב לא יחל דברו הוא אינו מיחל:

ופריך ולא ר"י היא. מאי קמספקא לך פשיטא דמתיר נדרי אשתו דר"י הוא דאמר דאינו מתיר וחכמים פליגי עליה דתנן בפ"ב דנגעים כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים:

ומשני תני בשם ר"י. אנן תנינן במתני' דר' יהודה פליג את"ק שאינו מתיר נדרי אשתו אבל ר"ח תני לה בשם חכמים שאינו מתיר נדרי אשתו שבינה לבין אחרים ומספקא ליה אי סמכינן אדר"ח או אמתני' מהו להתיר נדרים בלילה. מי הוה כמו דין ואין דנין בלילה או לא:

ופשיט ומה אם נדר הבעל. כלומר הפרת הבעל שכתוב בו ביום שמעו יכול להפר בלילה כדתנן במתני' מיפר בלילי שבת:

איתעביד תורגמן. נעשה מתורגמן דר' ירמיה בהאי איתתא שלא היתה יודעת למשמע לשון ארמית ש"מ דמתירין ע"י תורגמן:

ה"ג משמע סוריסטין וכ"ה ברשב"א ור"ן ודלא כגליון:

עטופים. בסודר כדרך שהדיינים צריכין לישב בדין:

אין לי. שצריך להיות עומדין אלא בעלי הדין:

ת"ל עמדו ועמדו. דה"מ למכתב עמדו וכתיב ועמדו לרבות שואל הלכות ואגדות שצריך לעמוד וה"ה נדרים:

סלייק. עלה להתיר נדרו דר' אימי ושהה הוא בעמידה וע"י כך הוצרך גם ר' אחא לעמוד עד שיאמר לו אין כאן נדר דע"י ששהה כל כך בעמידה התירו ע"י פתח זה:

דגמליאל דקינתיה. גמליאל הזקן:

דגמליאל. בן בנו של גמליאל הזקן:

א"ל. לר' מנא לא תעשה לי כמו שעשית לזקני ששהית בעמידה ומתוך כך נתחרט אלא שב לך ואני אקיים את נדרי:

שלשה שיודעין לפתוח. פתח לנדר מתירין את הנדר כיחיד מומחה:

סברין מימר. סברוהו למימר דוקא במקום שאין זקן הוא דשלשה הדיוטות יכולין להתיר אבל במקום שיש זקן בעינן דוקא חכם:

ה"ג אמרין קומי ר' יוסי ר"ה שרי נדרא ר"ז בעי קומי ר' יוסי ר"ה ראשי מטות א"ל אין לית ר"ה ראשי מטות מאן אינון ראשי מטות ר"ה ראש לראשי המטות וכ"ה בר"ן. וה"פ ר"ז

הקשה לפני ר"י וכי ר"ה ראשי המטות בתמי' הלא אינו סמוך ולא נקיט רשותא מהנשיא או מריש גלותא וא"ל ר"י אם אין ר"ה ראשי מטות מי הוא ראשי מטות אע"פ שאינו סמוך מ"מ חכם מובהק ומופלג בדורו הוא ויש לו רשות להתיר נדרים ביחיד:

לדברים יחידים. כגון להתיר בכורות ולא להתיר נדרים או בהיפך וכן שאר דברים מיוחדים או דלמא כשממנים זקן ממנין אותו לכל דבר:

רב. נתן לו ר' רשות להתיר נדרים ולראות כתמי נדה:

מן דדמך. לאחר שמת ר' בעא רב מר' גמליאל בנו שנעשה נשיא במקומו שיתן לו רשות להתיר מומי בכורות איזהו מום קבוע ומותר לשחטו בחוץ:

כולא יהיב ליה. ר' לרב רשות אפי' על מומי בכורות שבגלוי אבל לא על מומין שבסתר לפי שהיה בקי גדול במומין וחשש שמא יתיר מומין שיתמהו בהו אינשי א"נ משום יקרא דרבב"ח כדאיתא בבבלי פ"ק דסנהדרין:

והוא שיהיה ראוי לכל הדברים. הצריכים להורא' ממנין אותו לדברים יחידים אבל אם אינו ראוי לכל הדברים אע"ג שהוא בקי בדבר אחד אין ממנין אותו לדבר ההוא:

ה"ג דהוה גבין בעינו. שהיה גבן בעין אחת ולא היה ראוי לכולן שפסול לחליצה ולא היה יכול למנותו:

ה"ג וימנוניה לדבר אחד וכ"ה בחגיגה. וה"פ סתמא דש"ס פריך ה"ל לריב"ל למנותו לדברים יחידים אלא ש"מ כל שאינו ראוי לכל הדברים אין ממנין אותו לדברים יחידים:

לימים. לזמן מה ושיעבירו אח"כ ממנויה:

א"ל פייס. בקש מר"י הנשיא שיכתוב לי אגרת אחד של כבוד לכבדני נגד העם שאלך לפרנסתי לחוצה לארץ:

שלוחינו. הוא והרי הוא כיוצא בנו שיהא לו רשות כאלו אני בעצמי שם:

עד שיגיע אצלינו. הרשות שאני נותן לו יהי' עד שיחזור אצלינו ולא יותר ש"מ שממנים זקנים לימים:

אכן כתב ליה. הכי כתב ליה ר"י נשיאה לר"ח בר אבא:

שאינו בוש לומר לא שמעתיו. בהוראה שלא קיבל מרבותיו וליכא למיחש לתקלה:

מהו להתיר. נדרים בפלונס והוא מלבוש העשוי לכסות בו ראשו וקצת מגופו ומיבעיא ליה אם נדרים כדין ממש וצריך להתעטף בטלית או דלמה להתרת נדרים סגי בפלונס:

במקום שאין טלית. מתירין בפלונס אבל במקום שיש טלית צריך שיעטף בטליתו:

בנדרים הקלים. שניתרין בחרטה לבד מתירין בפלונ' לפי שאין צריכין עיון ואינן כדין והא דאמר רבי ירמיה דבעינן טלית היינו בנדרים חמורים שניתרים על ידי פתח וצריכין עיונא שהן כדין ממש:

הדרן עלך פרק נערה מאורסה

פרק יא

הלכה א

מתני' **אלו נדרים**. שהבעל מיפר וכן האב מיפר לבתו:

נדרים שיש בהם עינוי נפש. דכתיב כל נדר וכל שבועת אסר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפרנו וה"ה נדרים שבינו לבינה מפר אלא נקט הכי לפי שאלו מפר בין לעצמו בין לאחרים אבל נדרים שבינו לבינה אינו מפר אלא לעצמו אבל לא לאחרים:

אמר רבי יוסה וכו'. בגמ' מפרש:

גמ' **נדרים שבינו לבינה מניין**. תלמוד לומר בין איש לאשתו:

באב מניין. שמיפר נדרי עינוי ננפש אפי' בדברי' שאינו בינו לבינה:

ה"ג באב מניין תלמוד לומר בין איש לאשתו בין אב לבתו. מקיש האב לבעל מה הבעל וכו':

איתפלגון. פליגי ר"י ורשב"ל:

חד בר נש. אדם אחד בא לפני ר"י להתיר נדרו והתעטף ר"י וישב לו כדרך הדיינים כדתני לעיל פ' נערה דהיתר נדרים בישיבה וצריך עטוף:

איפופי ישראל. עיקרן של ישראל כלומר באלהי ישראל אני משתבע דלא תכנוס לביתי: א"ל ר' אסי באלהי ישראל נשבעת לכך לא תכנוס לביתך שאין נזקקין לאלהי ישראל:

אלו הן נדרי עינוי נפש. לר' יוסי:

אלא כל זמן שהיא עמו. אבל משגרשה חל הנדר:

ופריך והא רבנן וכו'. כיון דבין לרבנן בין לר"י שלא ארחץ וכו' מיפר לעולם מה ביניהון מאי איכא בין ר"י לרבנן לדינא:

ומשני כשאמרה קונם הנייתי עליך אם אצא מרשותך. דה"ל דברים שבינו לבינה:

ופריך ויפר לה. דהא לכ"ע מיפר דברים שבינו לבינה ואע"ג דלרבנן אינו מיפר לעולם מ"מ השתא מיהת דברים שבינו לבינה נינהו:

ה"ג אלא בשלא אמרה אלא קונם הניית גופי עליך לכשאצא מרשותך. דאז ממילא אסור בהנאת גופה רבנן סברי כיון דאסרה עליו תשמיש נדרי עינוי נפש הן ומיפר ור"י סובר נדרים שבינו לבינה הן וכיון שלא נדרה אלא לאחר שתצא מרשותו לא הוי נדרים שבינו לבינה ואינו מיפר:

ה"ג ר"י אומר נדרים שבינו לבינה הן:

שניהן אמרו דבר אחד. דנדרים שבינו לבינה מיפר לעולם:

דתנינן תמן. לקמן בפרקין:
ריב"ן אומר יפר. וקתני רישא קונם שאני עושה על פיך א"צ להפר דמשועבדת ליה ריב"נ אומר יפר שאם לא יפר יחול הנדר כשיגרשנה ותהא אסורה לחזור לו ש"מ אע"ג דמעשה ידיה דברים שבינו לבינה הן מיפר לה לעולם וכדר' יוסי:
ה"ג אלו הן נדרי עינוי נפש דברי הכל אם אתקשט אם לא אתקשט ותני כן נדרי עינוי נפש אם אתקשט אם לא אתקשט אבל אם ארחץ אם לא ארחץ לא:
ופריך בין ע"ד דר"ז וכו' תרווייהו מודו דלר"י רחיצה לא הוי עינוי נפש אלא מדברים שבינו לבינה וקשיא דר"י אדר"י:
מעיין של בני העיר. היוצא בעיר ואינו מספיק לשתיית כולם שתייתן קודמת לאחרים דחייהן קודמין כדמסיק:
כביסתן. כביסת בגדיהם:
וחיי אחרים. שאין לאחרים כדי שתייתן כביסתן קודמת:
אין נותנין מהן. מן פירות שביעית לא למשרה לשרות ביין ובשמן או לכבס בהן בגדים דכתיב לאכלה:
מתיר בכביסה. משום חיי נפש והוי דומיא דאכילה וקס"ד השתא כביסה אר"י דיש בה צער כי ממנע מינה ודמיא לאכילה רחיצה דיש בה צער כל הגוף לא כ"ש:
תמן. במתני' דהכא אמר אפי' רחיצה אין בה עינוי נפש:
אדם מגלגל ברחיצה. יכול להיות בלא רחיצה אבל אין אדם יכול להיות בלא כביסה משום ערבוביא דבגדים דאית בהו סכנתא:
עביד וכו'. היה מטמר עצמו במערה ביחידות כדי לעיין ולעמוד על טעמא דמלתא מנ"ל שחיי העיר הזאת קודמת לחיי העיר אחרת:
תהיינה הערים האלה. עיר עיר ומגרשיה סביבותיה:
תהיינה עיר. תחלה:
א"ל מי גרם לך. שלא ידעת טעם הדבר הואיל ולא למדת עם חבירך שהיה ללמוד יחידי:
ופריך הניחא אם ארחץ. ה"ל נדר עינוי נפש אלא אם לא ארחץ למה יפר ותרחץ:
בשאמרה. תחלה קונם הנייתי עליך אם ארחץ והנאת רחיצה עלי לעולם אם לא ארחץ היום א"כ היכי תעביד תרחץ מיתסר הנייתה עליו לא תרחץ מתסרה ברחיצה לעולם:
אם ארחץ ויפר לה. לר' יוסי פריך דודאי אם ארחץ נמי בכה"ג איירי אם ארחץ היום תאסר עלי רחיצה לעולם ואם לא ארחץ תאסר הנייתו עלי א"כ למה לא יפר הא הוה נדר עינוי נפש:
אלא קונם הניית גופי עליך שארחץ. לא יהנה מגופי וקס"ד מתשמיש קאמר:

ופריך ויכוף. אותה שתשמשנו:
כופה ומשמשתו. שאינה יכולה לאסור עצמה עליו אבל יכולה לאסרו עליה שתהא היא מודר ממנו ולא הוא כגון שאסרה הנאת תשמישו עליה ואין מאכילין לאדם דבר האסור לו:
שנייא היא. שאני תשמיש שהוא הנייתו והנייתה לפיכך א"צ להפר אבל בשאר הנאות שבגופה יכולה ליאסר:
אם ארחץ. היום לא ארחץ לעולם ואם אתקשט היום לא אתקשט לעולם וחדא קתני א"נ ה"ק וכן אם לא ארחץ היום או תוך י"ב חדש לא ארחץ לעולם וכן בקישוט:
אם ארחץ אם לא אתקשט. חדא קתני אם ארחץ לא אתקשט לעולם ואם אתקשט לא ארחץ לעולם:

הלכה ב

מתני' **אם לא היתה פרנסתו אלא ממנו**. שהוא מאמינו עד שירויח ויפרע לו:
דברי ר"י. ר' יוסי לטעמיה דסובר אין הבעל מפר אפי' נדרי עינוי נפש שהוא צער מועט או שהוא לזמן מועט:
גמ' **בסידקי**. באוצר טמון מן העין שאין כוונתה אלא על הנראין לכל העולם:
אכסנאין מוכרין. אורחים הבאים ממקום אחר למכור שם פירות:
קלוסקין. ככרות וי"מ מין נוף:
לא סוף דבר. לאו דוקא:
אפי' אין בו. באותה מדינה מאותו המין מיקרי עינוי נפש שאולי יביאו ממקום אחר:
מפני מה הוא מיפר. הלא אין זה נדר עינוי נפש שהרי יכולה היא לאכול מן היפה:
מפני נדרי עינוי נפש שלה. אולי לא תסגי לה ביפה נמצא מתענה:
מפני נדרי עינוי נפש שלו. שאינו יכול לאכול מן היפה כדי שיהיה לה לאכול ועינוי נפש שלו לאו דוקא אלא דה"ל דברים שבינו לבינה:
כל הנדרים. שהן נדרי עינוי נפש:
חוץ מהאומרת הנייתי על פלוני. דהא לא הוי לה עינוי נפש אבל הנאת פלוני עני מפר דכיון דאית לה עינוי נפש אע"פ שלא נדרה אלא מאחד יפר שמא תצטרך דבר מה ממנו:
אינו יכול להפר. ואסורין עליה ש"מ דאם נדרה מאדם אחד אינו יכול להפר:
ומשני פתר לה. תפרש למשנתינו דאתיא כר' יוסי דלא חייש לעינוי מועט ושמואל אמר לשמעתתיה כרבנן דחלוקים על ר"י:
דתנינן תמן. בסיפא דמתני' ה"ז יפר. דברי ר"י ש"מ דאף רישא ר"י היא א"נ ה"ק והא דתנינן בסיפא אם לא היתה וכו' ה"ז יפר א"ר יוסי דהיינו טעמא דר' יוסי דאמר יפר:

דו מקיף לה. שהחנוני מלוה ומאמין לה והוא יהב לה וה"ל נדר עינוי נפש:
דו יב לה מקמה טבא. היינו טעמא כיון שאינו נוטל אלא מחנוני זה הוא נותן לה תבואה טובה:

הלכה ג

מתני' **אינו יכול להפר**. שהרי יכולה להתפרנס משל בעל דבעל לאו בכלל בריות הוא ואין זה נדר עינוי נפש:
ה"ג יכולה ליהנות בלקט שכחה ופיאה. בגמ' מפרש:
קונם כהנים ולוים נהנים לי. כי היכי בקונם שאיני נהנה לבריות מותרת במתנת עניים ה"נ המדיר כהנים ולויים מנכסיו מותרים במתנת כהונה ולוייה:
גמ' **כיני מתניתא**. כן היא מתני' ויכולה היא ליהנות וכו'. וה"ק ועוד טעמא אחרינא איכא בקונם שאיני נהנה לבריות שאינו יכול להפר שהרי יכולה היא ליהנות מלקט שכחה ופיאה שזה אינו נהנה מן הבריות דמתנת עניים נינהו והתורה זכתה בהן:
לית כאן מעשר עני. במתני' ל"ג מעשר עני א"נ סמי מן הברייתא מעשר עני:
מעשר עני ניתן בזכיה. שהבעלים נותנין אותו לעני שירצו דכתיב ביה נתינה ונתת ללוי לגר וכו' וה"ל נהנה מן הבריות אבל בלקט שכחה ופיאה לא כתיב נתינה אלא לעני ולגר תעזוב אותם ואין בהן טובת הנאה לבעלים:
אין אדם נותן וכו'. ואפ"ה אסור ליהנות במעשר עני כיון שיכול ליתנו לכל מי שירצה ה"ל כנהנה מן הבריות:
לו יהיה. למאי הא צריך ליתנם לכהן אלא לו יהיה לטובת הנאה:
לו יהיה ליתנם לכל מי שירצה. אם הרבה עניים עומדים לפניו יכול ליתן לכל מי שירצה אבל לא בטובת הנאה:
מתני' קשיא לריב"ח כו'. יטלו בע"כ. ואס"ד דאית ליה בהו טובת הנאה כהנים שנאסרו בהנאתן איך נוטלין תרומתו:
באומר. שאינו רוצה ליתן תרומות ומעשרות כלל א"כ אין לו בהן טובת הנאה ונוטלין בע"כ:
תדע. שהוא כן דטובת הנאה ממון:
יטלו אחרים. אבל המודרים לא ש"מ דטובת הנאה ממון:
אומר הוא. ישראל זה לישראל אחר:
ומשני פתר לה. בשכבר רצה ליתן המחצה לבן בתו הכהן הלכך מותר ליתן לו סלע שיתנהו כולו ולא מיחזי כנוטל שכר מקדשיו שהרי בלאו הכי היה דרכו ליתן לו מתנותיו:

ה"ג **כהן לישראל אסור**. סיפא דברייתא דבסמוך ושנויה בבכורות דס"ד דוקא לישראל מותר ליתן סלע שיתן לבן בתו כהן אבל כהן לא יתן לישראל סלע שיתן לו מעשרותיו או אפי' לכהן אחר:

מה אמר ר"י. איך יתרץ ברייתא זו דמשמע דאין לו בהן טובת הנאה:

הכין אגיבון. כך השיבום ר"ז על הא דפריך אר"י מרישא דברייתא דהשתא גם סיפא קשיא לרבי יוסי ב"ח כהן לישראל מ"ט אסור אלא ודאי כיון דחזיה לדידיה נראה ככהן המסייע בבית הגרנות:

אוף. אף רבי יוחנן דאמר אין אדם נותן מעשרותיו בטובת הנאה לאו מקרא יליף אלא משום מראית העין שנראה כמוכר קדשיו ובריייתא דינא קאמר דישראל לישראל מותר וכהן לישראל מדינא אסור דכהן המסייע מקרא יליף דאסור דכתיב ואת קדשי בני ישראל לא תחללו וזהו חילול שנותן מעות עבור המתנות:

ועוד. מהא שמעינן דאסור לכהן ליתן לישראל סלע שיתן לו מתנותיו:

המסייעין לגרנות. לדוש ולזרות כדי שיתנו להן תרומות ומעשרות:

ה"ג ואם נתן חילל ועליהן הכתוב אומר ולא יחללו וכו':

ראשיה בשחד ישפטו וכהניה במחיר יורו. כ"ה בתוספתא פ"ד דדמאי וקדריש יורו מלשון רוה:

ג' פורעניות. נגד ג' עבירות בשחד ישפטו במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ג' פורעניות ציון שדה תחרש עיין תהיה ולבמות יער:

מתני'. סוף פ"ב דקידושין:

המקדש בתרומות וכו' ובמתנות. זרוע ולחיים וקיבה:

אע"פ ישראל. קס"ד אפי' ישראל שקידש באחת מאלו מקודשת אע"פ שאין לו בהן אלא טובת הנאה וגם היא לא זכתה בהו אלא טובת הנאה שהרי צריכה ליתנם לכהן וללוי ש"מ דטובת הנאה ממון בעלים הוא:

פתר לה. תפרש למשנתינו בישראל שנפלה לו תרומה מאבי אמו כהן ומעשרות מאבי אמו הלוי דשלו הן:

הלכה ד

מתני' **קונם שאני עושה ע"פ אבא**. קרבן יהא כל מה שאני עושה מלבוא לפי אבא כלומר שלא יהנה אבא ממעשה ידי:

אינו יכול להפר. שאין זה דברים שבינו לבינה:

על פיך א"צ להפר. דמשעבדא ליה ולאו כל כמינה דמפקעא ליה לשעבודא:

יפר שמא תעדיף עליו וכו'. בגמרא מפרש:

גמ' **תמן תנינן**. כתובות פ' אע"פ:
ה"ז עושה ואוכלת. אין מעשה ידיה קדוש על פיו שתקנו מעשה ידיה תחת מזונות ומתני' בשאינו מעלה לה מזונות א"נ מתוך שיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה אין הקדישו חל עליהן:
המותר. פליגי ר"י ורשב"ל בסמוך באיזה מותר איירי:
במותר ה' סלעים פליגין. ר"מ ור"י הסנדלר דתנן פ' אע"פ מה היא עושה לו משקל חמש סלעים ביהודה והיא עושה מותר מן ה' סלעים והקדיש הבעל המותר מחמש סלעים:
דו פתר לה. שהוא מפרש למשנתינו בשמעלה לה מזונות ואינו מעלה לה מעה כסף דתנן התם בפ' אע"פ שנותן לה יתר על המזונות בכל שבת מעה כסף לצרכיה:
ותנינן. התם אם אינו נותן מעה כסף לצרכיה מעשה ידיה שלה. קסבר רשב"ל דר"מ סובר תקנו מזונות תחת מותר ומעה כסף תחת מעשה ידיה הלכך במעלה לה מזונות מותר שלו ויכול להקדיש ומתני' אם אינו נותן וכו' אתיא כר"מ דמעה כסף תחת מעשה ידיה דהיינו ה' סלעים שהיא עושה ור"י הסנדלר סובר דמזונות ומעה כסף תקנו תחת ה' סלעים והמותר לעולם שלה ואינו יכול להקדיש:
במותר לאחר מיתה פליגין. דהוא מפרש למשנתינו בשאינו מעלה לה מזונות א"כ לכ"ע כל מעשה ידיה שלה ולא פליגי אלא במה שהותירה ממעשה ידיה לאחר מיתה ור"י סובר אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם דהואיל ואינו זוכה בהמותר אלא לאחר מיתה ה"ל דבר שלא בא לעולם:
אבל במעלה לה מזונות ד"ה קידש. דלכ"ע המותר תחת מזונות ומעה כסף תחת מעשה ידיה:
וכא אינו יכול להפר ל"ג:
ר' מאיר אומר א"צ להפר ר"י הסנדלר אומר שלה ר' עקיבא אומר שלה ר"י בן נורי אומר שלו. לרשב"ל ר"מ דאמר שלו כריב"ן דאמר יפר שמא יגרשנה וכו' אבל כל זמן שהיא אצלו א"צ להפר דהא משועבדת לו דמתני' איירי במעלה לה מזונות דאל"כ מ"ט דת"ק דאמר א"צ להפר הלכך אף המותר שלו ור"י הסנדלר דאמר שלה כרבי עקיבא דקסבר אפי' במעלה לה מזונות ומעה כסף המותר שלה הלכך צריך להפר שמא תעדיף וכו':
ה"ג רבי עקיבא אומר יפר מ"ט. לר"י דאמר במעלה לה מזונות ד"ה קידש פריך מה טעמא דרבי עקיבא דהא מתני' ודאי במעלה לה מזונות איירי אמר רבי בא מתני' בשאסרה מלעשות יותר מה' סלעים. וקאמר רבי עקיבא כיון דאינה יכול לכופה לעשות יותר מחמש סלעים אינה משועבדת לו הלכך יפר שמא תעדיף ותהנ' מן האיס':

לפום כן. לפיכך קאר"ע דיפר:
ריב"ן אמר יפר. שמא יגרשנה וכו' תיפוק לי' שמא תעדיף וכו':
א"ר הילא קסבר ריב"ן דליכא למיחש להכי שיכולה לעשות ה' סלעים מצומצמות:
ה"ג מצומצמות לפום כן אריב"ן יפר. וה"פ הואיל ולא חיישינן לפיכך אריב"ן יפר משום שמא יגרשנה ולא משום שמא תעדיף:
א"ר הילא. בא לפרושי לריב"ן לר"י כיון דעכשיו ליכא למיחש למידי ולרשב"ל עכשיו הכל שלו למה יפר הא לא הוי דבר שבינו לבינה עכשיו ולכשיגרשנה ה"ל כדבר שבינה לבין אחרים שאינו יכול להפר וקא"ר הילא דהיינו טעמו שאף עכשיו הוא צריך להפרה זו דה"ל כדבר שבינו לבינה דלפי שיודעת שאם מגרשה אסורה לו היא מקניטתו ואינו מגרשה לכך יפר ואינה מקניטתו:
ה"ג ואף מקניטתו ואינה מגרשה:

הלכה ה

מתני' **ה"ז יחזור ויפר**. דהפרה בטעות לא הוי הפרה עד שיכוין לאשה שנדרה דכתיב ואם לא הניא אביה אותה עד שתהי' ההפרה לעצמה של הנודר וגם צריך שיכוין לנדר שנדרה דכתיב ושמע אביה את נדרה עד שידע איזה נדר נדרה:
גמ' **אפי' שמע**. שנדרה מתאני' ושתק ביום שמעו אפי' שמע וקיים בפירוש לתאנים ולא לענבים לעולם הוי הקמה אף לענבים:

הלכה ו

קיים לתאנים כולו קיים. בגמרא מפרש:
יקימנו ממנו. דמשמע אפי' במקצתו קיים כאלו כולו קיים דה"ל כאלו כתיב יקים ממנו:
ויפירנו ממנו. אף על גב דלא משמע הכי מכל מקום הא אתקש הפרה להקמה:
יקימנו כולו יפירנו כולו. דמפרש לקרא הכי אם הקים מקצתו וקיים מקצתו והשאר בטל ואיתקש הפרה להקמה א"נ קסבר דמקשי' הקמה להפרה מה יפרנו משמע כולו אף יקימנו כולו:
יקימנו ממנו. דהכי משמע קרא אבל יפרנו דוקא כולו ואם הפר מקצתו לא הוי כאלו הפר כולו:
יקימנו כולו. דיקימנו הכי משמע מה שהקים ממנו קיים והשאר בטל ויפירנו ממנו אם הפר מקצתו ה"ל כאלו הפר כולו:
ועוד. לאחר שלשים יום ענבים:

תפלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבה. אם יכול להפר או לקיים מקצת הנדר דשני נדרים הם או אם נדר אחד הם וקיים מקצתו כולו קיים תלי' בפלוגת' דרבי ישמעאל ורבי עקיבא לקמן בפרקין:

אחר הנדר. אחר חלות הנדר אזלינן ולא בתר אמירה אם כן אף כאן הוי ליה כשני נדרים:

אחר האיסר. הכל הולך אחר שעה שהוא נודר בו והכי נמי נדר אשניהם בבת אחת וה"ל כנדר אחד:

הלכה ז

מתני' **יודע אני שיש נדרים**. שמה שנדרה אשתו נדר גמור הוא:

אבל איני יודע שיש מפירין. שיש לו רשות להפר:

יפר. ביום שנודע לו שיש לו רשות להפר שהוא עליו כיום שמעו:

איני יודע שזה נדר. וצריך הפרה:

לא יפר. דכיון שיודע שיש בידו להפר אע"פ שלא ידע שהוא נדר מ"מ ה"ל להפר:

גמ' **עילה הוא רוצה**. בתחלה היה מבקש עלילה כדי שתהי' רגילה בנדרים ויגרשנה בלא כתובה כדתנן פ' המדיר ואלו יוצאות שלא בכתובה הנודרת ואינה מקיימו ועכשיו מיהדר קהדר ביה:

ה"ג דל כן הי' לו להפר משעה ראשונה. וה"פ דאל"כ ה"ל להפר מיד דמה מפסיד אם מפירו אלא ודאי דהוה ניחא ליה מעיקרא שיהא הנדר קיים:

הלכה ח

מתני' **ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן**. ותנאו קיים ולא קנה הבעל אע"ג שנהנה במתנה זו שמצילו מן הטורח שאשתו מזונותיה עליו ועכשיו ניזונית ממעות הללו אצולי טירחא לא חשיבא הנאה:

גמ' **תני ולא ליך**. שאמר ע"מ שאין לבעלך רשות בהן ולא ליך:

עביד יד העבד כיד רבו. וה"ה יד אשה כיד בעלה הלכך בעינן שיאמר נמי ולא ליך אבל אם לא אמר ולא ליך אע"פ שאמר ע"מ שאין לבעליך רשות בהן לא מהני דמה שזכתה האשה זכה בעלה:

הלכה ט

מתני' **ונדר אלמנה וגרושה וכו'**. לגופיה לא צריך קרא דכיון דאין לה בעל מי יפר אלא קרא איירי כשהיא אלמנה נדרה לזמן ולא הגיע הזמן עד שניסת:

אינו יכול להפר. אע"ג שהנדר חל כשהיא תחתיו שבשעת הנדר אלמנה היתה:

נדרה בו ביום גרשה בו ביום והחזירה בו ביום. ואח"כ שמע נדרה:

אינו יכול להפר. כיון שיצאה לרשות עצמה בין נדר להפרה ואין הבעל מיפר בקודמין:
גמ' **אחר הנדר**. היינו אחר חלות הנדר:
אחר האיסר. אחר שעת קבלו הנדר ומתני' ר"ע:
היה נדר ואסר כאחת. אף ר"י מודה דיפר:
היך עבידא. היכי דמי:
היינו נדר ואסר כאחת. ששניהם ברשות א' דהיינו ברשות בעלה ולכ"ע יפר ומעתה מצי לאוקמי מתני' כר"ע:

הלכה י

מתני' **תשע נערות וכו'**. נערות לאו דוקא:
והיא יתומה. שניסת ומת בעלה כשהיא נערה והיא יתומה בחיי אביה שמשניסת אין לאביה רשות בה:
ובגרה. ואח"כ נדרה קיים שאין האב יכול להפר שהרי היא בוגרת ועוד שהיא יתומה בחיי האב:
נערה ובגרה והיא יתומה. שניסת ומת בעלה וכשהיא נערה נדרה ואח"כ בגרה והיא יתומה בחיי האב:
נערה. בשעה שנדרה ועדיין לא בגרה והיא יתומה בחיי האב והנך תלתא יתומה בחיי האב כייל להו:
בוגרת ומת אביה. נדרה כשהיתה בוגרת ומת אביה דהיינו יתומה ממש והנך תלתא מת אביה כייל להו:
נערה שמת אביה וכו'. הנך תלתא בוגרת כייל להו:
רי"א וכו'. כיון שנכנסה לחופה יצאה מרשות אביה בהני נישואין:
גמ' **שתים הן**. דיתומה בחיי האב ויתומה ממש בחדא כייל להו ובוגרת הרי הן שנים:
וכר"י שלש. קטנה קחשיב לאחת בפני עצמה שאינה בכלל אלו:

הלכה יא

מתני' **ה"ז יפר**. דכיון דנאסרה בהנאת אביה ואביו על ידי שהיא עושה לבעלה גנאי הוא לבעלה והוי דברים שבינו לבינה:
גמ' **מפני עינוי נפש שלו**. דגנאי הוא לו שתהא נאסרת על ידו שכופה אותו למלאכה:
מפני עינוי נפש שלה. שתהא אסורה לאביה או לחמיה וה"ל דברים שבינו לבינה:

הלכה יב

מתני' **האומר' טמאה אני לך**. באשת כהן איירי שנאסרה על בעלה באונס ולא הפסידה כתובתה והאמינוה חכמים לאסור עצמה על בעלה דכיון דיוצא' בגט נוטלת כתובתה דמספר כתובתה נלמוד לכשתנשאי תטלי מה שכתוב ליכי:

השמים ביני לבינך. בגמרא מפרש:

נטולה אני מן היהודים. שאסרה תשמיש כל ישראל על עצמה:

חזרו לומר וכו'. נתקלקלו הדורות וחשו שהיא משקרת להפקיע עצמה מבעלה:

תביא ראיה לדבריה. ולא מהמנינן לה בלא ראיה:

יעשו דרך בקשה. בגמרא מפרש:

יפר חלקו ותהא משמשתו. דהוי דברים שבינו לבינה ומיפר לעצמו:

גמ' **פשיטא שהיא מותרת לביתה**. דסד"א אם אינ' מביאה ראיה לדבריה אבל. לביתה מיהת אסורה קמ"ל דאפי' לביתה מותרת דמדינא אינה נאמנת להפקיע עצמה מבעלה שהוא משועבדת לו אלא שאמרו אי לאו דקושטא קאמרה לא אמרה טמאה אני דכסיפא לה מילתא טובא והשתא אוקמוה אדינא ומותרת לביתה אם לא הביאה ראיה לדבריה:

לא מסתברא. בתמי' וכי לא מסתבר לומר שאם הי' בעלה חבר שיחמיר על עצמו אע"פ שלא הביאה ראי':

ואם הי'. בעלה כהן שאסורה לאכול בתרומה דשויא אנפשה חתיכא דאיסורא:

אתא. בא מעשה לפני ר"ח באשת כהן שאמרה טמאה אני והתירה לאכול בתרומה דכיון דבעלה חייב במזונותיה לאו כל כמינה לאסור עצמה בתרומה:

אבא ידע רישא וסיפא. אבי יודע המעשה איך נשאל ומה שהורה ר"ח:

איסטרטי'. חיילות:

והטיל ש"ז בין ברכי. ולא נבעלה לכך התירוה לאכול בתרומה אבל באומרת טמאה אסורה בתרומה:

הביאם שלי. רועה בהמות שלי פיתני לאיסורא:

אין הביאם אסור. בתמי' לפיכך אסרה בתרומ':

ופריך הכא. בעובדא דר"י את אמר ואסרה ובדר"ח את אמר ומתירה והיינו לפי מאי דאמר מעיקרא שאפי' אמרה נבעלתי התירוה:

ומשני תמן. התם בר"ח באתה לאסור עצמה על בעלה התירוה שאינה נאמנת הכא בדר"י כבר יצא עליה קלא דאיסורא אלא שהיא סברא שאין הביאם אוסר לכך אסרה:

והן. מתרגלין לבוא. לפיוס או לתשמיש ע"י הסעודה:

תני כלוי אני ממך פרוש אני ממך. שאיני אוכל לך שאיני טועם לך אסור:

ר' ירמיה. הקשה למה לא תני בברייתא נטול אני ממך:
תניתה בסופא. כבר תני לה בסוף מכילתין והיינו משנתינו האומרת נטולה אני מן היהודים אוסרת עצמה על כל היהודים ש"מ דנטול לשון נדר הוא:
נתגרשה. האומרת נטולה אני מן היהודים אפי' למשנה האחרונה אסורה בישראל ותלך ותדבק בערביים שהן שטופי זמה שחשקה נפשה בהם שמסתמא נתנה עיניה באחר:
הוא נתן אצבעו בין שיניה. שקיים לה והשיכה:
ה"ג שכן אם רצה להפר מיפר. הלכך יתן כתובה אם אמר אי אפשי בנזירה:
ה"ג שכן אם רצה להקים מיקם. ואם אמר אי אפשי באשה נזירה תצא' שלא בכתובה שהיא גרמה לעצמה:
דל כן ל"ג:
ה"ג מה כן רבי מאיר ור' יהודה כמשנה הראשונה. דבנדרה היא שתהא נטולה מן היהודים אפילו הכא אם לא היפר לה יתן כתובה אבל לא כמשנה האחרונה דאמרינן שיפר חלקו ואם לא הפר תצא שלא בכתובה דאל"כ מה בין משנה הראשונה לאחרונה דודאי לכ"ע יכול להפר:
ומשני ואפי' כמשנה האחרונה. אתיא ר"מ ור"י:
מפני מה נדרה. בשלמא התם בנזירה סברה מצוה קעבדה אבל הכא מאי מצוה וס"ל למשנה האחרונה דהוה ליה כאלו היא נתנה אצבעה בין שיניה:
ופריך רבי יוסי ורבי שמעון כמשנה האחרונה. ודלא כמשנה הראשונה דכיון דסבירא ליה בנדרה איהי תצא בלא כתובה למה אמרו בנטולה אני מן היהודים יוציא ויתן כתובה:
ה"ג אפי' תימא כמשנה הראשונה מפני מה אינו מיפר לה. וה"פ בשלמא בנזירות י"ל לכך לא הפר לה משום מצוה וכשרואה שאינה יכולה לסבול הנזירות מתחרט ואינו יכול לסבול משא"כ באומרת נטולה אני מן היהודים שאין מצוה בנדרה ה"ל להפר ומדלא הפר מודו דהוא נתן אצבעו בין שיניה לפיכך יתן כתובה:
הדרן עלך פרק אלו נדרים וסליקא לה מסכת נדרים